

Jaarverslag 2022

Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A.

“Bij ons draait het
om mensen”

Inhoudsopgave

Profiel	4
Klaverblad in de maatschappij mensen helpen als het echt nodig is	10
Kerncijfers	12
Klaverblad in de maatschappij elkaar helpen om steeds beter te worden	16
Bericht van de raad van commissarissen	18
Klaverblad in de maatschappij iets betekenen voor de maatschappij	24
Verslag van de directie	26
Duurzaamheid	36
Klaverblad in de maatschappij duurzame doelen	48
Financiële prestaties	52
Governance en risicomanagement	56
Risicobeheersing	68
Solvabiliteit	74
Geconsolideerde jaarrekening 2022	78
Geconsolideerde balans	80
Geconsolideerde resultatenrekening	82
Geconsolideerd kasstroomoverzicht	84
Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening	86
Toelichting op de geconsolideerde balans	98
Toelichting op de geconsolideerde resultatenrekening	112
Enkelvoudige jaarrekening 2022	122
Enkelvoudige balans	124
Enkelvoudige resultatenrekening	126
Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening	128
Toelichting op de enkelvoudige balans	129
Accountantsverklaring	136
Personalia	150
Functie en nevenfuncties raad van commissarissen	151
Functie en nevenfuncties directie	152
Colofon	153

Profiel

Al sinds 1850 helpen we mensen

Al meer dan 170 jaar doen we waar we goed in zijn: mensen helpen als het echt nodig is. Sterker nog: we zijn er niet alleen goed in, het is waarom we er zijn. De reden van ons bestaan.

In 1850 richtte notaris Adriaan Maarten Montijn, samen met zijn zoon Pieter Marie, de eerste voorloper van Klaverblad Verzekeringen op. Zij zagen dat boeren door een brand soms in één keer alles kwijtraakten waar ze jarenlang voor hadden gewerkt en hielpen hen aan een oplossing: de mogelijkheid om hun spullen te verzekeren. Via deze verzekeringen hielp deze voorloper mensen om onbezorgd te leven en hun werk te kunnen doen.

De wereld om ons heen ziet er vandaag de dag anders uit dan toen. Paarden en wagens zijn vervangen door auto's en bijna iedereen heeft er een. Postkoetsen en -duiven kennen we niet meer, wel hebben we allemaal een smartphone en een laptop en we vliegen de wereld over. Technologische ontwikkelingen volgden elkaar in hoog tempo op. En de behoeftes van mensen en producten veranderden mee.

Maar één ding bleef in al die jaren hetzelfde: Klaverblad wil een belangrijke bijdrage leveren aan het functioneren van de samenleving. Wij helpen mensen door financiële risico's over te nemen die ze zelf niet kunnen dragen. Verzekeren is onze manier om mensen te helpen als ze het echt nodig hebben.

...en dat blijven we graag doen

We zijn trots op onze eigen, unieke plek in de maatschappij. Die willen we graag behouden. En daarom willen we als zelfstandige, onafhankelijke verzekeringsmaatschappij blijven bestaan. Met dit doel voor ogen werken we aan een toekomstbestendige bedrijfsvoering en een gezonde groei. Aan het beheersen van de kosten en het rendement, aan producten die aansluiten op de behoefte van de klant, aan systemen en processen die op orde en van deze tijd zijn, aan de manier waarop we onderling samenwerken. Zodat we ons helemaal kunnen richten op dat wat we altijd al deden: mensen helpen als ze het echt nodig hebben.

Onze missie, visie en filosofie

Onze missie - De reden van ons bestaan

Klaverblad Verzekeringen levert een belangrijke bijdrage aan het goed functioneren van de samenleving. Via onze verzekeringen dragen we eraan bij dat mensen prettig en onbezorgd kunnen leven.

Sinds 1850 doen wij dat al op onze eigen wijze via een consistent en voorspelbaar beleid gericht op de lange termijn. Als zelfstandige coöperatieve verzekeringsmaatschappij willen wij ons hierbij onderscheiden door een afgewogen combinatie te bieden van een ruime dekking, een reële prijs en een ongewoon goede service.

Verzekeren = vertrouwen. Verbinding tussen mensen is een basisvoorwaarde voor echt vertrouwen. Verbinding tussen mensen ontstaat door verbinden op het 'waarom' van Klaverblad. Mensen moeten zich dus herkennen in en kunnen verbinden met onze Klaverblad-missie.

Visie - Toekomstbeeld 2025

Trends

De maatschappij individualiseert. Mensen zijn minder betrokken bij elkaar. Ongelijkheid neemt toe. Winstbejag lijkt voor veel bedrijven het belangrijkste doel. Goed werkgeverschap en zorg voor de klant raakt steeds meer op de achtergrond. Klaverblad wil tegenwicht bieden aan deze ontwikkelingen, op haar eigen, unieke wijze.

Onze visie

Verzekeren gaat altijd om mensen. Mensen willen genieten van het leven, mensen willen ondernemen. Wij helpen daarbij door financiële risico's over te nemen die mensen zelf niet kunnen dragen. Verzekeren is een manier om mensen te helpen. Te helpen op een moment dat hij of zij dat echt nodig heeft.

Helpen is iets wat we als mensen graag doen. Mensen helpen geeft ons een goed gevoel en maakt ons gelukkig. Wij zijn mensen die mensen helpen. Er voor een ander zijn, hoort bij de essentie van wie wij als mensen zijn. Dat is voor ons de kern van verzekeren. Dat is eigenlijk heel gewoon.

Wij verzekeren consumenten, zzp'ers, MKB en agrariërs via onze adviseurs door een compleet palet aan verzekeringsproducten aan te bieden dat hun behoeftes dekt en maatschappelijk algemeen aanvaard is.

Verzekeren bestaat niet alleen uit het overnemen van risico's. Met name de kwaliteit van de dienstverlening is van het grootste belang. Wij helpen iedere klant persoonlijk vanuit onze waarden. We realiseren dit door continu onze dienstverlening te monitoren en te verbeteren.

Filosofie - Onze belangrijkste uitgangspunten

Verzekeren van reële risico's

Klaverblad verkoopt alleen verzekeringen die klanten nodig hebben om hun risico's en belangen te beschermen. Daar horen ook risico's bij die minder standaard zijn. Verzekeringen die een werkelijke behoefte dekken en die maatschappelijk algemeen aanvaard zijn, zijn ook op de lange termijn te handhaven.

Ongewoon goede service

Ongewoon goede service houdt in:

1. De mens staat centraal.

We staan in verbinding met de mensen met wie we zakendoen: persoonlijk contact, gezichten bij de mensen, inzicht in de betekenis van ons handelen voor klanten, verzekeringsadviseurs, collega's en anderen met wie wij samenwerken.

2. Elk contact voegt waarde toe.

Bij elk contact dat wij met een ander hebben, binnen en buiten Klaverblad, zorgen we ervoor dat de ander het contact nuttig en efficiënt vindt.

3. De processen en de informatie zijn duidelijk en voorspelbaar.

Het is mensen met wie we zakendoen duidelijk wat we doen, waarom we het doen en hoe we het doen. Ons handelen is voorspelbaar.

Maatschappelijk en verzekeringstechnisch verantwoord handelen

Klaverblad wil maatschappelijk en verzekeringstechnisch verantwoord handelen. Bij de uitvoering van onze activiteiten en het beleggen van ons vermogen houden we rekening met mens en milieu. Daarbij ondersteunen wij het streven naar evenwicht tussen mens, milieu en economie. Bij het verzekeren van risico's rekenen wij voldoende premie om de schade en kosten af te dekken, en een verantwoorde winst te maken die ons voortbestaan op de lange termijn zekerstelt.

Onafhankelijkheid

Klaverblad wil op haar eigen manier haar langetermijnmissie, -visie en -strategie realiseren. Wij

zien het zelfstandig voortbestaan als de enige manier om dit zeker te stellen. Om onze zelfstandigheid te waarborgen zijn voldoende groei en rendement noodzakelijk.

“ Wij zijn ervan overtuigd dat er, nu en in de toekomst, een samenleving noodzakelijk is die in balans is met de natuur.”

Onze waarden

Klaverblad heeft vijf waarden: fair, vakkundig, oprecht, ondernemend en attent. Deze vijf waarden geven de identiteit van Klaverblad weer en geven richting aan ons handelen.

Onze rol in de maatschappij

Duurzaamheid

We helpen mensen via onze verzekeringen en met een gewoon goede service. Ook bij onze andere bedrijfsactiviteiten draait het bij ons om mensen. Klaverblad draagt al ruim 170 jaar bij aan het goed functioneren van de samenleving. Een goed functionerende samenleving is in balans met de natuur en de aarde. Helaas staat deze balans flink onder druk. We hebben bijvoorbeeld steeds vaker te maken met extreme regenval na lange periodes

van droogte. Er verdwijnen zeldzame, maar ook heel gewone planten en dieren uit ons land. Dit is slecht nieuws voor de samenleving. Soorten die een belangrijke rol hebben in onze voedselproductie verdwijnen. Omdat in de natuur alles afhankelijk is van elkaar, stort hiermee het kaartenhuis van de natuur in. Maar we kunnen niet zonder natuur! Wij, mensen, zijn onderdeel van de natuur. Wij zijn ervan overtuigd dat er, nu en in de toekomst, een samenleving noodzakelijk is die in balans is met de natuur. Door in onze activiteiten te streven naar evenwicht tussen mens en natuur willen wij daar een positieve bijdrage aan leveren. Zo dragen wij bij aan het goed en in balans functioneren van de samenleving. En dat draagt, passend bij onze missie, bij aan het prettig en onbezorgd leven van onze klanten, adviseurs en medewerkers. Nu en in de toekomst.

Duurzaam beleggingsbeleid

Deze visie vertaalt zich door in ons duurzame beleggingsbeleid. Via onze beleggingen dragen we bij aan een leefbare wereld. We vinden het vanzelfsprekend dat we de premies die we innen voor onze verzekeringen op een duurzame en maatschappelijk verantwoorde manier beleggen. Bij onze beleggingen houden we rekening met de impact op mens en milieu en streven we naar een evenwicht tussen mens, milieu en economie. We zijn ervan overtuigd dat duurzaam en maatschappelijk verantwoord beleggen meer dan ooit hand in hand gaat met het behalen van financieel rendement.

Duurzame faciliteiten

Ook in ons kantoorgebouw maken we duurzame keuzes. Dankzij die keuzes is het gebouw gekwalificeerd met een energielabel A. We hebben zonnepanelen op het dak, maken gebruik van een warmtepomp en kiezen voor ledverlichting. Op verschillende platte daken hebben we een sedum dak. Dat is goed voor het opvangen van regen-

water, voor extra isolatie en voor de biodiversiteit. Daarnaast recycleren we afval op een milieuvriendelijke manier en verminderen we het gebruik van papier en fysieke post. Bij het selecteren van een leverancier zijn de sociaal-maatschappelijke keuzes die een leverancier maakt een belangrijk aspect in onze afweging. In ons bedrijfsrestaurant bijvoorbeeld werken we samen met een cateraar die lokale producten van het seizoen inkoopt en ook 'geredde producten' gebruikt. Hierdoor is er minder transport nodig en gooien we ook minder producten weg. Tot slot vergroten we met tips en uitdagingen het bewustzijn van collega's op het thema duurzaamheid en prikkelen we hen om zelf duurzamere keuzes te maken.

Samenwerking met EcoWare

Onze zorg voor mens en milieu komt bij elkaar in onze samenwerking met de Zoetermeerse stichting EcoWare. We ondersteunen EcoWare met de donatie van goederen zoals een fiets of scootmobiel die na een schade-uitkering eigendom van Klaverblad zijn geworden zijn. Ook doneren we de laptops die we zelf op kantoor gebruikt hebben. Zo krijgen deze goederen een tweede leven bij mensen die dit goed kunnen gebruiken.

Sponsoring

We dragen graag bij aan een prettige samenleving door met veel plezier 41 lokale verenigingen in heel Nederland te sponsoren. We kiezen er heel bewust voor om het lokale verenigingsleven te steunen omdat deze verenigingen een belangrijke maatschappelijke rol vervullen. Ze zorgen voor samenhang en verbondenheid en daar hebben veel mensen plezier van. De keuze voor lokale verenigingen geeft ons bovendien de ruimte om op onze eigen manier sponsor te zijn: persoonlijk en met aandacht. •

Bij ons draait het om mensen

mensen helpen als ze het echt nodig hebben

Heftige stormen die veel schade aanrichten komen steeds vaker voor. In 2022 was het in februari raak. In vijf dagen op rij veroorzaakte drielingstorm Dudley, Eunice en Franklin miljoenen aan schade.

Adviseur Danny Buter van Buter Hypotheken en Verzekeringen in Vlaardingen werkt al ruim twintig jaar samen met Klaverblad en vertelt hoe hij deze periode beleefde.

“Tot zondagavond heeft mijn telefoon roodgloeiend gestaan”

Een impact zoals die van de februaristormen had Danny niet eerder meegemaakt. “Toen ik die vrijdagmiddag de sportschool uitstapte, zag ik overal golfplaten op de grond liggen die van de daken waren afgewaaid. Nog geen vijf minuten later kwam het eerste belletje binnen en tot zondagavond heeft mijn telefoon roodgloeiend gestaan. Bijna al mijn klanten hadden schade. Van omgevallen schuttingen tot echt impactvolle schade.”

Een droom in duigen

Van alle schadegevallen raakte één verhaal Danny in het bijzonder: “Eén van mijn klanten met een woonhuisverzekering van Klaverblad had kortgeleden zijn droomwoning gekocht, een voormalige boerderij. Een week voor de storm had ik zijn polis binnen. Na de storm was het een ravage. Er waren dakpannen van de woning en de schuur gewaaid en een deel van een stalen loods was beschadigd. Hij zag in één klap zijn droom in duigen vallen.” Gelukkig was dat door zijn woonhuisverzekering niet het geval: “Nadat ik de schade had gemeld, kwam er twee weken na de storm al een schade-expert langs. Dat was heel snel – er was geen expert te krijgen. Binnen twee weken daarna was

“Direct na de storm had Klaverblad een weekend-noodteam klaarstaan om de telefoontjes persoonlijk op te vangen. Dat was echt uniek.”

de schade afgewikkeld. Niet alleen bij deze klant ging het snel: in anderhalve maand tijd was de schade voor al mijn klanten bij Klaverblad afgehandeld – inclusief herstel.”

Alles op alles

Danny kent bijna al zijn klanten persoonlijk en komt na schade vaak zelf bij hen langs. Het gaf hem en zijn klanten rust dat hij met het schadeteam van Klaverblad snel over de stormschade kon schakelen. “Direct na de storm had Klaverblad een weekend-noodteam klaarstaan om de telefoontjes persoonlijk op te vangen. Dat was echt uniek. Ze hebben alles op alles gezet om de schades goed af te wikkelen. Het was en is ook heel prettig dat er bij Klaverblad voor ieder dossier een vaste schadebehandelaar is die je direct kunt spreken. Er was veel begrip en flexibiliteit, ze dachten mee en handelden gewoon heel praktisch.” •

Kerncijfers

SCR - ratio

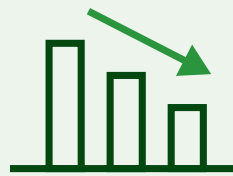
266%

solvabiliteit
van Klaverblad groep

| **260%**
in 2021

Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V.
160% (166% in 2021)

netto resultaat

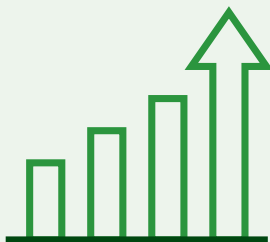

€ -43,2

miljoen

| **€ 131,9 mln**
in 2021

brutopremies

€ 229

miljoen

| **€ 216 mln**
in 2021

vermogen

€ 530

miljoen
eigen vermogen

| **€ 574 mln**
in 2021

Belegd vermogen

€ 649 mln (€ 761 mln in 2021)

klanttevredenheid

8,1

verzekeringsadviseurs
8,1 in 2021+71
NPSklanten
+69 in 2021

verzekerden

399.581

verzekerden

402.125
in 2021

Uitgekeerde schade

€ 141 mln (€ 121 mln in 2021)

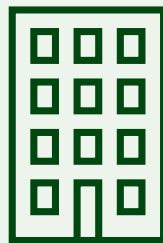
trotse hoofdsponsor

41

42
in 2021verenigingen met
Klaverblad als trotse
hoofdsponsor

samenwerking

2.952

3.154
in 2021verzekeringsadviseurs
met wie we
samenwerken

website

798.319

bezoekers op
www.klaverblad.nl
850.060 in 2021

Kerncijfers medewerkers

De medewerkers van Klaverblad hebben een belangrijke rol. Iedereen draagt op zijn of haar plek bij aan de doelstellingen van Klaverblad. De verbondenheid met Klaverblad en met elkaar is groot. Hoe ziet het personeelsbestand van Klaverblad eruit? We kijken naar de situatie per 31 december 2022 en laten gedetacheerden, uitzendkrachten en stagiaires buiten beschouwing.

medewerkers

415

werknemers

408

in 2021

378,4 fte (372,7 in 2021)

Medewerkerstevredenheid

7,6

mannen en vrouwen

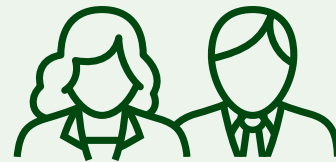
191
in 2021
(47%)

198
vrouw
(48%)

217
man
(52%)

217
in 2021
(53%)

mannen en vrouwen in leidinggevende functies

19
vrouw (51%)

18
man (49%)

voltijd en deeltijd dienstverbanden

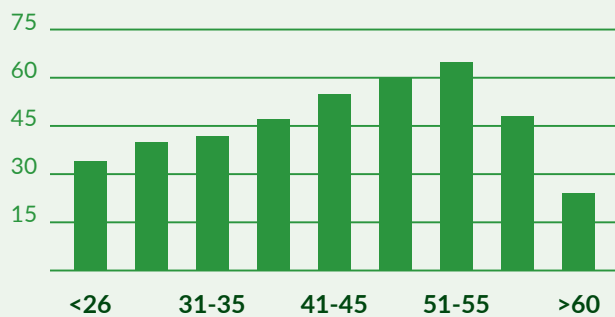

leeftijd

De gemiddelde leeftijd is 43 jaar.
De leeftijdsopbouw ziet er zo uit:

leeftijdsgroep	aantal
<26	34
26-30	40
31-35	42
36-40	47
41-45	55
46-50	60
51-55	65
56-60	48
>60	24

leeftijdsgroep (in jaren)

Bij ons draait het om mensen

elkaar helpen om steeds beter te worden

Klaverblad wil mensen helpen als ze dat echt nodig hebben. En dat willen we steeds beter doen. Daarom is het belangrijk dat we ons blijven ontwikkelen. In 2022 ging het eerste talentenprogramma van start met elf collega's. Met als doel om te groeien op persoonlijk vlak en om met een constructief kritische houding Klaverblad te helpen om haar doelen te bereiken.

Karen Passchier, deelnemer talentenprogramma,
Content marketeer

Karen Passchier en Kiki van den Broek waren twee van de elf deelnemers van het programma en vertellen wat het programma hen bracht en wat het voor Klaverblad kan betekenen.

Nieuwe inzichten

Karen: “Door het programma heb ik mijn eigen kwaliteiten beter leren kennen en vooral ook meer op waarde leren schatten. Daardoor durf ik mezelf meer te laten zien en het voortouw te nemen.

Kiki: “Ik heb geleerd me kwetsbaar op te stellen. Ik was nogal gericht op resultaten. Op zich is dat goed natuurlijk, maar samenwerken gaat beter als je de verbinding met de ander aangaat. Je bent niet alleen een collega, er zit een mens achter de collega. Me kwetsbaar opstellen levert nieuwe inzichten en andere relaties op.”

Een cadeau voor de rest van je leven

Dat het programma ook Klaverblad iets oplevert, weten Karen en Kiki zeker. Karen: “Ik ken mijn sterke kanten beter en kan die beter inzetten. Ik ben een blijere medewerker. Als het goed met je gaat, durf je je meer uit te spreken. Daar gaat Klaverblad zeker iets van merken! En omdat de deelnemers uit veel verschillende teams komen, verbetert de verbinding en samenwerking tussen de teams, denk ik.”

Kiki vult aan: “Het programma is een investering van Klaverblad. Ik zie het als een cadeau van de organisatie dat ik heel mijn leven bij me zal dragen.

“Ik zie het als een cadeau van de organisatie dat ik heel mijn leven bij me zal dragen.”

Zo is het Klaverblad zeker gelukt om me te ‘binden en boeien’. Ik voel me meer onderdeel van de organisatie en dat werkt door op onderwerpen als eigenaarschap: mijn verantwoordelijkheid nemen en tonen.” •

Kiki van den Broek, deelnemer talentenprogramma, manager Acceptatie particulier

Bericht van de raad van commissarissen

De raad van commissarissen van Klaverblad Verzekeringen heeft het genoegen u het jaarverslag over 2022 aan te bieden.

Algemeen

De bevindingen van de externe accountant en de daaruit voortvloeiende managementbrief en het accountantsverslag zijn door de raad van commissarissen met de externe accountant en de directie besproken. De raad van commissarissen heeft kennisgenomen van het verslag van de directie over het boekjaar 2022 en adviseert de algemene ledenvergadering van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. de jaarrekening over 2022 ongewijzigd vast te stellen. De raad van commissarissen adviseert de algemene ledenvergadering aan de directeuren decharge te verlenen voor het door hen in 2022 gevoerde bestuur en aan de commissarissen voor het door hen in 2022 uitgeoefende toezicht.

Algemene ontwikkelingen 2022

In het begin van 2022 speelde corona nog een grote rol in het dagelijks leven. Gelukkig werden de meeste maatregelen in het voorjaar afgeschaft en konden bijeenkomsten en vergaderingen zoals vandoors op kantoor plaatsvinden. Inmiddels hebben de meeste medewerkers een goede balans gevonden tussen het werken op kantoor en thuis.

Eveneens in het begin van 2022 werd de wereld opgeschrikt door de inval van Rusland in Oekraïne. Een oorlog die inmiddels ruim een jaar duurt en vele slachtoffers kent. De gevolgen van de oorlog waren ook in Nederland voelbaar door de stijging van de energieprijzen. Ook was in 2022 sprake van een toenemende inflatie.

Klaverblad in 2022

Voor Klaverblad begon het jaar met een aantal stormen wat enerzijds leidde tot een grote schadepost en veel extra werk door het afhandelen van de vele claims, maar anderzijds Klaverblad in staat stelde om haar polishouders andermaal te bewijzen dat zij ongevoon goede service verleent.

De raad van commissarissen v.l.n.r.: A.F.J. Bakker, A.P. Mijer-Nienhuis, J.M. Niessen, H.J. Dijkers

Gedurende het jaar zijn belangrijke stappen gezet in de meerjarenontwikkeling naar een toekomstbestendige verzekeraar. Er zijn zeven ontwikkelsporen gedefinieerd om het Toekomstbeeld voor 2025 te kunnen realiseren. Onderdeel daarvan is dat er veel voorbereidend werk gedaan is om de administratiesystemen in 2023 over te kunnen zetten naar een nieuwe omgeving. Ook is veel inspanning verricht om de interne beheersing te verbeteren.

Per 1 mei werd de pensioenregeling van Klaverblad omgezet van een middelloonregeling naar een IDC-regeling en in juni werd het nieuwe functiehuis opgeleverd.

Ondanks de grote inspanningen die de verschillende projecten vragen, is het goed te zien dat de dienstverlening op peil is gebleven en op prijs werd gesteld door onze klanten. Dit leidde tot een hoge Net Promotor Score (NPS) en een hoge tevredenheid van de met ons samenwerkende verzekeringsadviseurs.

De raad van commissarissen is content met de aandacht voor de voortgang op de lange termijn gerichte ontwikkelingen en werkzaamheden binnen Klaverblad. Daarnaast is de raad onder de indruk

dat de Klaverblad-medewerkers gedurende dit intensieve jaar de dienstverlening naar de klanten op het hoge niveau hebben vastgehouden.

De raad van commissarissen blikte met een gemengd gevoel terug op het financiële jaar 2022. Over het boekjaar 2022 heeft Klaverblad een verlies geleden van € 43 miljoen, voornamelijk veroorzaakt door hoge beleggingsverliezen en een negatief resultaat van de schadeverzekeringen door genoemde stormen en uitloopverliezen. De solvabiliteitspositie is in lijn gebleven met vorig jaar en voldoet daarmee ruim aan externe en interne eisen. De groei van de portefeuille lag in 2022 iets achter op de gestelde doelstelling.

Klaverblad is in een belangrijke fase van haar ontwikkeling naar een toekomstbestendige verzekeraar met bestaansrecht in de Nederlandse markt. Er worden grote stappen gemaakt in de beheersing van de bedrijfsvoering en de hervorming van het IT-landschap. Het rendement op de producten is nog onvoldoende, maar ontwikkelingen zijn ingezet om deze te verbeteren en ook zijn er acties gaande om de kostenratio te verlagen.

Samenstelling raad van commissarissen

De raad van commissarissen bestond in 2022 uit:
 drs. A.F.J. Bakker, voorzitter
 Mw. drs. A.P. Mijer-Nienhuis AAG RBA
 Mw. drs. J.M. Niessen
 drs. H.J. Dijkers (vanaf 7 april 2022)

De heer E. Velzel is na afloop van de algemene ledenvergadering van april 2022 teruggetreden als commissaris. De heer Velzel is tien jaar lid van de raad van commissarissen geweest en heeft een belangrijke bijdrage geleverd met zijn kennis van verzekeren, de verzekeringsmarkt en op het gebied van automatisering. De raad en directie zijn hem erkentelijk voor zijn inzet en jarenlange bijdrage als lid van de raad van commissarissen.

De heer H.J. Dijkers is door de algemene ledenvergadering op 7 april 2022 benoemd tot commissaris en lid van de auditcommissie voor een termijn van vier jaar. Aan de benoeming van de heer Dijkers is een zorgvuldig selectieproces voorafgegaan waarbij naast de raad ook de directie betrokken is geweest en De Nederlandsche Bank en de ondernemingsraad van Klaverblad een positief advies heeft gegeven.

De raad onderschrijft het belang van diversiteit in de directie, het managementteam en de raad van commissarissen, waaronder een - zo mogelijk - evenwichtige verdeling tussen mannen en vrouwen

binnen deze organen. De raad bestaat in de huidige samenstelling uit twee heren en twee dames en heeft bij het zoeken naar een nieuwe commissaris rekening gehouden met de diverse samenstelling van de raad van commissarissen. Het managementteam van Klaverblad bestaat uit vier heren en twee dames. Voor de directie streeft de raad naar diversiteit.

Vergaderingen

Gedurende het verslagjaar waren er vier reguliere vergaderingen van de raad van commissarissen waarbij telkens een deel van de vergadering buiten aanwezigheid van de directie plaatsvond. In dit deel werd door de raad onder andere gesproken over de gang van zaken, de organisatie van Klaverblad, het eigen functioneren en het functioneren van de directie.

Tijdens de reguliere vergaderingen is veelvuldig en constructief gesproken over strategische hoofdlijnen, zoals de positionering van Klaverblad na de verkoop van het levenbedrijf, de noodzaak voor kostenbeheersing, het versterken van interne beheersing, de veranderingen in de bedrijfscultuur en de noodzakelijke veranderingen in het IT-landschap. Daarnaast zijn ook gebruikelijke onderwerpen aan de orde geweest zoals marktontwikkelingen, de brancheresultaten en bedrijfslasten, ontwikkelingen op het gebied van HR, de ORSA, het bedrijfsplan en het strategisch beleggingsbeleid. Verder sprak de raad, zowel in als buiten aanwezigheid van de directie, met de

Aanwezigheid commissarissen vergaderingen

	Raad van commissarissen	Auditcommissie	Remuneratiecommissie
De heer Bakker	7/7	-	2/2
Mevrouw Mijer-Nienhuis	6/7	4/4	-
Mevrouw Niessen	7/7	-	2/2
De heer Dijkers (vanaf 7 april)	6/6	3/3	-

“ Naast alle grote projecten die draaien wordt door iedereen hard gewerkt om de missie van Klaverblad om mensen te helpen als dat echt nodig is dagelijks waar te maken.”

externe accountant over zijn rapportage en met de sleutelfunctiehouders.

In april heeft de jaarvergadering plaatsgevonden waarbij in aanwezigheid van de externe accountant het accountantsverslag, de jaarverslagen van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. en Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V. en het actuariële jaarrapport aan de orde zijn geweest. Aansluitend aan de jaarvergadering heeft de Algemene ledenvergadering plaatsgevonden waarin de jaarstukken door de algemene ledenvergadering zijn vastgesteld en heeft de algemene ledenvergadering het voorstel tot wijziging van de statuten van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. en Schadeverzekeringsmaatschappij N.V. aangenomen.

Naast de reguliere vergaderingen en de jaarvergadering zijn er twee strategiesessies geweest met de raad van commissarissen en de directie. Hierin hebben de raad van commissarissen en directie van gedachten gewisseld over de strategische ontwikkelingen en de activiteiten die in het kader daarvan door de verschillende bedrijfsonderdelen worden uitgevoerd. Besloten is om op dit moment geen verdere strategische initiatieven te ontplooiën maar

ons te richten op het verbeteren van de toekomstbestendigheid van Klaverblad. Hiervoor zijn zeven concrete ontwikkelingsporen gedefinieerd die hieraan bij moeten dragen. Ook is tijdens de strategiesessies gesproken over de stand van zaken van IT, de interne beheersing en de doelstellingen/begroting voor 2023.

In verschillende vergaderingen zijn ook onderwerpen besproken die in relatie met toezicht-houders aan de orde zijn. Zo is er aandacht besteed aan het programma AO/IC Informatiebeveiliging in het kader van interne beheersing. Naast de formele overleggen zijn er regelmatig individuele (en informele) contacten tussen commissarissen, de directie, het managementteam en de sleutelfunctiehouders over de ontwikkelingen binnen en buiten de organisatie.

Auditcommissie

De auditcommissie bereidt eventuele besluitvorming van de raad voor en adviseert de raad van commissarissen over de financiële verslaggeving door Klaverblad, risicomanagement, compliance, actuariële, audit en informatiebeveiliging.

De auditcommissie bestond in 2022 uit mevrouw Mijer-Nienhuis (voorzitter) en de heer Dikkers. In 2022 hebben vier vergaderingen van de auditcommissie plaatsgevonden. Bij alle vergaderingen waren ook de directeur Financiën en risicomanagement, de sleutelfunctiehouders (actuariel/risk, compliance en interne audit) en de CISO aanwezig. Bij drie van de vier auditvergaderingen en bij de jaarvergadering was de externe accountant aanwezig en is gesproken over de jaarrekening en het jaarverslag, de managementbrief en interne audit. Daarnaast is door de auditcommissie gesproken over de financiële cijfers, risicomanagement, de rapportages van de sleutelfuncties Compliance, Risicomanagement, Actuariel en Interne audit en van Informatiebeveiliging.

Remuneratie- en benoemingscommissie

De remuneratie- en benoemingscommissie bereidt eventuele besluitvorming van de raad voor en adviseert de raad over het beloningsbeleid, selectie en benoeming van directeuren en commissarissen en evalueert het functioneren van de directie en de raad.

In 2022 heeft de remuneratie- en benoemingscommissie twee keer vergaderd. Tijdens de vergaderingen is gesproken over het beloningsbeleid, de zelfevaluatie van de raad van commissarissen, het functioneren van de directie, de invulling van de vacature binnen de raad en het PE-programma. Ook heeft de commissie gesprekken gevoerd met de directieleden in het kader van het jaarlijkse evaluatieproces.

Zelfevaluatie

In 2022 heeft de raad uitvoerig zijn eigen functioneren geëvalueerd en de uitkomst hiervan besproken met de directie.

Permanente educatie

De raad van commissarissen volgt een programma van permanente educatie dat jaarlijks opnieuw wordt vastgesteld. In 2022 heeft een aantal commissarissen hiervoor een aantal modules gevolgd van het PE-programma Deskundigheidsbevordering van Nyenrode. Daarnaast hebben in huis kennissessies plaatsgevonden die gegeven werden door hiervoor uitgenodigde specialisten en deskundigen.

Overleg met de ondernemingsraad

Mevrouw Niessen heeft in 2022 twee artikel 24-vergaderingen bijgewoond. Bij één van deze vergaderingen was ook de heer Dikkers aanwezig. Tijdens deze vergaderingen is stilgestaan bij belangrijke thema's voor de ondernemingsraad zoals de pensioenregeling, het functiehuis, de arbeidsvoorwaarden, de vernieuwing van het administratiesysteem, de cultuur en de financiële ontwikkelingen van Klaverblad.

Tot slot

De raad bedankt alle medewerkers, het managementteam en de directie voor hun grote inzet in 2022. Naast alle grote projecten die draaien wordt door iedereen hard gewerkt om de missie van Klaverblad om mensen te helpen als dat echt nodig is dagelijks waar te maken. De raad is trots op de ongekend hoge dienstverlening die Klaverblad blijft bieden en wenst de medewerkers en het managementteam alle succes in 2023. •

Zoetermeer, 6 april 2023

Namens de raad van commissarissen
A.F.J. Bakker, voorzitter

Bij ons draait het om mensen

iets betekenen voor de maatschappij

Prettig en onbezorgd leven. Een prettige samenleving. Daar draagt Klaverblad graag aan bij. Met onze verzekeringen en ook met onze sponsoring. Heel bewust kiezen we ervoor om geen topclubs of profs te sponsoren, maar lokale verenigingen. Verenigingen die mensen aan elkaar verbinden en zo veel betekenen voor hun omgeving.

Eén van de verenigingen is tennisvereniging TC Sprenkelaar in Apeldoorn. Voorzitter Albert Blikman en voorzitter van de sponsorcommissie Herbert Kuipers, vertellen wat hun vereniging betekent voor de omgeving en wat Klaverblad als sponsor voor hun vereniging betekent.

Een aantrekkelijke ontmoetingsplaats blijven

“In de reclame van Klaverblad zien we dat het bij jullie om mensen draait. Ook wij willen er voor mensen zijn: voor leden én voor niet-leden. We zijn een groeiende vereniging: we zitten in een nieuwbouwwijk die groeit en veel mensen zijn begonnen met tennissen tijdens corona. Toen veel sporten niet meer door mochten gaan, kon tennis gewoon doorgaan omdat het goed kan op 1,5 meter afstand. We willen een aantrekkelijke ontmoetingsplaats voor mensen zijn en blijven. Daarom is het heel fijn dat Klaverblad zich voor langere tijd aan ons verbindt als sponsor. Dat geeft zekerheid en continuïteit. We hebben mede dankzij jullie bijdrage drie padelbanen laten aanleggen. Door aan de grote vraag naar padel -de sporttrend van dit moment- te voldoen, blijven we aantrekkelijk en blijven we groeien.

Iets betekenen voor de maatschappij

We vinden het belangrijk om iets voor de maatschappij te betekenen. Ook voor niet-leden zijn we er. We doen bijvoorbeeld mee aan het landelijke Old Stars-initiatief, waarmee het Nationaal Ouderenfonds samen met sportverenigingen

“ In de reclame van Klaverblad zien we dat het bij jullie om mensen draait. Ook wij willen er voor mensen zijn: voor leden én voor niet-leden.”

eenzaamheid onder ouderen tegengaat. Voor een klein bedrag kunnen ouderen anderhalf uur komen sporten. Wij zorgen voor de tennisbaan en een trainer. En voor het kopje koffie, waardoor mensen gezellig even blijven hangen en nieuwe mensen leren kennen.

Goed geregeld

Het contact met Klaverblad verloopt heel prettig. Mails beantwoorden jullie snel, attent en persoonlijk. Via het handige sponsorportaal op jullie website, kunnen we gemakkelijk materialen bestellen, zoals goodiebags voor een toernooi. Kortom, jullie regelen alles goed en snel.” •

Verlag van de directie

Algemeen

We zijn trots op de kwaliteit van de dienstverlening die onze medewerkers iedere dag met elkaar leveren aan klanten en verzekeringsadviseurs. Onze medewerkers nemen de tijd voor onze klanten, bieden een luisterend oor en zoeken naar passende oplossingen. Dit wordt gezien. In een onderzoek van MT/Sprout is Klaverblad nummer 1 geworden in de categorie 'Meest klantgerichte bedrijf van Nederland' in de sector verzekeringen. In het performanceonderzoek van IG&H is Klaverblad uitgeroepen tot beste schadeverzekeraar voor zakelijke verzekeringen en hebben we een tweede plaats behaald met AOV. Met daarbij een naamsbekendheid van 71%, een Net Promotor Score (NPS) van +71 en een tevredenheid onder het intermediair van 8,1 stellen we vast dat we een duidelijke positie hebben in de verzekeringsmarkt. Daar zijn we heel trots op.

Het jaar 2022 was een uitdagend jaar. Er gebeurde veel en effecten daarvan versterkten elkaar en hielden mensen bezig: de nasleep van corona, de stijgende rentes, de hoge inflatie, de oorlog in de Oekraïne, de stormen in het begin van het jaar. Ook in de verzekeringsmarkt is onrust door consolidaties, zowel bij verzekeraars als bij distributiepartners. Toch hebben we de dienstverlening op peil weten te houden en zijn we met 6 procent

gegroeid. Daar zijn we tevreden over. De financiële resultaten zijn minder goed dan we zouden willen. We hebben een verlies van € 43 miljoen. De resultaten zijn beïnvloed door negatieve beleggingsresultaten, flinke stormen en negatieve uitloop bij letselschades. AOV levert een flink positief resultaat. Wat daarbij meespeelt, is dat we AOV sinds vorig jaar op een andere manier waarderen. Alle winst die we verwachten over de gehele looptijd van een polis wordt meteen bij het afsluiten als winst genoten. De toekomstige winsten die geboekt zijn worden vervolgens ieder jaar opnieuw vastgesteld, hetgeen leidt tot herwaarderingen die direct invloed hebben op de resultaten. Het maakt de resultaten ondoorzichtiger en onzekerder.

Terugblik 2022

Turbulent jaar en impact op Klaverblad

Het was een turbulent jaar met veel veranderingen in de maatschappelijke omgeving die indirect impact hebben op ons bedrijf en de markt waarin we actief zijn. De rente is gestegen, de inflatie is bijzonder hoog, de druk op de huizenprijzen is sterk afgenomen. De geopolitieke onrust is groot en zet de globalisering van de economie onder druk. Omdat de Nederlandse economie sterk afhankelijk is van de wereldeconomie, is te verwachten dat de economische groei terugloopt. Deze factoren hebben forse invloed op onze beleggingen

gehad. Obligaties en aandelen zijn minder waard geworden.

Als we kijken naar het verzekeringsbedrijf is de impact voor Klaverblad tot nu toe beperkt gebleven. De inflatie heeft gezorgd voor stijgende prijzen van bouwmaterialen, leveranciers, reparateurs en ondernemers. Dit is terug te zien in de schadelast en dit heeft ons genoodzaakt tussentijdse premiemaatregelen te nemen bij een aantal producten. Deze maatregelen zijn gestart vanaf december en lopen een jaar door. Wij verwachten dat ook volgend jaar premieverhogingen noodzakelijk blijven.

De stormen van begin 2022 hebben een forse impact gehad op onze verzekeringsresultaten. In vijf dagen tijd raasden de stormen Dudley, Eunice en Franklin over ons land. In de kustprovincies was een weeralarm afgekondigd, de NS had het treinverkeer stilgelegd. In het hele land brachten de stormen veel menselijk leed en materiële schade met zich mee. Volgens het Verbond van Verzekeraars was de verzekerde schade in totaal zo'n 500 miljoen euro. Storm Eunice staat in de top 3 van zwaarste stormen in de afgelopen vijftig jaar. Direct na de stormen hebben de mensen van Klaverblad zich extra ingezet, ook 's avonds en in het weekend, om de stroom aan telefoontjes die binnenkwam goed af te kunnen handelen. Hierdoor konden we onze klanten persoonlijk te woord staan en hebben we onze visie 'mensen helpen als het echt nodig is' in de praktijk kunnen brengen.

Daarnaast zijn onze verzekeringsresultaten sterk negatief beïnvloed door uitloopresultaten bij langdurige letselschades. Er worden nu analyses verricht om de redenen van deze negatieve uitloop te achterhalen. We verwachten deze analyses in het derde kwartaal af te ronden. Aanpassingen in de wijze waarop we onze AOV-portefeuille waarderen hebben veel impact. In de jaarrekening 2021 is op basis van Q&A van De Nederlandsche Bank

(DNB) een aanpassing doorgevoerd in de verwerking van de AOV-portefeuille. De contractgrens is verlengd van één jaar naar eindleeftijd. Daarnaast is in de berekening van de solvabiliteitseis rekening gehouden met de mogelijkheid tot premieaanpassingen (via een zogenoemde 'future management action' of 'FMA'). In 2022 zijn de effecten van deze aanpassingen nader uitgewerkt in rapportages en sturing. Daarnaast is de impact van de aanpassing op Asset & Liabilities Management (ALM) en herverzekeringsbeleid onderzocht. Conclusie is dat het rendement en het risicoprofiel van de AOV-portefeuille ook op basis van de nieuwe rapportagevoorschriften gezond zijn. In 2023 verwachten we nadere guidance van DNB op basis van benchmarking FMA's van AOV-verzekeraars. Mede op basis daarvan zullen wij in 2023 de FMA en de AOV-portefeuille nader evalueren.

Tot slot zijn onze kosten hoger dan in de markt gebruikelijk is waardoor onze verzekeringsresultaten achterblijven ten opzichte van onze peers. Kostenbeheersing is één van de doelstellingen voor de komende jaren.

De coronamaatregelen liggen achter ons. In 2022 was er weer ruimte voor grotere bijeenkomsten en een Klaverblad-feest voor alle medewerkers. De impact van de coronamaatregelen werkt nog dagelijks door in de manier waarop we bij Klaverblad werken. Door corona is thuiswerken gemeengoed geworden. Er is nu een hybride vorm van werken ontstaan waarbij medewerkers deels op kantoor en deels thuis werken. Op kantoor vinden meer ontmoetingen plaats en thuis kan meer geconcentreerd gewerkt worden. Vergaderingen vinden met grote regelmaat op een hybride wijze plaats. In 2020 hebben we onze levenbedrijf verkocht aan Lifetri. In het eerste kwartaal van 2022 is de migratie succesvol afgerond en zijn we gestopt met het faciliteren van de dienstverlening van Lifetri.

“Ondanks de tegenvallende financiële resultaten over 2022 blijven we vanuit ons eigen geluid, leunend op een sterke financiële positie, richten op onze lange termijn doelstellingen. Dit betekent dat we onverminderd blijven investeren in groei van onze portefeuille en in verbetering van onze bedrijfsvoering. We zijn ervan overtuigd dat schaal nodig is om de kosten te kunnen beheersen en onzekerheid in de resultaten te verminderen.”

- Jordi van Irsen, directeur Financiën en risicomanagement -

Toekomstbeeld Klaverblad

Klaverblad wil op haar eigen manier haar langetermijnmissie, -visie en -strategie realiseren. Wij zien het zelfstandig voortbestaan als de enige manier om dit zeker te stellen. Om onze zelfstandigheid te waarborgen, moeten we meebewegen met de maatschappelijke ontwikkelingen en zijn voldoende groei en rendement noodzakelijk. Daarom zijn we als bedrijf flink in ontwikkeling. Hiervoor is het nodig dat iedere medewerker begrijpt waar Klaverblad voor staat en waar we naar toe willen. In het eerste kwartaal van 2022 hebben wij uitgebreid aan onze medewerkers verteld hoe wij de toekomst van Klaverblad zien. We noemen dit het Toekomstbeeld. Om dit te bereiken hebben we langs drie thema's doelstellingen geformuleerd: mensen helpen, gezonde groei en toekomstbestendige bedrijfsvoering. De focus voor het afgelopen jaar en de komende jaren ligt op toekomstbestendige bedrijfsvoering. Dit vraagt om betere resultaten, degelijke systemen en processen, moderne producten en een toekomstbestendige manier van werken. Het laatste gaat over het ontwikkelen van onze bedrijfscultuur. Zo zijn we op weg naar een aansturingmodel waarin veel inbreng, eigenaarschap en verantwoordelijkheid van iedere medewerker in zijn of haar rol gewenst is. Dit vraagt veel dialoog met leidinggevenden en medewerkers.

Strategische sporen

Om te borgen dat we onze doelstellingen halen, hebben we onze prioriteiten voor 2022 en 2023 geformuleerd langs zeven strategische onderwerpen (ontwikkelingsporen): commercie, productontwikkeling, administratie, interne beheersing, organisatieontwikkeling, personeelsplanning en duurzaamheid. Het grootste deel van de prioriteiten is gericht op het leggen van de fundamenten voor een meer toekomstbestendig bedrijf. Naast deze prioriteiten, die feitelijk allemaal vernieuwingen betreffen, hebben we aandacht voor de lopende zaken via de plannen die elke divisie heeft opgesteld. We hebben in het afgelopen jaar mooie resultaten gerealiseerd.

Interne beheersing

De grootste prioriteit betreft het verbeteren van de interne beheersing op basis van de Good Practice Informatiebeveiliging van DNB. Dit is een zeer complex onderwerp dat ingrijpt in de hele organisatie. Na een moeilijke start loopt het nu prima. Er is een gedetailleerd plan opgesteld dat geheel volgens planning wordt uitgevoerd. In het eerste kwartaal van 2024 wordt dit afgerond.

Toekomstbestendige administratie

Daarnaast zijn we bezig om onze administratieve processen te standaardiseren, onder te brengen in toekomstbestendige systemen en ons IT-landschap

uit te besteden. Hieraan zijn organisatorische aspecten verbonden die aandacht van de ondernemingsraad vragen. Het doel is onze klanten efficiënter en beter te helpen. Ook krijgen we hiermee een betere beheersing. Een onderdeel hiervan is het vervangen van ons polis- en claim-administratiesysteem. We hebben twee jaar geleden de keuze gemaakt om van een zelfgebouwd systeem over te stappen naar een pakketoplossing. In 2022 hebben we hier veel voortgang in geboekt. De eerste stap was om in het eerste kwartaal van dit jaar een relatief klein product te implementeren om het proces van aanvraag tot schade-uitkering te kunnen testen. Bij de voorbereiding van deze eerste stap eind 2022 kwam een tegenvaller aan het licht die ons noodzaakt om ons te heroriënteren op een deel van de gekozen oplossing. Dit levert een vertraging op ten opzichte van de oorspronkelijke planning. In de tussentijd blijven onze doelen op beheersing, groei, schadelast en kosten ongewijzigd.

Commercie en verzekeringstechniek

Een belangrijke uitdaging ligt op het commerciële en verzekeringstechnische vlak. We hebben een grote naamsbekendheid in Nederland en veel mensen overwegen Klaverblad op het moment dat ze een verzekering willen afsluiten. We werken samen met bijna 3.000 verzekeringsadviseurs die ons hoog waarderen. Onze producten zijn gewoon goed en onze dienstverlening is uitstekend. Op basis van deze feiten staan alle seinen op groen om stevige en gezonde groei te laten zien, een grotere dan nu het geval is. Om de groei te bevorderen, werken we een aantal commerciële strategieën uit en gaat er veel aandacht uit naar verbetering van onze producten (tarieven en voorwaarden) en het proces dat deze verbetering moet faciliteren. In het kielzog daarvan stellen we ook de kwaliteit en de effectiviteit van schadeprocessen opnieuw vast om zo de kwaliteit van onze verzekeringsportefeuille te verbeteren. Onze woonhuis- en inboedel-

verzekeringen zijn vernieuwd, onze autotarieven zijn herzien en we hebben veel geïnvesteerd in het proces en de kwaliteit van onze zakelijk productaanbod. Het acceptatieproces van agrarische verzekeringen is sterk verbeterd waarbij ruimte is blijven bestaan voor maatwerk. We hebben meer focus gelegd op MKB en AOV. De effecten daarvan zijn goed opgemerkt getuige de goede scores in het performanceonderzoek van IG&H.

Leiderschap en cultuur

Wij kijken continu naar onze manier van werken om mee te bewegen met de maatschappelijke ontwikkelingen. Wij vinden het belangrijk dat iedere medewerker bijdraagt vanuit zijn eigen rol en verantwoordelijkheid. Het is verder van belang dat we met elkaar leren zodat we het beste kunnen blijven bieden aan onze klanten. Om deze reden is in de eerste helft van 2022 een leiderschapsprofiel gepresenteerd. Dit profiel geeft aan hoe we verwachten dat leidinggevendenden binnen Klaverblad functioneren en hoe ze leiding geven aan zichzelf en hun team. Er is hierbij expliciet aandacht gegeven aan de leerbehoefte van individuen en teams. Wat hebben zij nodig om een volgende stap te maken?

Om onze cultuur en de manier waarop wij willen werken nog duidelijker te maken, hebben we na de zomer de vijf Klaverblad-waarden geïntroduceerd: fair, ondernemend, attent, vakkundig en oprecht. De waarden geven richting aan de manier waarop wij met elkaar werken en wat verzekeringsadviseurs en klanten van ons ervaren. In 2023 worden deze waarden verder uitgerold binnen de organisatie en gaan alle teams aan de slag om een plan te maken hoe zij deze waarden in hun dagelijks werk gaan integreren. Voorbeelden van hoe wij deze waarden al in de praktijk brengen, staan in het boekje 'Het Klaverblad-gevoel'. Iedere medewerker kreeg dit inspirerende boekje in december 2022 toegestuurd.

Medewerkersonderzoeken en verkenningstocht

Om een goed beeld te krijgen over wat er in de organisatie speelt, heeft Effectory in 2022 het jaarlijkse medewerkersonderzoek uitgevoerd. De vragenlijst werd door 80% van onze medewerkers ingevuld. Ook is er een onderzoek onder leidinggevenden gehouden om te bepalen op welke thema's de meeste ambitie bestaat. Daarnaast is de algemeen directeur Peter Paul Barth op verkenningstocht geweest in de organisatie om te horen wat er speelt. In een aantal workshops met medewerkers heeft hij veel informatie gekregen over wat er goed gaat en wat ons belemmert op weg naar de toekomst. Wat vooral opviel was de openhartigheid waarmee de gesprekken gevoerd werden. We zijn de deelnemers zeer dankbaar voor hun openheid en inbreng. Met de uitkomsten van deze onderzoeken en de verkenningstocht hebben we een aantal thema's geselecteerd waar we aan willen werken om de manier van werken binnen Klaverblad positief te beïnvloeden.

Pensioen, Functiehuis en Arbeidsvoorwaarden

Klaverblad is van een middelloonregeling overstapt naar een Individual Defined Contribution (IDC-)pensioenregeling. De medewerkers hebben begin 2022 ingestemd met de nieuwe IDC-regeling.

In 2022 is ook ons nieuwe functiehuis en beloningsbeleid geïmplementeerd. Deze sluiten nu beter aan bij de behoefte van de organisatie en onze waarden. Onze functieprofielen geven nu bijvoorbeeld meer inzicht in de taken, verantwoordelijkheden en het gewenste gedrag. Het functiegebouw inclusief functiewaarderingssysteem sluit beter aan bij het toekomstbeeld van Klaverblad. In vervolg daarop hebben we nieuwe arbeidsvoorwaarden ingevoerd per 1 maart 2023. Deze arbeidsvoorwaarden zijn meer in lijn met de meest voorkomende in onze branche. Voor een aantal arbeidsvoorwaarden had de directie de instemming

van de ondernemingsraad nodig. Hierover is de directie in onderhandeling gegaan met de ondernemingsraad en is een akkoord bereikt.

Duurzaamheid

Klaverblad belegt honderden miljoenen. Met deze beleggingen kunnen we duurzaamheid en klimaatverbetering stimuleren en zo een positieve bijdrage leveren aan de maatschappij. Klaverblad heeft zich dan ook geïnteresseerd aan de uitvoering van het Akkoord van Parijs en het Klimaatakkoord van Nederland met de doelstelling om in 2050 volledig klimaatneutraal te beleggen. Dit is nog ver weg, daarom hanteert de markt als tussenliggend doel een reductie van 55% in CO₂-uitstoot in 2030 ten opzichte van 1990. Wij meten zelf vanaf ultimo 2020 en hebben als eigen doelstelling om onze CO₂-footprint met 7% per jaar te verminderen op weg naar 2030. We kunnen dat inmiddels goed volgen en sturen bij door beleggingen aan te passen op het moment dat we deze doelstelling niet halen. Ons uitgangspunt is dat de transitie alleen geleidelijk kan plaatsvinden door ook te beleggen in bedrijven die vooralsnog veel CO₂ uitstoten, zoals producenten in fossiele brandstoffen. We monitoren daarbij wel of onze beleggingen de transitie faciliteren en zoeken indien nodig, samen met anderen, de dialoog op.

De Eerlijke Verzekeringswijzer kijkt om de twee jaar of financiële instellingen hun geld duurzaam en verantwoord beleggen. In 2022 is dit onderzoek uitgebreid van 9 naar 16 verzekeraars en werd Klaverblad voor het eerst beoordeeld aan de hand van 14 maatschappelijke thema's. Klaverblad bleek van de nieuwkomers het beste te scoren. Tegelijkertijd werd duidelijk dat er nog verbeteringen mogelijk zijn in het beleggingsbeleid.

Toekomst

Distributie

Er is een flinke consolidatieslag in de intermediaire markt gaande waardoor veel verzekeringsportefeuilles worden overgesloten naar volmacht partijen. Het gaat hierbij vooral om particuliere verzekeringen. De ratio achter deze ontwikkeling is vooral geldgedreven en is niet ontstaan vanuit klantbelang. Wij hebben onze bedenkingen bij deze ontwikkelingen en vragen ons af of het businessmodel van de grote opkopers op termijn houdbaar is. Doordat er steeds grotere bedragen nodig zijn om overnames te doen, wordt het steeds moeilijker om de investeringen terug te verdienen. En ondertussen wordt het risico groter dat klanten en medewerkers weglopen omdat zij een ander bedieningsmodel voor ogen hebben.

Klaverblad richt zich in hoofdzaak op het traditionele intermediair. Wij geloven dat een goed advies mensen helpt met het kiezen van de best passende verzekering. Voor de distributie van onze producten zien we verzekeringsadviseurs daarom als onze belangrijkste partners. Niettemin constateren wij dat de markt waar wij ons op richten steeds kleiner wordt. In een krimpende markt is het moeilijk groeien. Dit betekent dat wij onze focus moeten verbreden. Wij onderzoeken daarom initiatieven om andere distributievormen te omarmen of andere markten te verkennen. In de loop van dit jaar zullen we hier keuzes in maken.

Inflatie en kostenontwikkeling

Ontwikkelingen in de maatschappij werken altijd vertraagd door in de verzekeringsresultaten. De inflatie en de loonontwikkeling zijn in het komende jaar grote aandachtspunten. Schadelast en kostenbeheersing zijn belangrijke doelen in onze langetermijndoelstellingen. Er zal veel aandacht besteed worden aan de tarifiering en het beheer van onze verzekeringsportefeuille om de premie mee te

laten groeien met de schadelast en kosten. Daarnaast zullen we aandacht hebben voor de kwaliteit van de portefeuille door goed zicht te houden op de risico's die we verzekeren en verzekerd hebben. Op de momenten waarop dit mogelijk is, zoals bij de aanvraag van de verzekering, een wijziging of na een schade, zullen we kritisch beoordelen of de verhouding tussen risico en premie nog de juiste is.

Ontwikkelingen verzekeringen

Er zijn verschillende ontwikkelingen die impact hebben op de verzekeringen die we aanbieden. Deze ontwikkelingen volgen we met interesse en nauwgezet zodat, we deze tijdig in onze producten en dienstverlening kunnen implementeren.

Verzekeraars zijn samen met ministeries en toezichthouders in overleg over een oplossingsrichting van de verzekering van overstroming van primaire waterkeringen. Er worden verschillende mogelijkheden en constructies uitgewerkt zodat er keuzes gemaakt kunnen worden. Verder onderzoeken verzekeraars mogelijkheden om personenschades op een eenvoudigere manier af te wikkelen. Doel is om de tevredenheid over de afwikkeling van deze schades te verbeteren door een minder complexe schadeafhandeling met kortere doorlooptijden. De oplossingsrichting is een letselclaim met de eigen verzekeraar af te laten wikkelen in plaats van met de aansprakelijkheidsverzekeraar van de veroorzaker. Deze ontwikkeling steunen wij. Het biedt ons de mogelijkheid om onze eigen verzekerden op onze eigen manier te helpen als ze dat echt nodig hebben.

Tot voor kort hadden wij de verwachting dat in 2023 het pensioenstelsel flink aangepast zou worden. Met de uitslag van de verkiezingen voor de provinciale staten in maart 2023 is invoering van deze wet minder waarschijnlijk geworden. Oorspronkelijk was de wettelijke verzekeringsplicht voor zelfstandigen tegen arbeidsongeschiktheid

“Ik ben enorm trots op de stappen die we hebben gezet als Klaverblad. Ons duurzame beleggingsbeleid heeft nog meer vorm gekregen het afgelopen jaar. We hebben daarvoor onder andere de input van de Eerlijke Verzekeringswijzer uit 2021 gebruikt. Met resultaat. De verbeteringen zijn opgemerkt, we zijn 15 punten gestegen en hebben daarmee onze positie als nr. 1 van de middelgrote en kleine verzekeraars verder uitgebouwd. En we gaan nog meer stappen zetten, want we zijn volop in ontwikkeling.”

- Esther Oostrom, manager Commercie en sponsor van ons 7e strategische ontwikkelspoor Duurzaamheid -

gekoppeld aan de invoering van het nieuwe pensioenstelsel. Deze harde koppeling lijkt verdwenen en onze verwachting is dat de invoering van deze verzekeringplicht doorgaat. We blijven de ontwikkelingen hieromtrent in 2023 nauwgezet volgen.

Duurzaamheidsbeleid

Klaverblad draagt al ruim 170 jaar bij aan het goed functioneren van de samenleving. Een goed functionerende samenleving is in balans met de natuur. In onze visie draait duurzaamheid om evenwicht tussen mens en natuur. In onze activiteiten streven wij naar dit evenwicht en willen wij daar een positieve bijdrage aan leveren. Dit komt zowel de natuur als de samenleving ten goede.

Op basis van deze visie heeft Klaverblad begin 2023 een duurzaamheidsbeleid vastgesteld. Vijf speerpunten vormen daarin de basis voor onze duurzame bedrijfsvoering. Drie van deze speerpunten sluiten nauw aan bij onze visie op duurzaamheid en zijn belangrijk voor het herstel en behoud van onze natuur, te weten klimaat, biodiversiteit en circulariteit. De andere twee speerpunten komen voort uit het ethische kader dat wij voor ons beleggingsbeleid hanteren en dragen bij aan het welzijn van mensen. Dit zijn solidariteit en

werkgeverschap. Met ons duurzaamheidsbeleid willen we bij Klaverblad uiteraard voldoen aan wettelijke verplichtingen maar willen we vooral ook een stap verder gaan in onze maatschappelijke rol. Daarom zijn op de vijf speerpunten doelstellingen geformuleerd die we in de komende jaren willen realiseren. We zien duurzaamheid als integraal onderdeel van onze bedrijfsvoering. In 2023 worden de doelen voor duurzaamheid geïncorporeerd in de kaderbrief en divisieplannen voor 2024.

Focus 2023

Wij blijven ook in 2023 werken aan een toekomstbestendig Klaverblad. Onze belangrijkste prioriteiten voor 2023 zijn geformuleerd via de zeven strategische sporen die eerder zijn genoemd. De focus voor de hele organisatie blijft gericht op het behalen van de doelen die daarin zijn geformuleerd. Dit is noodzakelijk om ons Toekomstbeeld te bereiken. Daarnaast blijven we ons werk goed doen en willen we ons huidige niveau van dienstverlening aan klanten en verzekeringsadviseurs handhaven.

“Van klanten horen we vaak dat ze verrast zijn dat ze meteen een medewerker van Klaverblad aan de lijn krijgen en niet in een lange wachtrij belanden of in een keuzemenu. Ze worden meteen echt geholpen. Ze vinden het fijn dat ze hun verhaal dan kunnen vertellen. Want ongewoon goed helpen betekent voor ons niet alleen dat wij de schade goed opnemen, maar ook dat wij de tijd nemen om te luisteren naar de emoties die bijvoorbeeld een stormschade of brand oplevert.”

- José Ruighaver, manager Claims -

Voor wie en met wie

Klanten

Klaverblad verzekert consumenten, zzp'ers, het MKB en agrariërs met schade- en inkomensverzekeringen. In onze dienstverlening staat persoonlijk contact voorop. We werken voortdurend om onze dienstverlening te verbeteren. Klaverblad en haar medewerkers zijn zelfkritisch en willen continu

leren en verbeteren. Interne en externe toezicht-houders helpen ons hierbij.

Klanten geven regelmatig aan dat Klaverblad echt doet wat ze belooft. Onze goede bereikbaarheid, de aandacht voor de mens achter de schade, het meedenken in oplossingen en zorgen voor maatwerk als dat nodig is, worden vaak genoemd.

Verzekeringsadviseurs

We werken heel prettig samen met verzekeringsadviseurs. Verzekeringen en bijbehorende dienstverlening worden steeds meer gestandaardiseerd en daarmee steeds eenvoudiger voor klanten om af te sluiten. Vaak is het echter complexer dan het lijkt en speelt een verzekeringsadviseur een onmisbare rol. Hij kan als geen ander de risico's van een klant in kaart brengen en passende maatregelen

adviseren of oplossingen aandragen. Dat hoeven niet altijd verzekeringen te zijn. Ook op andere manieren kunnen risico's verminderd worden, bijvoorbeeld via preventie of aanpassing van gedragingen, processen of inrichting. In de ogen van Klaverblad ontwikkelt de taak van een adviseur zich steeds meer tot een algemene risicoadviseur.

Er is regelmatig contact met onze verzekeringsadviseurs. We bieden tijdens onze relatiedagen diverse workshops aan en geven informatie over onze producten. We vragen ook wat we verder kunnen verbeteren aan onze dienstverlening. Zo bleken nog veel verzekeringsadviseurs post van ons te krijgen die ze liever digitaal ontvangen. Dat hebben we direct aangepast. Via onze verzekeringsadviseurs horen we ook vaak wat de wensen en behoeften zijn van onze klanten. Hierdoor kunnen we met onze producten en dienstverlening steeds beter aansluiten bij die wensen en behoeften. Zo kunnen we mensen blijven helpen als ze dat echt nodig hebben.

Wij hebben vertrouwen in de expertise van het onafhankelijk intermediair. Wij werken verder aan een optimale samenwerking en faciliteren onze adviseurs om hun klanten zo goed te helpen, want iedereen verdient een goed advies.

Medewerkers

Het jaar 2022 begon nog met beperkende coronamaatregelen. Onze nieuwjaarsbijeenkomst vond op afstand plaats. Gelukkig verdwenen de beperkende maatregelen snel uit beeld.

Medewerkers konden weer naar kantoor komen om te werken en bijeenkomsten werden weer live bijgewoond in ons kantoor in Zoetermeer. In oktober hebben we zelfs weer een bedrijfsfeest voor onze medewerkers gehouden. Thuiswerken is niet meer verplicht maar blijkt wel waardevol. Daarom kiezen we nu voor een hybride model als de werkzaamheden het toelaten: 50% thuis en 50% op kantoor.

Meer dan normaal maakten we gebruik van externen om werk voor ons te doen. Niet alleen vanwege de krappe arbeidsmarkt, maar ook omdat Klaverblad bezig is met een aantal grote projecten om ons Toekomstbeeld te realiseren. Hiervoor is vaak specifieke deskundigheid nodig voor de duur van het project.

Klaverblad stimuleert de ontwikkeling van haar medewerkers. In 2022 ging het Talentenprogramma van Klaverblad van start. Elf medewerkers gingen aan de slag om hun talenten te ontdekken en te leren hoe ze deze het beste kunnen inzetten. Met deze kennis kunnen zij klanten en verzekeringsadviseurs beter helpen en hebben zij meer zelfkennis en zitten ze nog beter in hun vel.

Gezonde medewerkers en duurzame inzetbaarheid is een belangrijk thema. Zaken als vitaliteit, werkvermogen en employability worden dit jaar gevat in een duurzame inzetbaarheidsvisie. Hierin komen plannen voor de opleidingsmogelijkheden, leer-groepaden en het ontwikkelen van vaardigheden en competenties.

De ondernemingsraad is zeer betrokken en denkt als vertegenwoordiger van de medewerkers goed mee over de verdere ontwikkeling van Klaverblad. Het overleg en de samenwerking met de ondernemingsraad verloopt in het algemeen constructief en we zijn dankbaar voor hun waardevolle bijdrage.

“Ik ben er trots op dat het ‘bij ons om mensen draait’. Al sinds 1850 levert Klaverblad op haar geheel eigen wijze een belangrijke bijdrage aan de samenleving. Dat deden ze toen en dat doen we nog steeds. We helpen mensen als ze dat nodig hebben. Of het nu gaat om een goed advies, een luisterend oor, een verzekering, sponsoring of iets anders. Het draait bij Klaverblad in de eerste plaats om mensen. We zoeken de samenwerking met verzekeringsadviseurs die bij ons passen. En we merken ook dat zij ons waarderen omdat we beiden mensen op de eerste plaats zetten.

Ook intern zie ik telkens weer dat Klaverblad door gewoon te blijven best heel erg bijzonder is. Tijdens mijn verkenningstocht dit jaar, de verhalen van klanten, verzekeringsadviseurs en medewerkers van Klaverblad in het boekje ‘Het Klaverblad-gevoel’, hoe medewerkers van Klaverblad samen de schouders eronder zetten bij een storm of overstrooming, iedere keer weer voel ik trots. Trots dat ik onderdeel mag zijn van zo’n betrokken gemeenschap. Mensen die klaarstaan om andere mensen te helpen als ze het nodig hebben. Ik kijk er dan ook naar uit om ook in 2023 weer samen, mensen te helpen als ze het echt nodig hebben. Onze organisatie verder te versterken zodat we dit mooie werk nog heel lang op onze eigen, unieke wijze kunnen doen”. •

- Peter Paul Barth, algemeen directeur -

Esther Oostrom

Bij ons draait het om mensen

duurzame doelen

Klaverblad wil dat mensen prettig en onbezorgd kunnen leven. Daar dragen we met onze verzekeringen aan bij en daar willen we ook aan bijdragen door maatschappelijk en verzekeringstechnisch verantwoord te handelen.

Sinds een aantal jaar is een groep collega's actief in de Beweging Duurzaam bij Klaverblad. Esther Oostrom, divisiemanager Commercie, is de sponsor van deze beweging vanuit het MT van Klaverblad.

Duurzame bedrijfsvoering

Esther: "Ik ben enorm positief over de ontwikkelingen die we op het gebied van duurzaamheid hebben gezet. In het beleggingsbeleid hebben we de afgelopen jaren al grote stappen gezet en nu pakken we door op de verduurzaming van andere aspecten van onze bedrijfsvoering. Denk aan producten en diensten, leveranciers, faciliteiten zoals ons gebouw en medewerkers als belangrijke pijlers, naast vermogensbeheer, voor het realiseren van onze doelstellingen. Onze ambities en keuzes hierbij hebben we beschreven in het duurzaamheidsbeleid dat we afgelopen jaar hebben opgesteld.

Naast dat we zorgen dat we voldoen aan wettelijke verplichtingen, willen we meer doen dan dat. We gaan zelf ook duurzamer handelen, want zo helpen we eraan mee dat mensen prettig en onbezorgd kunnen leven. En we weten dat onze klanten en de verzekeringsadviseurs met wie we samenwerken dit ook van ons verwachten."

Madelon Moorlag is ook lid van de Beweging Duurzaam en houdt zich vanuit haar functie als Manager Vermogensbeheer bezig met het duurzaam beleggingsbeleid.

Duurzaam beleggingsbeleid

Madelon: “We beleggen bij Klaverblad honderden miljoenen euro’s aan vermogen. Het belangrijkste doel van ons vermogensbeheer: mensen helpen op het moment dat dat nodig is. Een deel van ons vermogen beleggen we. En dat doen we zo duurzaam mogelijk. We willen een positieve bijdrage leveren aan de maatschappij en volgens ons begint dat bij jezelf en bij handelen naar je overtuigingen. Duurzaam en verantwoord beleggen zien we als een vanzelfsprekendheid.

“ We gaan zelf ook duurzamer handelen, want zo helpen we eraan mee dat mensen prettig en onbezorgd kunnen leven.”

Ons duurzaam beleggingsbeleid krijgt steeds meer vorm en wordt steeds concreter. Op vijf thema’s willen we vooral iets betekenen: Klimaat, Biodiversiteit, Water, Circulariteit en Gezondheid. Voor het thema Klimaat hebben we in 2022 een actieplan opgesteld, voor drie andere thema’s maken we de actieplannen in 2023 en een laatste actieplan volgt in 2024.” Ook zijn we steeds transparanter over wat we doen en waar we voor staan. Deze verbeteringen zijn in 2022 terug te zien in mooie scores in de Eerlijke Verzekeringswijzer. We zijn 15 punten gestegen en hebben daarmee onze positie als nr. 1 van de middelgrote en kleine verzekeraars verder uitgebouwd. Daar zijn we trots op en deze positie willen we ook de komende jaren behouden. Dus we blijven hierop ontwikkelen.” •

Madelon Moorlag

Duurzaamheid

Duurzaamheid, natuurlijk doen we dat bij Klaverblad

Klaverblad draagt al ruim 170 jaar bij aan het goed functioneren van de samenleving. Een goed functionerende samenleving is in balans met de natuur en de aarde. Helaas staat deze balans flink onder druk. We hebben bijvoorbeeld steeds vaker te maken met extreme regenval na lange periodes van droogte. Er verdwijnen zeldzame, maar ook heel gewone planten en dieren uit ons land. Dit is slecht nieuws voor de samenleving. Soorten die een belangrijke rol hebben in onze voedselproductie verdwijnen. Omdat in de natuur alles afhankelijk is van elkaar, stort hiermee het kaartenhuis van de natuur in. Maar we kunnen niet zonder natuur! Wij, mensen, zijn onderdeel van de natuur.

Wij zijn ervan overtuigd dat er, nu en in de toekomst, een samenleving noodzakelijk is die in balans is met de natuur. Door in onze activiteiten te streven naar evenwicht tussen mens en natuur willen wij daar een positieve bijdrage aan leveren. Dat is onze visie op onze rol op het gebied van duurzaamheid.

Het belang van een gezond evenwicht tussen mens en natuur

Wij streven bij Klaverblad naar een goed functionerende samenleving die er alleen kan zijn als er een gezond evenwicht is tussen mens en natuur.

Dat doen we om drie redenen:

- 1 Mensen hebben de natuur nodig. Buiten zijn en genieten van het groen om ons heen maakt blij en geeft vrijheid, rust, ontspanning en draagt bovendien bij aan een goede gezondheid (ons welzijn).
- 2 Natuur gaat over biodiversiteit. Onze basale levensbehoeften zoals voedsel, water en zuivere lucht zijn afhankelijk van variëteit in bomen, planten en dieren.
- 3 Balans in de natuur is belangrijk voor voortdurende (gezonde) economische activiteit.

Om deze drie redenen willen wij een positieve bijdrage leveren aan het herstel en behoud van de natuur. Daarmee dragen wij bij aan het goed, in balans functioneren van de samenleving. En dat draagt, passend bij onze missie, bij aan het prettig en onbezorgd leven van onze klanten, adviseurs en medewerkers. Nu en in de toekomst.

Ontwikkelingen in 2022

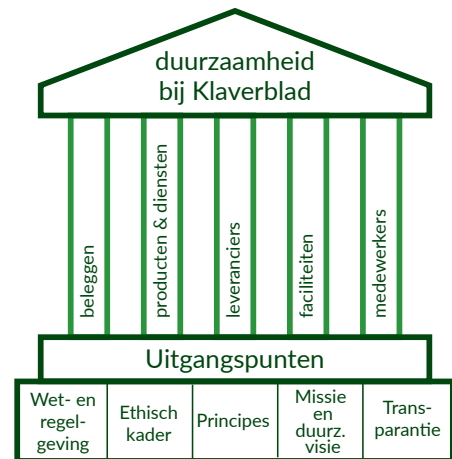
Duurzaamheidsbeleid

Eind 2022 hebben we het algemene/overkoepelende duurzaamheidsbeleid van Klaverblad verder ontwikkeld. Daarbij hebben we voortgebouwd op ons duurzaam beleggingsbeleid en de in 2022 opgestelde visie, principes en uitgangspunten voor duurzaamheid bij Klaverblad. Dit proces is uitgevoerd door de Beweging Duurzaam, een enthousiaste groep Klaverblad-medewerkers van verschillende afdelingen. Deze beweging geeft al sinds 2019 invulling aan duurzaamheid in de organisatie. Duurzaamheid zien we bij Klaverblad als integraal onderdeel van onze bedrijfsstrategie. We hebben daarbij de volgende ambities:

- 1 We willen een voorbeeldfunctie in de sector vervullen: wij signaleren, agenderen en willen andere verzekeraars, verzekeringsadviseurs en klanten inspireren en mee in beweging krijgen.
- 2 Door heldere doelen te stellen en daarover transparant te zijn, willen we een sneeuwbal-effect creëren en daarmee impact maken.
- 3 Op het gebied van biodiversiteit willen wij in 2030 koploper zijn onder de middelgrote en kleinere verzekeraars en zijn we aanjager van natuurbehoud en -herstel.

Deze ambities realiseren we door verschillende activiteiten op het gebied van duurzaamheid uit te voeren in vijf verschillende pijlers. Naast Vermogensbeheer zijn dit Producten & diensten, Leveranciers, Gebouwen en Faciliteiten en Medewerkers (onze mensen).

De pijler Vermogensbeheer is momenteel het meest ontwikkeld en geïmplementeerd. Zo beleggen wij de premies die wij innen voor onze verzekeringsproducten in lijn met ons duurzaam beleggingsbeleid. Duurzaam en maatschappelijk verantwoord beleggen gaan voor ons namelijk

meer dan ooit hand in hand met het behalen van financieel rendement.

Ook wat betreft de andere pijlers zijn er al stappen gezet. We maken in ons kantoorgebouw en onze faciliteiten duurzame keuzes: we maken gebruik van zonnepanelen, een warmtepomp en ledverlichting. Ons gebouw is dan ook gekwalificeerd met energielabel A. Verder hebben we sedum-daken: goed voor het opvangen van regenwater, extra isolatie en de biodiversiteit. Ten slotte vergroten we met interne communicatie het bewustzijn van collega's op het gebied van duurzaamheid.

De volgende paragraaf gaat verder in op het duurzaam beleggingsbeleid. Voor de overige pijlers zijn voorlopige ambities en speerpunten geformuleerd die we in 2023 verder uitwerken en toetsen bij stakeholders.

Vermogensbeheer: ons duurzaam beleggingsbeleid

Zowel het beleggingsbeleid als de bijbehorende beleggingsmandaten verbeteren we voortdurend. De basis van het beleggingsbeleid is dat bedrijven en organisaties waar Klaverblad zaken mee doet aan de sociaal-ethische principes van Klaverblad moeten voldoen. Deze principes vormen het uitgangspunt en beslaan alle Sustainable

Development Goals van de Verenigde Naties (hierna: SDG). De ethische principes zijn gebaseerd op internationale richtlijnen en beginselen en verdragen waaronder de Principles for Responsible Investment (PRI), de Global Compact van de Verenigde Naties en de OESO-richtlijnen.

In 2022 hebben we het duurzame beleggingsbeleid aangescherpt. Naast het ethisch kader hebben we voor vermogensbeheer vijf thema's herijkt die passen bij wie we zijn en waar we impact op kunnen en willen hebben. Voor de vijf thema's hebben we doelstellingen gedefinieerd die we hebben gekoppeld aan de relevante SDG's.

De vijf thema's voor vermogensbeheer zijn:

- 1 **Klimaat**
 - > SDG 7 - Betaalbare en duurzame energie
 - > SDG 13 - Klimaatactie
- 2 **Biodiversiteit/Land**
 - > SDG 14 - Leven in het water
 - > SDG 15 - Leven op het land
- 3 **Water**
 - > SDG 6 - Schoon water en sanitair
- 4 **Circulariteit**
 - > SDG 12 - Verantwoorde consumptie en productie
- 5 **Gezondheid**
 - > SDG 3 - Goede gezondheid en welzijn

Voor het thema klimaat hebben we het klimaatactieplan uitgewerkt, waarin staat hoe Klaverblad haar klimaatdoel, om uiterlijk in 2050 een klimaatneutrale beleggingsportefeuille te realiseren, wil bereiken. De klimaatdoelstelling is in lijn met kwantitatieve projecties in het 1,5 graden-scenario van het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), uitgaande van een verwachte gemiddelde jaarlijkse CO₂-reductie van 7%. Daarmee sluit de doelstelling aan bij de ambities van het Parijsakkoord en het EU Climate Target Plan, dat streeft

“Wij zijn ervan overtuigd dat er, nu en in de toekomst, een samenleving noodzakelijk is die in balans is met de natuur.”

naar een CO₂-reductie van 55% ten opzichte van 1990 in 2030 en klimaatneutraliteit in 2050. De doelstellingen herzien we om de 3 tot 5 jaar en scherpen we indien nodig aan.

Naast de klimaatdoelstelling hebben we de doelstellingen voor de andere thema's gesteld:

Biodiversiteit/Land: Klaverblad heeft als doel om in 2030 niet meer bij te dragen aan het verlies van biodiversiteit ('no net loss'). Daarnaast wil Klaverblad per saldo in 2030 niet meer bijdragen aan ontbossing. Deze doelstelling geeft invulling aan de 'Biodiversity Pledge' die Klaverblad heeft ondertekend.

Water: Klaverblad wil waterneutrale portefeuilles in 2030. Dit betekent dat de portefeuille niet mag bijdragen aan het onttrekken van water uit een omgeving waar water schaars is en waar de natuur de schaarste niet uit zichzelf kan aanvullen.

Circulariteit: Klaverblad heeft als doel om circulariteit te stimuleren waar mogelijk. We zien circu-

lariteit als oplossingsrichting om de druk op de planeet te verlagen. In 2030 wil Klaverblad de afvalproductie van de bedrijven waar zij in investeert, met 50% verlaagd hebben ten opzichte van 2020.

Gezondheid: Klaverblad wil met haar beleggingen bijdragen aan een goede gezondheid en welzijn van de mens.

In 2023 werken we de actieplannen voor biodiversiteit, water en circulariteit uit. In 2024 volgt gezondheid.

Implementatie

Aanpassingen in de portefeuille implementeert Klaverblad stapsgewijs. Als belegger beschikken we over verschillende mogelijkheden om onze doelstellingen te realiseren. Wij hanteren de volgende instrumenten:

1 Selectie van managers

Klaverblad belegt in vastgoed, staatsobligaties, onderhandse leningen, aandelen, bedrijfsobligaties en hypotheek. Met uitzondering van de beleggingscategorie vastgoed maakt Klaverblad voor de uitvoering van het vermogensbeheer gebruik van de expertise van externe managers. De managers worden per beleggingscategorie geselecteerd. In het selectieproces neemt Klaverblad de duurzame en verantwoorde principes, criteria en uitgangspunten mee die zij belangrijk vindt. Om invloed uit te oefenen in de portefeuilles weegt in het selectieproces de mogelijkheid om via discretionaire mandaten te beleggen zwaar. Door niet in fondsen te beleggen, zijn we niet afhankelijk van het duurzame beleggingsbeleid van de vermogensbeheerder en kunnen we volledig het Klaverblad-beleid implementeren.

2 Uitsluitings- en insluitingsbeleid

Op dit moment sluiten we op basis van het

ethische kader en onze thema's de volgende bedrijven, sectoren en landen uit:

- > tabaksindustrie - 5% productie en 10% distributie;
- > bedrijven waarvan de steenkoolextractie meer dan 10% van de omzet uitmaakt;
- > wapenindustrie - 5% productie van conventionele wapens, munitie en aanverwante wapensystemen;
- > pornografische industrie - 5% involvement;
- > ondernemingen met een omzet van meer dan 5% uit het aanbieden, exploiteren, produceren, in licentie geven of ondersteunen van gok-, loterij- en wedstrijdspelen of uit het vervaardigen en verkopen van relevante apparatuur;
- > bedrijven handelend in strijd met de UN Global Compact Principles en de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen;
- > staten in strijd met (democratische) vrijheid. We baseren ons hierbij op Freedom House en sluiten staten uit met de classificatie 'Not Free';
- > staten met een hoge mate van corruptie. We baseren ons hierbij op Corruption perceptions index en sluiten staten uit met een CPI-score < 30.

3 Actief aandeelhouderschap

Via stemmen en engagement als instrumenten van actief aandeelhouderschap kunnen we bedrijven stimuleren om te veranderen, zodat hun activiteiten meer bijdragen aan de impact die we met onze beleggingen willen realiseren.

Het uiteindelijke doel van actief aandeelhouderschap is om impact te creëren in de echte wereld. We willen onze doelstellingen bereiken door ervoor te zorgen dat bedrijven gedragsverandering laten zien. Bovendien zijn we ervan overtuigd dat bedrijven die hun gedrag veranderen als reactie op stem- en engagement-initiatieven van Klaverblad ook lagere ESG-risico's zullen hebben. Stem- en engagement-instrumenten vullen elkaar aan, waarbij stem-

men uiteraard alleen mogelijk is bij bedrijven waarvan Klaverblad aandelen bezit.

We zijn in het hele financiële spectrum een relatief kleine belegger waarbij onze invloed op het gedrag van bedrijven gering is. Wij laten echter wel onze stem horen over de doelen die wij hebben gesteld en willen bereiken. Voor ons is het belangrijk dat we onze krachten bundelen met andere partijen die een vergelijkbaar geluid willen laten horen.

We doen mee aan stem- en engagementbeleid van de vermogensbeheerders en monitoren actief of dit in lijn is met ons beleid. Als dit niet het geval is, dan gaan we hierover het gesprek aan met onze vermogensbeheerders. Daarnaast haken we actief aan bij gezamenlijke sectorbrede engagementinitiatieven, voor zover dit in lijn is met onze doelstellingen.

4 Directe investeringen

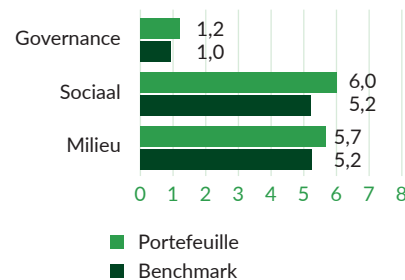
Op de website www.klaverblad.nl is meer te vinden over het duurzaam beleggingsbeleid en is een compleet overzicht opgenomen van de bedrijven, sectoren en landen waar Klaverblad wel en niet in belegt. Daarnaast is de engagementlijst te vinden op onze website.

Aandelen

BNPP Asset Management beheert onze Europese aandelenportefeuille op basis van een discretionair mandaat. De benchmark hanteren wij voor het begrenzen van het universum. De vermogensbeheerder is niet gebonden aan een tracking error waardoor maximale ruimte ontstaat om, stap voor stap, conform de duurzame doelstellingen te beleggen. De beleggingen vinden plaats op basis van het duurzaam beleggingsbeleid van Klaverblad aangevuld met het duurzame beleid van BNPP Asset Management.

In juni 2022 hebben we de nieuwe beleggingsrichtlijnen geïmplementeerd. Deze zijn gericht op de CO₂-reductie-doelstelling en geven grenzen aan voor onze Environment Social Governance (ESG)-beleggingen. Bij het bepalen van die grenzen investeren we niet alleen in bedrijven die nú een goede ESG-score hebben, maar ook in bedrijven met een lage ESG-score en een helder beleid en voorstellen om dit te verbeteren. Daarnaast wordt in het nieuwe mandaat nadruk gelegd op de door ons geselecteerde SDG's. Bedrijven die goed scoren op de door ons geselecteerde SDG's krijgen een extra gewicht in de beleggingsportefeuille.

Onze huidige aandelenportefeuille bevat de volgende ESG-scores. 0 is slecht, 10 is goed.

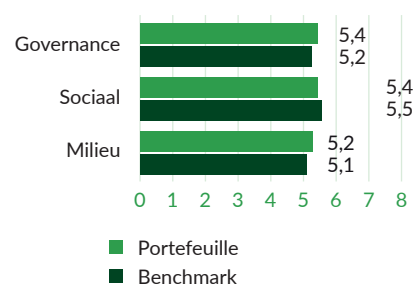
Bedrijfsobligaties

Candriam beheert onze bedrijfsobligatieportefeuille op basis van een discretionair mandaat. Net als bij aandelen wordt de benchmark gehanteerd voor het begrenzen van het universum. De tracking error wordt losgelaten waardoor maximale ruimte ontstaat om, stap voor stap, conform de duurzame doelstellingen te beleggen. De beleggingen vinden plaats op basis van het duurzaam beleggingsbeleid van Klaverblad aangevuld met het duurzame beleid van Candriam.

Onze huidige bedrijfsobligatieportefeuille bevat de volgende ESG-scores. 0 is slecht, 10 is goed.

CO₂-voetafdruk

Klaverblad heeft als langetermijndoelstelling om koolstofneutraal te investeren in 2050. Daarom meten we jaarlijks de voortgang die we realiseren om de uitstoot van de beleggingen te reduceren.

In 2022 heeft Klaverblad een totale reductie van de CO₂-intensiteit gerealiseerd van ongeveer 12% voor scope 1 en 2-emissies van de beleggingen, meer dan de beoogde 7% reductie en een kleine daling van bijna 1% voor scope 3-emissies van de beleggingen. De reductiepercentages van de CO₂-intensiteit zijn gecorrigeerd voor de wereldwijde inflatie van 8,75%. Als je dit niet doet en de marktwaarde van bedrijven verdubbelt in een jaar, dan daalt de CO₂-intensiteit terwijl er in werkelijkheid geen CO₂-reductie is geweest. Deze verandering heeft plaatsgevonden in de portefeuilles die beleggen in aandelen, bedrijfsobligaties, staatsobligaties en hypotheeklen. Voor hypotheeklen en staatsobligaties zijn scope 3-emissies nog niet in scope. Vastgoed is nog niet in deze rapportage opgenomen. We hebben de CO₂-reductie vooral

Tabel 1: Scope 1 en 2 CO₂-uitstoot per beleggingscategorie

Beleggingscategorie	Geïn- vesteerd vermogen	Gerappor- teerd	Geschat		Absoluut		Intensiteit
	EUR x 1.000	%	%	ton CO ₂ e	Verskil t.o.v. 2021 (%)	ton CO ₂ e per € mln	Verskil t.o.v. 2021 (%)
Aandelen	227.461	90	10	12.727	-34,5	56	-23,2
Bedrijfsobligaties	101.641	56	44	6.747	-11,5	66	-3,7
Staatsobligaties	178.700	92	8	375	-20,7	2	-1,4
Hypotheke	84.075	-	-	588	-19,5	7	-4,1
Vastgoed	46.218	-	-	-	-	-	-
Overige	10.421	-	-	-	-	-	-
Totaal	648.516	84	16	20.437	-27,7	35	-11,9

Noot bij Tabel 1:

Scope 1 omvat de directe CO₂-uitstoot van beleggingen van het betreffende fonds, veroorzaakt door interne bronnen van de betreffende belegging (eigen gebouw-, vervoer- en productie gerelateerde activiteiten).

Scope 2 omvat de indirecte CO₂-uitstoot van beleggingen van het betreffende fonds, veroorzaakt door opwekking van verbruikte elektriciteit of warmte namens de betreffende belegging.

De CO₂-uitstootintensiteit wordt gemeten als de CO₂-uitstoot uitgedrukt per miljoen geïnvesteerde euro's.

Voor hypotheke is alleen de belegging in het ASR hypothekefonds meegenomen. De CO₂ wordt gemeten gecorrigeerd van Loan to Value. Dit houdt in dat de totale CO₂-uitstoot van het geïnvesteerd vermogen wordt gecorrigeerd voor het afgeloste percentage van de marktwaarde van de woning.

De bron voor hypotheke is a.s.r., voor de overige beleggingscategorieën is de bron Actiam.

Tabel 2: Scope 3 CO₂-uitstoot per beleggingscategorie

Beleggingscategorie	Geïn- vesteerd vermogen	Absoluut		Intensiteit	
	EUR x 1.000	ton CO ₂ e	Verskil t.o.v. 2021 (%)	ton CO ₂ e per € mln	Verskil t.o.v. 2021 (%)
Aandelen	227.461	87.737	-10,6	398	1,6
Bedrijfsobligaties	101.641	39.531	-18,3	389	-5,3
Staatsobligaties	178.700	-	-	-	-
Hypotheke	84.075	-	-	-	-
Vastgoed	46.218	-	-	-	-
Overige	10.421	-	-	-	-
Totaal	648.516	127.269	-13,1	387	-0,7

Noot bij Tabel 2:

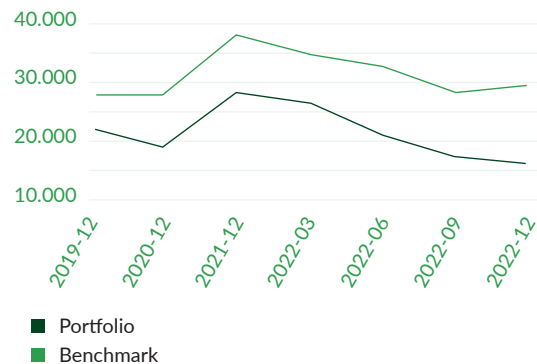
Scope 3 omvat de overige CO₂-uitstoot van beleggingen van het betreffende fonds, veroorzaakt door emissies van alle niet-energetische hulpbronnen.

weten te bewerkstelligen door in de aandelenportefeuilles CO₂-doelstellingen op te nemen en daarop te sturen.

De 'carbon footprint' van de beleggingen berekenen we in lijn met de methode die is ontwikkeld door het Partnership Carbon Accounting Financials (PCAF). De carbon footprint bestaat uit de absolute totale scope 1, scope 2 en scope 3 CO₂-uitstoot van de bedrijven waarin we investeren. De gegevens worden uitgedrukt in tonnen van CO₂-equivalenten, en omvatten derhalve verschillende broeikasgassen. Op basis van het aandeel van de ondernemingswaarde van de onderneming waarin belegd wordt via belegging in aandelen of het deel van de schuld waarin belegd wordt via belegging in obligaties wordt een deel van de totale koolstofemissies van de entiteiten toegewezen aan de beleggingen van Klaverblad. De som van de CO₂-voetafdruk van alle individuele beleggingen, komt overeen met de gerapporteerde totale CO₂-voetafdruk van de beleggingen. De weergegeven emissies zijn de gemiddelde emissies gedurende 2022. Dit gemiddelde wordt bepaald door de uitstoot van vier kwartalen te wegen naar de dan geldende investeringswaarden.

In grafiek 1 is de ontwikkeling te zien van de CO₂-reductie van onze portefeuille ten opzichte van de startdatum ultimo 2019. Door het verhogen van het gewicht naar bedrijfsobligaties in onze strategische asset-allocatie is in 2021 de CO₂-uitstoot van de portefeuille toegenomen. Ultimo 2022 is de totale uitstoot weer onder het startpunt gedaald, waarmee de reductie in lijn is met de doelstellingen opgenomen in het klimaatactieplan.

Grafiek 1: Ontwikkeling CO₂-uitstoot portefeuille Klaverblad t.o.v. de benchmark scope 1 en 2

Noot: uitstoot van hypotheeklen is nog niet opgenomen

Klimaatrisico's

Klaverblad beoordeelt ook op beleggingscategorie hoeveel klimaatrisico er wordt gelopen. Met deze scenarioanalyse zijn we beter in staat de ondernemingen en sectoren te identificeren waarvan wordt verwacht dat deze klimaattransities niet op tijd kunnen maken en daardoor een risico vormen voor de investeringen. Mede op basis hiervan beoordelen we welke ondernemingen nog meer moeten worden gestimuleerd om hun beleid aan te passen of dat de screening moet worden aangescherpt. Klimaatrisico's nemen we dus mee in de afwegingen vanuit verschillende invalshoeken van het beleggingsproces. We berekenen hiervoor de 'risicowaarde' (Value at Risk; VaR) voor elke onderneming en vervolgens voor de beleggingscategorie. Deze risicowaarde is een inschatting van de kosten die een onderneming moet maken, oftewel de impact op de waardering, onder de scenario's dat de opwarming van de aarde wordt beperkt tot 1,5°C, 2°C of 3°C. Gezien ons langetermijndoel om koolstofneutraal te investeren en daarmee in lijn te zijn met het klimaatakkoord Parijs, gaan we uit van het 'strengste' scenario van 1,5 °C. Hieronder is dit scenario per beleggingscategorie weergegeven. We maken hierbij onderscheid tussen (i) de kosten/baten door strengere klimaatregulering (een

Tabel 3: Klimaatrisico's

Portefeuille	Geïn- vesteerd vermogen	Totaal	waarvan gere- lateerd aan wetgeving	waarvan gerelateerd aan technologie	waarvan gerelateerd aan klimaat- impact
	EUR x 1.000	%	%	%	%
Aandelen	227.461	-17,0	-14,5	9,7	-12,7
Bedrijfsobligaties	101.641	-3,4	-2,5	0,2	-1,0
Staatsobligaties	178.700	-	-	-	-
Hypotheken	84.075	-	-	-	-
Vastgoed	46.218	-	-	-	-
Overige	10.421	-	-	-	-
Totaal	648.516	12,8	-10,8	6,8	-9,1

transitierisico), (ii) de kosten/baten door veranderende voorkeuren of technologische vooruitgang (een transitierisico); en (iii) de kosten door fysieke schade door klimaatverandering (fysiek risico).

De klimaatrisico's voor beleggingen in obligaties zijn aanzienlijk lager dan voor aandelenportefeuilles. De belangrijkste reden hiervoor is dat bedrijfsobligaties doorgaans een kortere looptijd hebben en omdat obligatiehouders bij faillissement een grotere kans hebben een deel van het ingelegd vermogen terug te krijgen dan aandeelhouders.

De cijfers laten zien dat de klimaattransitie voor een deel van de bedrijven in de portefeuilles geen risico's oplevert, maar juist kansen biedt omdat zij producten of diensten aanbieden die nodig zijn om hernieuwbare energie op te wekken of energiebesparing te realiseren. De risico's door veranderende marktomstandigheden of strikter klimaatbeleid zullen naar verwachting voor veel bedrijven echter groter zijn dan de kansen. Ook zijn de fysieke risico's voor veel bedrijven, met name in opkomende markten substantieel.

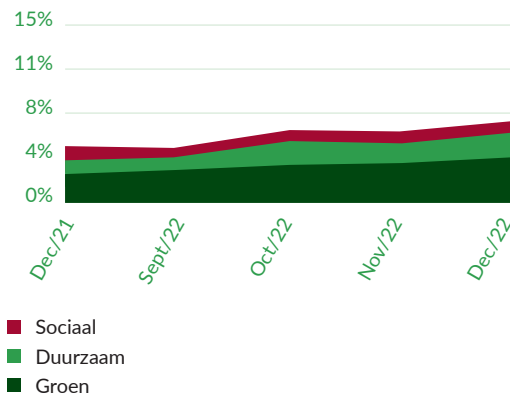
Duurzame obligaties

Klaverblad streeft naar het creëren van positieve impact met haar beleggingen, onder andere via beleggingen in duurzame obligaties. Duurzame obligaties zijn leningen die overheden en bedrijven in staat stellen duurzame activiteiten te ontplooiën en daarmee een positieve impact te hebben op de maatschappij. Er kan daarbij een onderscheid gemaakt worden tussen groene obligaties, sociale obligaties en duurzame obligaties die een mix aan groene en sociale activiteiten financieren. Groene obligaties financieren activiteiten zoals opwekking van duurzame energie, maatregelen ten behoeve van energie-efficiency of biodiversiteitsherstel. Sociale obligaties financieren activiteiten die toegang tot huisvesting bevorderen, gezondheidszorgdiensten verbeteren of gelijkwaardig inkomen stimuleren.

Onder duurzame obligaties vallen ook 'duurzaamheids-gerelateerde obligaties' (sustainability-linked bonds: SLB's). Dit zijn obligaties waarbij de uitgever extra rente op de obligatie betaalt als vooraf vastgestelde duurzame doelstellingen niet worden gehaald.

We monitoren het aandeel van duurzame obligaties in haar obligatieportefeuille, zowel in termen van percentages als impact. We streven ernaar om in 2023 10% van de obligatieportefeuille in duurzame obligaties te hebben. Eind 2022 had Klaverblad 6,2% belegd in duurzame obligaties.

Grafiek 2: Ontwikkeling van ESG-obligaties (%) op totale obligatieportefeuille

EU-taxonomieverordening

De Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) is een richtlijn waarin staat dat steeds meer bedrijven verplicht worden te rapporteren over hun impact op de mens en op het klimaat. In dat kader is op 1 januari 2022 het eerste deel van het Europese classificatiesysteem (taxonomie) voor ecologisch duurzame activiteiten in werking getreden. De EU-taxonomieverordening is een classificatiesysteem dat investeerders, bedrijven en financiële instellingen helpt een gestandaardiseerd begrip te definiëren welke economische activiteiten als ecologisch duurzaam kunnen worden beschouwd. Het doel is om duurzame investeringen mogelijk te maken, particuliere investeerders te beschermen tegen greenwashing en bedrijven te helpen meer gericht te zijn op duurzaamheid. De EU-taxonomieverordening stelt criteria op waaraan een duurzame activiteit moet voldoen.

De taxonomie verplicht ondernemingen van openbaar belang (OOB) om in hun jaarverslagen te

Tabel 4: Eligibility onder EU-taxonomieverordening

Beleggingscategorie	Belegd vermogen	Percentage van totaal
	EUR x 1.000	%
Derivaten	-	-
Beleggingen in 'non-eligible' activiteiten	311.734	66,4
> op basis van gerapporteerde data	-	-
> op basis van geschatte data	311.734	66,4
Beleggingen in 'eligible' activiteiten	158.082	33,6
> op basis van gerapporteerde data	-	-
> op basis van geschatte data	158.082	33,6
Totale beleggingen die onder de EU-taxonomieverordening vallen	469.816	100,0
Beleggen die niet onder de EU-taxonomieverordening vallen	178.700	
Beleggingen in centrale overheden, centrale banken en supranationale organisaties	178.700	

rapporteren over het deel van hun beleggingen in activiteiten die in aanmerking komen ('eligible') om potentieel bij te dragen aan de eerste twee milieudoelstellingen: mitigatie van klimaatverandering en adaptatie aan klimaatverandering. De percentages geven echter geen duiding over de mate waarin de beleggingen ook daadwerkelijk duurzaam zijn ('aligned') onder het classificatiesysteem.

Hoewel het pas in 2025 voor Klaverblad verplicht is om ook de alignment met de EU-taxonomie te rapporteren, hebben we al wel een inschatting gemaakt over de mate waarin de beleggingsportefeuilles een bijdrage leveren aan de eerste twee milieudoelstellingen van de Europese Unie. Aangezien ondernemingen pas vanaf 2023 hoeven te rapporteren over de mate waarin hun activiteiten zijn afgestemd op de EU-taxonomie, zijn al deze resultaten op basis van geschatte data door een externe dataprovider. De overeenstemming van beleggingen met de eisen van de EU-taxonomie is niet onderworpen aan een betrouwbaarheidsverklaring van de accountant of een toetsing door een of meer derden.

De onderstaande tabel weerspiegelt het aandeel van de opbrengsten uit activiteiten die bijdragen aan de milieudoelstellingen van ondernemingen waarin is belegd.

Tabel 5: Alignment onder EU-taxonomieverordening

Beleggingscategorie	Belegd vermogen	Percentage van totaal
	EUR x 1.000	%
Beleggingen in 'aligned' activiteiten	12.654	2,7
> op basis van gerapporteerde data	-	-
> op basis van geschatte data	12.654	2,7

Wat gaan we doen in 2023?

In 2023 gaan we aan de slag met de implementatie van het duurzaamheidsbeleid in de pijlers Producten en diensten, Leveranciers, Faciliteiten en Medewerkers. We ontwikkelen per pijler een routekaart met actiepunten en zorgen dat het duurzaamheidsbeleid intern en extern bekend wordt en mensen activeert.

Wat betreft het duurzaam beleggingsbeleid stellen we in 2023 voor drie thema's actieplannen op voor biodiversiteit, gezondheid en circulariteit. In lijn met de actieplannen scherpen we de beleggingsmandaten verder aan. Verder gaat de aandacht uit naar het steeds completer en transparanter rapporteren. Een belangrijk doel voor Klaverblad omdat wij daar kunnen bijdragen aan het transparanter worden van onze sector. In toenemende mate krijgen we de stem- en engagementtrajecten van onze vermogensbeheerders in beeld. Die leggen we naast de doelstellingen van Klaverblad. Doordat de vermogensbeheerders gekozen zijn na een gedegen selectietraject, gebaseerd op ons duurzame beleggingsbeleid, gaan we ervan uit dat de engagements in lijn zijn met het beleid van Klaverblad. Mocht dit toch niet het geval zijn, dan gaan we met de vermogensbeheerder in gesprek. Hiervan doen we in 2023 verslag. Naast de engagements van onze vermogensbeheerders gaan we op zoek naar samenwerking met derden en/of engagementplatforms om onze stem goed in te zetten. •

Financiële prestaties

Over het boekjaar 2022 heeft Klaverblad Verzekeringen een verlies geleden van € 43,2 miljoen (2021: winst van € 131,9 miljoen). De stijging van de rente en de daling van de aandelenkoersen hebben de waarde van de beleggingen laten dalen. Verder is het resultaat negatief beïnvloed door drie opeenvolgende stormen in februari (€ 11 miljoen) en een verdere versterking van de reservering voor letselschades (€ 6 miljoen). De bruto premies zijn in 2022 met 6% gegroeid tot een bedrag van € 229 miljoen.

In 2022 hebben drie achtereenvolgende stormen in februari veel schade veroorzaakt in Nederland.

(* € 1 miljoen)	2022	2021
Bruto premies	229	216
Verdiende premies	262	364
Schaden eigen rekening	130	157
Bedrijfskosten	71	66
Technisch resultaat	61	141
Toegerekende beleggingsresultaten technisch	-44	-7
Resultaat technische rekening	17	134
Beleggingsresultaat niet-technisch	-66	59
Andere lasten	9	14
Resultaat voor belastingen	-58	179
Belastingen	-15	47
Resultaat na belasting	-43	132

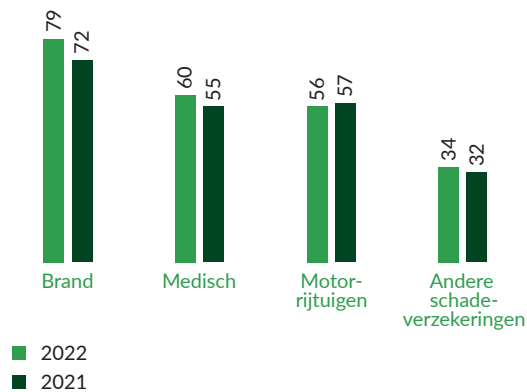
Resultaat technische rekening

Het resultaat technische rekening is in 2022 uitgekomen op € 17 miljoen winst. In 2021 was sprake van een positief resultaat van € 134 miljoen. Dit cijfer was echter positief beïnvloed door een schattingswijziging op de waardering van arbeids-

ongeschiktheidsverzekeringen met een impact van € 105 miljoen. Zonder dit effect bedroeg in 2021 het resultaat technische rekening € 29 miljoen.

Als gevolg van een schattingswijziging in de toepassing van de FMA is het resultaat 2022 met € 18 miljoen voor belastingen positief beïnvloed.

Premieontwikkeling (bruto premies)

De bruto premies zijn met 6% gegroeid tot ruim € 229 miljoen en komt vooral van de branche brand en het product arbeidsongeschiktheidsverzekeringen en uit de doelgroep particulier en (agrarische) ondernemers waar wij op focussen. Bij motorrijtuigen zijn onder andere de distributiekanaalen verder beperkt waardoor er sprake is van een krimp van de motorrijtuigenportefeuille. De maatregelen in de portefeuille passen bij onze strategie om de groei en rendement van motorrijtuigen te verbeteren.

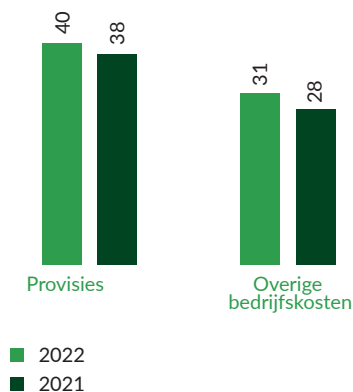
De verdiende premie is hoger dan de geboekte premie. Dit komt door de toekomstige resultaten van de nieuwe productie arbeidsongeschiktheidsverzekeringen vanwege de toepassing van de contractgrens tot eindleeftijd. In 2021 was sprake van een schattingswijziging in de premievoorziening voor arbeidsongeschiktheidsverzekeringen wat leidde

tot een eenmalige bruto bate van € 159 miljoen.

Schadelastontwikkeling

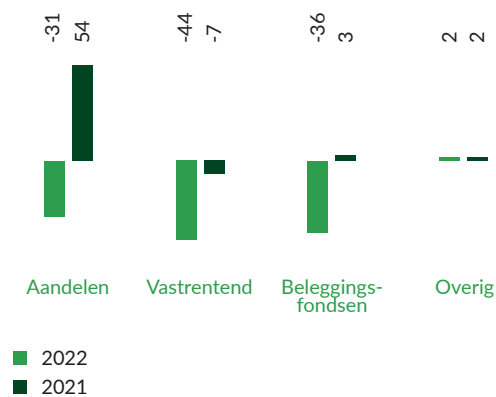
De totale schadelast is ten opzichte van voorgaand jaar gedaald. De gestegen rente zorgt bij arbeidsongeschiktheidsverzekeringen voor een lagere schadelast. Bij de branche brand was er net als vorig boekjaar sprake van schade veroorzaakt door extreem weer. In 2022 hebben drie achtereenvolgende stormen in februari veel schade veroorzaakt in Nederland. Voor catastrofes als de stormschades in februari is Klaverblad herverzekerd. De schade van de stormen was omvangrijk en heeft geleid tot een last na herverzekering van € 11 miljoen. Afgelopen jaar vielen de coronamaatregelen weg, wat leidde tot toegenomen wegverkeer. Als gevolg daarvan is de voorziening bij motorrijtuigen verhoogd en zorgt voor een negatief uitloopresultaat. De schadelast bij motorrijtuigen is ten opzichte van een jaar eerder wel sterk verbeterd, dit omdat in 2021 eenmalige verhogingen zijn doorgevoerd ten behoeve van letselschades. Verder zullen de maatregelen die afgelopen en eerdere jaren in de motorrijtuigenportefeuille zijn doorgevoerd in de toekomst zorgen voor een verbetering van de resultaten bij motor.

Bedrijfskostenontwikkeling

De toename van de provisieelast is in lijn met de groei van de premieontwikkeling (+6%). De overige bedrijfskosten zijn iets harder gestegen als gevolg van investeringen in het verbeteren van de bedrijfsvoering. We willen de omvang van de bedrijfskosten structureel verlagen en de bedrijfskostenratio verder verbeteren naar een marktconform niveau. De migratie naar een bewezen toekomstbestendig verzekeringstechnische administratie gaat helpen dit te realiseren. De migratie zal de komende jaren worden gerealiseerd.

Ontwikkeling beleggingsresultaten

De stijging van de rente en de daling van de aandelenkoersen hebben de waarde van de beleggingen in 2022 doen dalen. Het beleggingsresultaat is daardoor € 109 miljoen negatief. Vorig jaar was juist sprake van een goed beleggingsjaar met een positief beleggingsresultaat van € 52 miljoen.

Op de financiële markten zorgde de inval van Rusland in Oekraïne in februari 2022 voor onrust. De oorlog en sancties hebben geleid tot een

stijging van de grondstofprijzen zoals olie en gas, waarvan de wereld sterk afhankelijk is van Rusland. De oorlog heeft op de financiële markten geleid tot onzekerheden en grote prijsstijgingen van consumentengoederen en dat heeft geleid tot een daling van de aandelenkoersen. Doordat Klaverblad aandelen in haar beleggingsportefeuille aanhoudt (Klaverblad Schade 25% en de Coöperatie 45%), is het beleggingsresultaat gevoelig voor bewegingen in de aandelenkoersen. In 2022 heeft dit negatief uitgedrukt, waarbij in 2021 sprake was van forse koerswinsten op aandelen vanwege het herstel van de koersen na de coronacrisis.

Ter bestrijding van de inflatie hebben de centrale banken de rente in 2022 meerdere keren verhoogd, dit heeft grote impact gehad op de waarde van de vastrentende beleggingen. Waar in het verleden vaak de koersontwikkeling van de vastrentende portefeuille vaak omgekeerd fluctueerden ten opzichte van de waarde van de beleggingsportefeuille, was juist in 2022 sprake van een elkaar versterkend effect en was voor beiden sprake van een dalende tendens. Een deel van de vastrentende beleggingsportefeuille staat tegenover de langlopende verzekeringsverplichtingen die vanwege de gestegen rente een aanzienlijke daling laten zien.

Solvabiliteit

De SCR-ratio van Klaverblad Verzekeringen bedraagt 266% (2021: 260%) en voldoet ruimschoots aan de wettelijke en interne eisen. In het hoofdstuk solvabiliteit in het jaarverslag wordt de solvabiliteitspositie en de ontwikkeling nader toegelicht.

	SCR-ratio 2022	SCR-ratio 2021	Interne norm solvabiliteit
Klaverblad Verzekeringen (Groep)	266%	260%	200%
Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V.	160%	166%	140%

Governance en risicomanagement

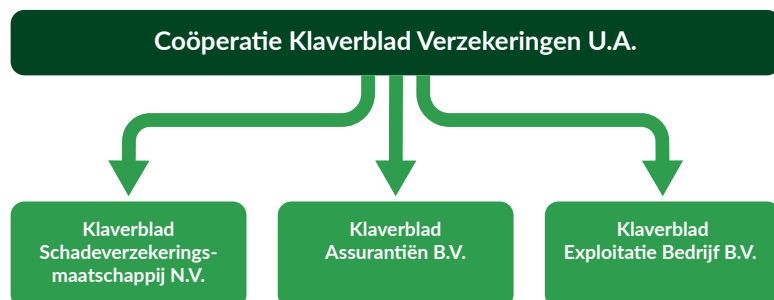
'Governance' is de manier waarop een organisatie bestuurd en beheerst wordt en het toezicht daarop. Klaverblad Verzekeringen (hierna 'Klaverblad') hecht veel waarde aan een goede governance. Wij hebben onze bedrijfsvoering zo ingericht dat een goede werking van de governance gewaarborgd is. In onze bedrijfsvoering wegen wij de belangen van alle stakeholders, waaronder de belangen van de klanten, evenwichtig af. In dit hoofdstuk laten we zien hoe onze governance en ons risicomanagement is vormgegeven.

Juridische structuur Klaverblad Verzekeringen

Klaverblad is een verzekeringsgroep met aan het hoofd Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. (hierna 'de Coöperatie'). Daaronder vallen een verzekeringsmaatschappij Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V. en twee besloten vennootschappen Klaverblad Assurantiën B.V. en Klaverblad Exploitatie Bedrijf B.V.

De juridische structuur ziet er schematisch als volgt uit:

Klaverblad
Rechtsbijstand
Stichting

In organisatorisch opzicht is de groep één geheel. De Coöperatie zorgt voor de governance van de hele groep. Alle medewerkers zijn in dienst van de Coöperatie en leggen uiteindelijk verantwoording af aan de directie. Als een medewerker zich uit hoofde van zijn functie onafhankelijk van de directie moet kunnen opstellen, dan is dat gewaarborgd door middel van charters en reglementen.

Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A.

Klaverblad is een Coöperatie. De leden zijn natuurlijke en rechtspersonen die een lopende verzekering hebben bij Klaverblad Verzekeringen.

Op de Coöperatie is het verplichte structuurregime van toepassing. Op grond daarvan heeft zij een directie en een raad van commissarissen. De algemene vergadering van leden (ledenvergadering) benoemt de directeuren en de commissarissen op basis van een voordracht van de raad van commissarissen. Ook stelt zij de jaarrekening vast. De ledenvergadering heeft geen wettelijke taak bij het besturen van de Coöperatie of het toezicht hierop. De ledenvergadering vindt in ieder geval één keer per jaar plaats. Als het nodig is, dan kunnen extra ledenvergaderingen worden gehouden. De ledenvergadering wordt bijeengeroepen door advertenties in twee landelijke dagbladen.

In de statuten van de Coöperatie zijn onder andere de omvang, samenstelling, taken en bevoegdheden van de directie en van de raad van commissarissen vastgelegd. Ook staan in de statuten regels over de ledenvergadering. Op voorstel van de directie of van de raad van commissarissen kan de ledenvergadering besluiten de statuten te wijzigen. Hiervoor is een tweederdemeerderheid nodig van de stemmen die worden uitgebracht tijdens de ledenvergadering.

Dochterondernemingen

De Coöperatie is enig aandeelhouder van de volgende dochterondernemingen.

- > Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V. is verantwoordelijk voor de uitvoering van het schadeverzekeringsbedrijf.
- > Klaverblad Assurantiën B.V. bemiddelt in schadeverzekeringen van Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V.
- > Klaverblad Exploitatie Bedrijf B.V. exploiteert kantoorgebouwen waaronder het kantorencomplex van Klaverblad Verzekeringen.

De directie en de raad van commissarissen van de Coöperatie zijn ook de directie en de raad van commissarissen van de verzekeringsmaatschappij. De directie van de Coöperatie is ook de directie van de besloten vennootschappen.

Stichting

Klaverblad heeft een band met de Klaverblad Rechtsbijstand Stichting. Deze onafhankelijke stichting is verantwoordelijk voor de uitvoering van de rechtsbijstand voor verzekerden van Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V. De stichting maakt daarbij gebruik van de faciliteiten die de Coöperatie beschikbaar stelt.

Bestuur, toezicht en verantwoording

Directie

Klaverblad wordt bestuurd door één statutaire directie die eindverantwoordelijk is voor Klaverblad. De statutaire directie bestaat uit twee personen.

De besluitvorming binnen de directie is collegiaal en de directie is als geheel verantwoordelijk voor het gevoerde beleid. De onderlinge verdeling van taken en verantwoordelijkheden tussen de direc-

tieleiden ligt vast in het directiereglement. Dit reglement is te vinden op de website van Klaverblad.

De directie bepaalt het dagelijks beleid van Klaverblad. De betrouwbaarheid van directieleden is getoetst door Klaverblad zelf en door De Nederlandsche Bank. Directieleden beschikken over de kennis en vaardigheden en het professionele gedrag die volgens regelgeving en maatschappelijke opvattingen noodzakelijk zijn om als bestuurder van een verzekeringsmaatschappij te kunnen functioneren. De directie streeft naar een evenwichtige verdeling tussen mannen en vrouwen. De uitvoering hiervan is gezien de proportionaliteit lastig. De bepaling in de wet wordt meegewogen op het moment dat benoeming van een directielid aan de orde is.

Om de juiste samenstelling van de directie en de geschiktheid van directeuren te waarborgen, maken de raad van commissarissen en de directie bij een vacature gebruik van een vastgelegde procedure, een geschiktheidsmatrix en een profielschets.

Binnen Klaverblad fungeert onder de directie een aantal divisie-managers. De directie en divisie-managers vormen samen het managementteam. Zij overleggen wekelijks in het managementteamoverleg. In dit overleg wordt gestreefd naar consensus. Als dit niet bereikt wordt, dan beslist de directie.

Onder het managementteam fungeert een aantal managers en/of teamleiders. Een manager geeft leiding aan een afdeling en zorgt voor de realisatie van beleid voor zover deze afdeling daarvoor verantwoordelijk is. De manager levert een bijdrage aan ontwikkelingen binnen het bedrijf en adviseert het managementteam en collega's over het eigen werkgebied. Een aantal managers stuurt één of meerdere teamleiders aan. De teamleiders zijn elk verantwoordelijk voor een team met een eigen afgebakend takenpakket.

Raad van commissarissen

De raad van commissarissen houdt toezicht op het beleid van de directie en op de algemene gang van zaken binnen Klaverblad en voorziet de directie van advies. De taken en verantwoordelijkheden van de raad zijn vastgelegd in het reglement raad van commissarissen. Dit reglement is te vinden op de website van Klaverblad.

De raad van commissarissen bestaat uit vier leden en hiermee voldoen we aan de wettelijke vereisten. Commissarissen worden voor een periode van vier jaar benoemd door de ledenvergadering uit een voordracht van de raad. De geschiktheid van de commissarissen wordt vooraf getoetst door Klaverblad zelf en De Nederlandsche Bank. Een commissaris kan één keer worden herbenoemd voor een termijn van vier jaar. Daarna kan een commissaris één keer worden herbenoemd voor een termijn van twee jaar die daarna met maximaal twee jaar kan worden verlengd. Herbenoeming na acht jaar moet gemotiveerd worden in het verslag van de raad van commissarissen. Met deze zittingstermijnen sluiten we aan op de geldende Nederlandse Corporate Governance Code 2016.

Om de juiste samenstelling van de raad en de geschiktheid van commissarissen te waarborgen, maakt de raad bij een vacature gebruik van een vastgelegde procedure, een geschiktheidsmatrix, een profielschets en een introductieprogramma voor nieuwe commissarissen. Bij een voorgenomen (her)benoeming beoordeelt De Nederlandsche Bank de geschiktheid van commissarissen. De raad streeft naar een evenwichtige verdeling tussen mannen en vrouwen en bestaat op dit moment uit 50% vrouwen en 50% mannen.

De raad van commissarissen evalueert jaarlijks zijn functioneren. Eenmaal in de drie jaar doet de raad dit met externe begeleiding. De raad evalueert daarnaast jaarlijks het functioneren van de directie.

Auditcommissie

De auditcommissie bereidt besluitvorming van de raad voor en adviseert op het gebied van financiële verslaggeving, de aanbevelingen van de sleutelfuncties (actuarieel, compliance, interne audit en risicomanagement) en de relatie met de externe accountant. De auditcommissie bestaat uit minstens twee leden waaronder een voorzitter. Deze leden zijn ook lid van de raad van commissarissen. De commissie is ingesteld door de raad van commissarissen. De taken en bevoegdheden van de auditcommissie zijn vastgelegd in het reglement auditcommissie. Dit reglement is terug te vinden op de website van Klaverblad Verzekeringen.

Remuneratie- en benoemingscommissie

De remuneratie- en benoemingscommissie bereidt besluitvorming van de raad voor en adviseert op het gebied van het beloningsbeleid van Klaverblad Verzekeringen, de beloning van de raad van commissarissen en directie, (her)benoemingen, evaluaties van functioneren van raad van commissarissen en directie en permanente educatie. De remuneratie- en benoemingscommissie bestaat uit minstens twee leden waaronder een voorzitter. Deze leden zijn ook lid van de raad van commissarissen. De commissie is ingesteld door de raad van commissarissen. De taken en verantwoordelijkheden van de remuneratie- en benoemingscommissie zijn vastgelegd in het Reglement remuneratie- en benoemingscommissie dat op de website van Klaverblad is gepubliceerd.

Permanente educatie directeuren en commissarissen

Directieleden en commissarissen volgen een permanent educatieprogramma. De directie en de raad van commissarissen stellen zelf de inhoud en het programma van de permanente educatie vast. De voorzitter van de raad van commissarissen ziet toe op de permanente educatie. De educatie kan betrekking hebben op relevante ontwikkelingen

binnen Klaverblad, de financiële sector in het algemeen en de verzekeringssector in het bijzonder, op corporate governance in het algemeen en die van de financiële sector in het bijzonder, op de zorgplicht tegenover de klant, integriteit, risicomanagement, financiële verslaggeving, beloningsbeleid en audit.

De educatie bestaat onder meer uit trainingen en/of opleidingen door professionele opleidingsinstellingen. Daarnaast worden onderwerpen in eigen beheer behandeld om zo voldoende deskundig te blijven op de verschillende aandachtsgebieden. De directievoorzitter rapporteert jaarlijks aan de raad van commissarissen over het educatieprogramma dat de directieleden gevolgd hebben en gaan volgen. De raad van commissarissen evalueert jaarlijks zijn eigen educatie.

Jaarverslag

In het jaarverslag legt de directie jaarlijks verantwoording af over het beleid dat zij heeft gevoerd, de financiële resultaten en de governance van Klaverblad. Het jaarverslag geeft ook inzicht in de beloning van directieleden en commissarissen en de achterliggende systematiek.

Integere en beheerste bedrijfsvoering

Wij hechten veel waarde aan een aantoonbaar integere en beheerste bedrijfsvoering. Wij vinden het vanzelfsprekend dat we plannen maken, verkeerde prikkels voorkomen, eerlijke producten verkopen, verantwoording afleggen en dat er toezicht is.

Bedrijfscultuur

Een gezonde en integere bedrijfscultuur is een belangrijke voorwaarde voor een goede bedrijfsvoering. Onze bedrijfscultuur kenmerkt zich door een 'no-nonsensementaliteit'. Iedere medewerker heeft

een belangrijke rol in de bedrijfsvoering en draagt daarmee bij aan de doelstellingen van Klaverblad. Medewerkers voelen zich sterk met Klaverblad verbonden en ook de onderlinge verbondenheid is groot. Integriteit is binnen onze bedrijfscultuur erg belangrijk. Centraal staat dat we ons aan de regels houden. We verwachten dat leidinggevenden het goede voorbeeld geven.

De commissarissen, het managementteam en de medewerkers van Klaverblad hebben een eed of een belofte conform de 'Regeling eed of belofte financiële sector' afgelegd. Hiermee zweren of beloven zij dat zij:

- > hun functie integer en zorgvuldig uitoefenen;
- > een zorgvuldige afweging zullen maken tussen alle belangen die bij de onderneming betrokken zijn en dat zij in die afweging het belang van de klant centraal stellen;
- > zich zullen gedragen naar de wetten, reglementen en gedragscodes die op hen van toepassing zijn.

Beloningsbeleid

Wij streven een evenwichtig beloningsbeleid na. We kennen geen variabele beloning. Hiermee voorkomen we dat de leden van het managementteam en medewerkers door ons beloningsbeleid worden aangezet tot het nemen van risico's van materiële betekenis.

Op de website van Klaverblad staat een samenvatting van het beloningsbeleid.

Directeuren

Directeuren ontvangen een vast maandsalaris, dat eventueel wordt aangepast conform de cao voor de verzekeringsbedrijfstaking. Directeuren nemen deel aan de pensioenregeling die gelijk is aan die van de Klaverblad medewerkers en welke is geba-

seerd op de basispensioenregeling van de cao voor de bedrijfstaking.

Het verschil tussen het hoogste salaris binnen Klaverblad en het gemiddelde is een factor 6.

Commissarissen

Commissarissen ontvangen een vast bedrag voor hun werkzaamheden en daarnaast een beperkte vergoeding voor onkosten. De bedragen zijn niet geïndexeerd. Hun beloning is op geen enkele manier afhankelijk van de groei of de resultaten van Klaverblad.

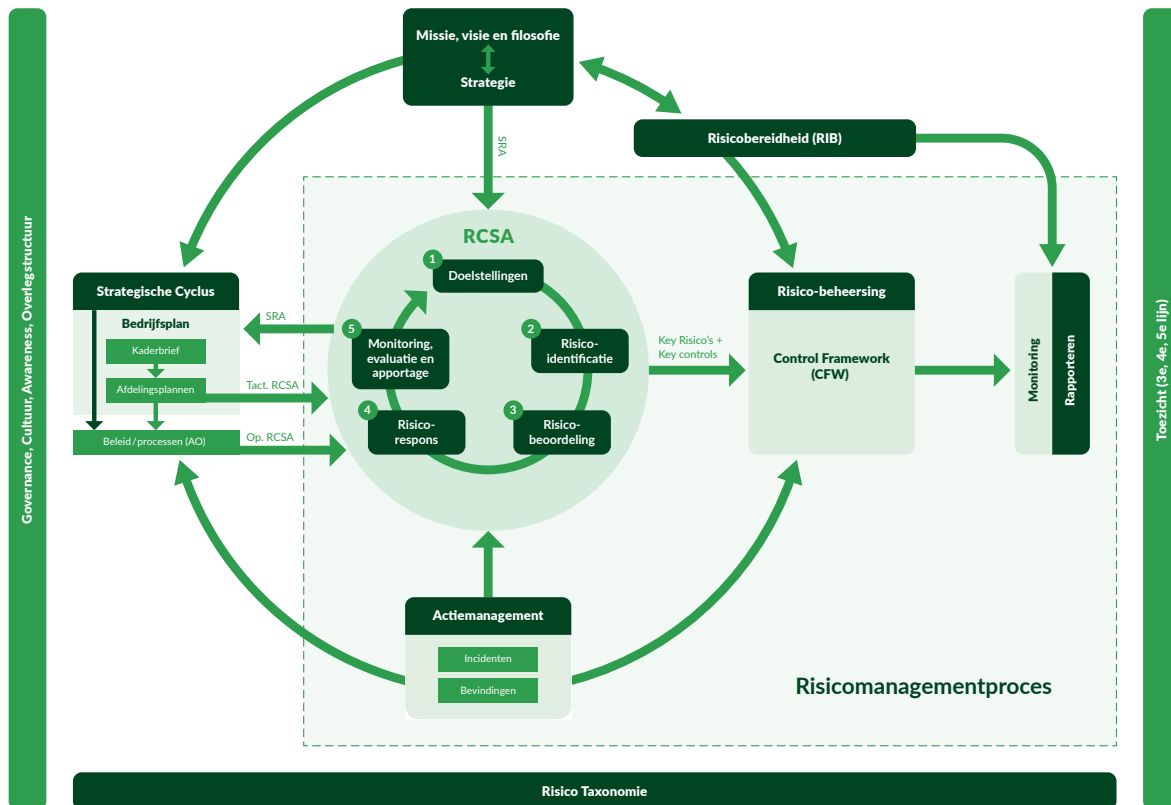
Beloningsonderzoek

Periodiek laten wij extern onderzoek doen naar de hoogte van de beloningen van directeuren en commissarissen in relatie tot vergelijkbare bedrijven.

Risicomanagementsysteem

Klaverblad hanteert in haar risicobeheersing een integrale aanpak, gebaseerd op het COSO 2017-model. Er wordt gebruik gemaakt van diverse instrumenten zoals Strategische Risicoanalyse (SRA), Risk en Control Self Assessment (RCSA), de Own Risk and Solvency Assessment (ORSA) en de Systematische Integriteit Risico Analyse (SIRA). Vanuit de integrale aanpak is het Control Framework opgezet. Ons Control Framework is een belangrijke bouwsteen van het interne beheersingsraamwerk. Het doel hiervan is dat Klaverblad risico's aantoonbaar beheerst. Dit kan ook inhouden dat Klaverblad weloverwogen besluit om bepaalde risico's te nemen als dat bijdraagt aan het realiseren van strategische doelstellingen. Het doel van het risicomanagementsysteem is dat er samenhang en balans ontstaat tussen risico's en het realiseren van doelstellingen.

Risicomanagementsysteem

De afdeling Risicomanagement & Actuarieel evalueert het risicomanagementsysteem periodiek om de effectiviteit te verbeteren. De uitkomsten worden besproken met de directie en de auditcommissie. Daarnaast werken we continu aan het actueel houden van procesbeschrijvingen (administratieve organisatie - AO) en het verbeteren van de beheersing van deze processen (interne controle - IC). Dit is met name nodig om de risicobeoordeling en risicomitigatie aantoonbaar, juist en volledig uit te kunnen voeren. Hierna lichten we enkele elementen uit de figuur toe.

Intern beheersingsraamwerk

Het interne beheersingsraamwerk betreft het geheel van alle processen, eigenaarschap en verantwoordelijkheden binnen onze organisatie en de

beheersing hiervan. Ons Control Framework is een belangrijke bouwsteen van het interne beheersingsraamwerk.

Missie, visie, strategie en filosofie

Onze missie, visie, strategie en filosofie vormen de uitgangspunten voor alles wat we doen en staan ook centraal bij de inrichting van risicomanagement in de organisatie. Wij willen ons als zelfstandige verzekeringsmaatschappij onderscheiden door een afgewogen combinatie te bieden van een ruime dekking, een reële prijs en een ongewoon goede service. Wij willen op onze eigen wijze onze langetermijnmissie, -visie en -strategie realiseren en zien het zelfstandig voortbestaan als de enige manier om dit zeker te stellen. Om deze zelfstandigheid te waarborgen zijn voldoende groei en rendement noodzakelijk. Ons

risicomanagementsysteem ondersteunt het behalen van deze doelstellingen door de uitgangspunten te integreren in de risicomanagementprocessen.

Risicobereidheid

We zijn ons bewust van onze risico's en realiseren ons dat het nemen van risico's inherent is aan ondernemen. Als we besluiten nemen, dan wegen we het rendement van het besluit af tegen de risico's die daarmee samenhangen. In samenhang met de (strategische) doelstellingen formuleren we onze risicobereidheid. De risicobereidheid drukken we uit in kwalitatieve en kwantitatieve risicobereidheidsstatements. De risicobereidheid en bijbehorende limieten zijn beschreven in de Risicobereidheidsverklaring van Klaverblad (RIB). In alle plannen (strategisch, tactisch, operationeel) is de geformuleerde risicobereidheid het uitgangspunt. Dit betekent dat de risicospons op strategisch, tactisch of operationeel niveau van de RIB is afgeleid. Door middel van maandelijkse rapportages (inclusief KPI's en KRI's) worden de risico's en doelstellingen gemonitord en gerapporteerd. Deze manier van rapporteren en beheersen wordt voortdurend doorontwikkeld.

Bedrijfs- en risicocultuur

De bedrijfscultuur binnen Klaverblad is een evident onderdeel van een adequate en organische uitvoering van risicomanagement. De cultuur waar Klaverblad voor staat, ligt vast in de waarden: fair, ondernemend, vakkundig, oprecht en attent. Wij houden het graag simpel en overzichtelijk, klein en persoonlijk, streven ernaar om altijd beter te worden en vinden het van belang dingen zelf te beheersen. Winst maken is niet de belangrijkste drijfveer. Van alle medewerkers wordt verwacht dat zij verantwoordelijkheden nemen, ook voor deze waarden. Klaverblad streeft naar een organisatie waarbij het risico-denken een integraal onderdeel vormt van de besluitvorming tot en met de operationele uitvoering.

Beleidshuis

Wij hebben een beleidshuis waarin per functioneel gebied is uitgewerkt welke kaders relevant zijn. Hierin worden ook wet- en regelgeving verwerkt. Onze processen richten we in conform dit beleid. Voor de goedkeuring van beleidsdocumenten volgen wij onze governance. Jaarlijks worden de beleidsdocumenten geactualiseerd, getoetst op naleving en geëvalueerd.

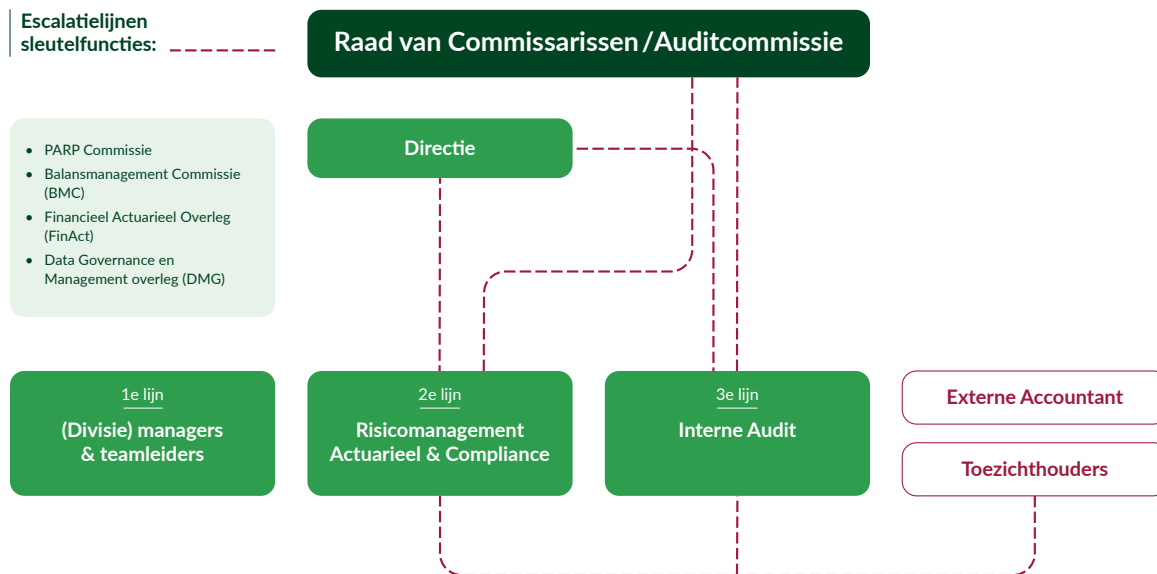
Risicomanagementcyclus

De risicomanagementcyclus, ook onderdeel van de strategische besturingscyclus, van Klaverblad bestaat uit het identificeren, beoordelen, mitigeren en monitoren van risico's op strategisch, tactisch en operationeel niveau. Hiermee is het de leidraad voor het herkennen en beheersen van de risico's bij alle bedrijfsprocessen. Het doel van deze cyclus is dat we risico's identificeren en beheersen en daarmee de haalbaarheid van de strategie en doelstellingen vergroten. Dit geeft aan hoe we vanuit de optiek van risicomanagement naar onze bedrijfsprocessen kijken. De risicomanagementcyclus is een continu proces. De risicomanagementfunctie rapporteert periodiek aan de directie en de raad van commissarissen over alle potentiële materiële risico's en de mate van de effectiviteit van de beheersing. Daarnaast monitort de risicomanagementfunctie de naleving van het risicomanagementbeleid.

Risicomanagementprocessen

Risicomanagement is onderdeel van alle processen binnen onze organisatie en daarnaast zijn aanvullend enkele specifieke risicomanagementprocessen en -instrumenten ingericht van strategisch niveau (Strategische Risico Analyses (SRA), Voorbereidend Crisisplan (VCP) en Own Risk & Solvency Assessment (ORSA) tot operationeel niveau (Risk & Control Self Assessments (RCSA), Systematische Integriteit Risico Analyse (SIRA), Actie- en Incidentmanagement). De SRA, ORSA en SIRA zijn

Risiko-organisatie

processen die we minimaal jaarlijks doorlopen of herijken. RCSA is een proces dat we zowel structureel als ad hoc inzetten. Actie- en Incidentmanagement is een continu proces.

Risiko-organisatie

Uitgangspunt is dat de gehele organisatie ingericht is op het begrijpen van de gelopen en te lopen risico's en de mate waarin keuzes over risico's transparant worden gemaakt. Ten behoeve van een scheiding tussen uitvoering, advisering en onafhankelijke toetsing, past Klaverblad het 'Three-lines-of-defence' model toe. Dit model is ingericht conform de Solvency II-richtlijnen.

De directie is eindverantwoordelijk voor een effectief risicomanagementsysteem. De directie, (divisie) managers en teamleiders zijn verantwoordelijk voor de reguliere bedrijfsvoering, besluitvorming, risicobeheersing en rapporteren hierover.

De tweede lijn (Risicomanagement-, Actuariële en Compliance functie) is verantwoordelijk voor de effectieve kaderstelling voor de beheersing van risico's en controlesystemen, het ondersteunen en adviseren, faciliteren, monitoren en rapporteren over de beheersing van de risico's.

Interne audit verleent onafhankelijke, objectieve assurance- en adviesdiensten om zo waarde toe te voegen aan Klaverblad en de bedrijfsvoering te verbeteren. Interne Audit helpt om de doelstellingen van Klaverblad te realiseren door de doeltreffendheid van de processen van governance, risicomanagement en beheersing te evalueren en te verbeteren op basis van een systematische en gedisciplineerde werkwijze. Binnen deze werkwijze vindt een voortdurende risico-inventarisatie en evaluatie plaats. De Interne Audit afdeling is de derde lijn binnen het "Three-lines" model.

De drie tweedelijnsfuncties en de derdelijnsfunctie worden sleutelfuncties genoemd. Elke sleutelfunc-

tie heeft één sleutelfunctiehouder. Deze is primair verantwoordelijk voor het functioneren van de sleutelfunctie. De sleutelfunctiehouders en hun medewerkers zijn objectief en onafhankelijk van de eerste lijn en van elkaar. Zij staan los van de dagelijks lijnactiviteiten.

De sleutelfunctiehouders rapporteren periodiek aan de directie en de raad van commissarissen. De sleutelfunctiehouders hebben toegang tot alle informatie die nodig is, of kan zijn, voor een goede uitoefening van de functie. In geval van ernstig en blijvend verschil van mening tussen sleutelfunctiehouders en de directie, zijn aparte escalatielijnen ingeregeld naar de (leden van de) raad van commissarissen.

Extern toezicht

De Nederlandsche Bank is belast met het zogenoemde prudentieel toezicht. Haar toezicht betreft de solvabiliteit, liquiditeit en een beheerste en integere bedrijfsvoering van Klaverblad.

De Autoriteit Financiële Markten is belast met het toezicht op het gedrag van en de informatieverstrekking op de financiële markten. Haar toezicht op Klaverblad Verzekeringen betreft met name de informatieverstrekking aan verzekeringnemers, het zaken doen met deskundige en betrouwbare verzekeringsadviseurs en het handelen in effecten.

De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) is de onafhankelijke toezichthouder in Nederland die de bescherming van persoonsgegevens bevordert en bewaakt. Het toezicht van de AP betreft de naleving door Klaverblad van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

De externe accountant controleert in hoeverre de jaarrekeningen van de Coöperatie en haar verzekeringsdochter een getrouw beeld geven van de financiële resultaten en van de grootte en de samenstelling van het vermogen.

Risicotaxonomie Klaverblad Verzekeringen

De risicotaxonomie is de indeling van risico's aan de hand waarvan wij onze risico's plotten en het risicoprofiel monitoren. De risicobereidheidsstatements kunnen worden gelinkt aan deze taxonomie. De risico's zijn ingedeeld in de volgende zes risico categorieën:

- 1 Bedrijfsrisico's
- 2 Verzekeringstechnische risico's
- 3 Financiële risico's
- 4 Operationele risico's
- 5 IT-risico's
- 6 Compliancerisico's

Binnen de risicocategorieën is een standaard set aan risico's gedefinieerd.

Risicomangement

Ontwikkelingen in 2022

In 2022 heeft Klaverblad, na een evaluatie, het Control Framework verbeterd en gekoppeld aan de strategische risico's met als doel het integraal risicomangement verder vorm te geven, uit te bouwen en te groeien in risicovolwassenheid binnen de organisatie. Deze aanpak beoogt het verbeteren van zowel de kwaliteit van beheersmaatregelen en processen als de aantoonbaarheid daarvan.

Strategische risico's

We hebben strategische doelstellingen benoemd. Bij deze doelstellingen onderkennen we strategische risico's, die zich op de langere termijn voordoen en de haalbaarheid van de doelstellingen beïnvloeden. De strategische risico's hebben we geplot op de eerdergenoemde taxonomie. Aan de strategische risico's zijn KPI's of KRI's gekoppeld welke periodiek worden gerapporteerd en besproken met het managementteam. Jaarlijks wordt de set van strategische risico's geëvalueerd en even-

tueel aangepast. De grootste strategische risico's die Klaverblad heeft onderkend zijn: toekomstbestendige bedrijfsvoering (bedrijfsrisico), groei van de portefeuille (bedrijfsrisico), onvoldoende in staat zijn de gewenste cultuurverandering te bewerkstelligen (bedrijfsrisico), veranderingen in regelgeving als compliancerisico of verslechtering van het verdienmodel (compliancerisico en bedrijfsrisico) en het cyberrisico dat toeneemt (IT-risico).

Compliance

Klaverblad wil een aantoonbaar integere organisatie zijn. Niet-integer handelen is een reputatierisico voor Klaverblad. De compliancefunctie richt zich

op het bewaken en bevorderen van de integriteit van de organisatie, medewerkers, klanten, de dienstverlening en de verzekeringsadviseurs waar Klaverblad mee samenwerkt. Klaverblad streeft ernaar dat zij is ingericht en functioneert conform de toepasselijke wet- en regelgeving en de normen waaraan Klaverblad zich heeft gecommitteerd.

Voor Klaverblad betekent dit dat zij zich niet alleen richt naar de letter van de wet, maar ook het doel van de wetgever in ogenschouw neemt. Het beleid compliance beschrijft de wijze waarop Klaverblad wil realiseren dat zij compliant is. Dit beleid richt zich tot alle interne en externe medewerkers van Klaverblad. De mate waarin een organisatie integer is en voldoet aan wet- en regelgeving hangt (deels)

af van het gedrag van mensen en de cultuur van de organisatie. Om die reden besteedt compliance doorlopend aandacht aan awareness onder alle medewerkers op het gebied van integriteit en voert compliance monitor activiteiten uit. Klaverblad vindt gedrag en cultuur belangrijk en heeft hiervoor in 2022 vernieuwde waarden geïntroduceerd.

Bij een integere organisatie past een zorgvuldige omgang met verwerking van persoonsgegevens. Klaverblad schenkt doorlopend aandacht aan passende technische en organisatorische maatregelen om gegevens zo goed mogelijk te beveiligen tegen datalekken. In 2022 zijn monitoring activiteiten uitgevoerd ten aanzien van bescherming van persoonsgegevens. De monitoring zag voornamelijk op het bewaren van data, transparantievereisten voor betrokkenen, vastlegging van afspraken met verwerkers en de vastlegging van verwerkingen in het verwerkingsregister. De Sanctiewet is een wettelijke verplichting. Wij screenen onze relaties en hiermee beogen we te voorkomen dat we zaken doen met personen die voorkomen op nationale of internationale sanctielijsten. In 2022 zijn procesverbeteringen doorgevoerd op het screeningsproces. Alhoewel de Wet ter voorkoming van witwassen en terrorismefinanciering (Wwft) niet van toepassing is op Klaverblad hecht Klaverblad er vanuit maatschappelijk oogpunt belang aan om in haar bedrijfsvoering expliciet aandacht te schenken aan het voorkomen van witwassen en terrorismefinanciering. Deze thema's waren daarom expliciet onderdeel van de jaarlijkse Systematische Integriteit Risico Analyse (SIRA).

In het kader van een integere dienstverlening heeft Klaverblad een productontwikkeling-, review- en goedkeuringsproces (PARP) ingericht. Hiermee wordt gewaarborgd dat producten in het belang van klanten zijn. •

Risicobeheersing

Verzekeringsrisico algemeen

Het sluiten van verzekeringen is onze kernactiviteit. Een gesloten verzekering die past binnen de door ons gehanteerde normen, zou dus als zodanig geen onaanvaardbaar risico kunnen opleveren. Toch kunnen in het kader van de verzekeringsactiviteiten ongewenste en zelfs onaanvaardbare risico's ontstaan.

Het verzekeringsrisico dat wij lopen, is inherent aan het uitoefenen van het verzekeringsbedrijf. Het risico is met name dat de schadefrequentie en de grootte van de schade per geval nadelig afwijken van de verwachtingen vooraf. Wij zijn uitsluitend actief op het gebied van standaard schadeverzekeringen en medische verzekeringen. Wij richten ons op verzekeringen voor particulieren en ondernemers in het midden- en kleinbedrijf. Wij sluiten geen ziektekostenverzekeringen.

Wij berekenen de hoogte van de risico's met behulp van het standaardmodel van Solvency II.

Acceptatie

Bij het aangaan van schadeverzekeringen bestaat het risico van het accepteren van verzekeringen op

basis van gebrekkige acceptatieregels of van het accepteren van verzekeringen in strijd met acceptatieregels. Wij beheersen dit risico door het opstellen van duidelijke acceptatieregels en het hanteren van beheersmaatregelen. De acceptatieregels op het gebied van schadeverzekeringen en arbeidsongeschiktheidsverzekeringen zijn in een periode van vele jaren ontwikkeld en verfijnd.

Veranderend risicoprofiel

Gedurende de looptijd van de verzekeringen kan het risicoprofiel van de portefeuille veranderen, waardoor dit niet meer aansluit bij de premies. Onze schadeverzekeringen kunnen jaarlijks worden opgezegd en aanpassingen van premies en voorwaarden zijn op ieder moment mogelijk. Ook van vrijwel alle medische verzekeringen kunnen premies en voorwaarden jaarlijks worden aangepast.

Herverzekering

Wij hebben het catastroferisico herverzekerd op basis van analyses van de verwachte schade als die voortvloeit uit een 'catastrofaal' evenement, zoals storm of overstroming (casco). Daarnaast hebben wij een 'excess of loss-contract' afgesloten voor motorrijtuigenaansprakelijkheid, reisverzekeringen en brandrisico's. Het eigen behoud is afhankelijk

van de soort en omvang van het risico. Jaarlijks wordt getoetst of de herverzekeringscontracten passend zijn.

Concentratierisico

De verzekerde risico's van de schadeportefeuille zijn nagenoeg volledig gelegen in Nederland. Binnen Nederland kent onze portefeuille een goede geografische spreiding. Concentratie van verzekeringsrisico's komt binnen de branches brand en motorrijtuigen overig voor, waarbij het stormrisico een belangrijke rol speelt. Hiervoor is een herverzekeringscontract afgesloten.

Verzekeringstechnisch risico

Op de medische en schadeverzekeringen zijn de risico's gerelateerd aan onder andere invaliditeitsrisico, royementsrisico, kostenrisico, herzieningsrisico, premie- en reserverisico en catastroferisico. Hierna zijn deze risico's en de beheersmaatregelen nader toegelicht.

Risico's medische verzekeringen

Invaliditeitsrisico

Het invaliditeitsrisico heeft betrekking op de arbeidsongeschiktheidsportefeuille. Het invaliditeitsrisico is het risico dat meer mensen invalideren en minder mensen revalideren dan verwacht. In ons acceptatiebeleid stellen we gezondheidsvragen aan nieuwe polishouders waarmee een goed beeld gevormd kan worden van de beroeps- en gezondheidsrisico's. Voor verzekerden die arbeidsongeschikt raken, is het van belang dat zij zo snel mogelijk weer revalideren. Wij beheersen het invaliditeitsrisico door verzekerden te begeleiden bij re-integratie en de ontwikkelingen in onze portefeuille nauwlettend te monitoren en indien noodzakelijk acties te ondernemen.

Royementrisico

Klaverblad loopt het risico dat het aantal royementen hoger is dan vooraf is ingeschat. Dit risico heeft voornamelijk betrekking op de arbeidsongeschiktheidsportefeuille. Eenmaal per jaar wordt onderzoek verricht naar het geobserveerde onnatuurlijke verval binnen de portefeuille van Klaverblad. De uitkomsten van het onderzoek gebruiken we om de assumpties rondom onnatuurlijk verval bij te stellen.

Kostenrisico

Klaverblad loopt een kostenrisico wanneer de bedrijfskosten hoger zijn dan werd verwacht bij de bepaling van de verplichtingen. Wij hebben ten doel gesteld de bedrijfskosten(ratio) structureel te verlagen. Er wordt gestuurd op budgetten en besparingsmogelijkheden en deze ambities zijn beschreven in het bedrijfsplan. Eenmaal per jaar worden de gehanteerde kostenassumpties getoetst aan de realisatie en zo nodig bijgesteld.

Herzieningsrisico

Het herzieningsrisico betreft onzekerheid over toekomstige uitkeringen die als gevolg van veranderingen in inflatie, het wettelijk kader of de gezondheidstoestand van de verzekerde zouden kunnen stijgen. Dit risico heeft betrekking op arbeidsongeschiktheidsverzekeringen en in mindere mate ook voor de premievoorziening waarin ook toekomstige uitkeringen zijn verwerkt. Om dit risico te mitigeren hanteren we een re-integratiebeleid.

Risico's schadeverzekeringen

Premie- en reserverisico

Het premierisico is het risico dat de schadelast voor de lopende contracten nadelig afwijkt van de verwachtingen vooraf. Het reserverisico is het risico dat de schadefrequentie en de grootte van de schade per geval nadelig afwijken van de verwach-

tingen vooraf. Het reserverisico wordt beheerst door de frequentie en omvang van schades in te schatten op basis van historische ontwikkelingen in de portefeuille. Jaarlijks worden deze parameters getoetst en indien nodig geactualiseerd. Daarnaast hebben we de mogelijkheid om voorwaarden aan te passen.

Catastroferisico

Het catastroferisico is het risico op schade van uitzonderlijke omvang, die wordt veroorzaakt door een catastrofe. Catastrofes vinden over het algemeen plaats in een bepaald gebied. Wij hebben een geografische spreiding in onze verzekeringsportefeuille waardoor een catastrofe niet snel de gehele portefeuille zal treffen. Het catastroferisico heeft haar weerslag op de producten Motorrijtuigen en Brand. Beheersingsmaatregelen richten zich op herverzekering (zie herverzekering) en aanpassing van voorwaarden.

Operationeel risico

Het operationeel risico is het risico dat bedrijfsprocessen niet ongestoord kunnen verlopen als gevolg van handelen of nalaten van onze medewerkers of van derden, dan wel door toevallige gebeurtenissen of omstandigheden. Ter beperking van dit risico hanteren wij een uitgebreid stelsel van interne regels en controles.

Marktrisico

Wij hebben als institutionele belegger voortdurend te maken met risico's die de financiële markten nadelig kunnen beïnvloeden. Ons beleid is gericht op het streven naar een passende verhouding tussen de verschillende soorten verplichtingen enerzijds en de daar tegenoverstaande beleggingscategorieën anderzijds. Verder hebben wij er bewust

voor gekozen het aantal categorieën waarin wordt belegd te beperken en afgeleide financiële instrumenten en gestructureerde producten te mijden.

Aandelen- en vastgoedrisico

Onder dit risico verstaan wij het risico dat de waarde van aandelen en onroerende zaken afneemt als gevolg van wijzigende marktomstandigheden. Wij beheersen dit risico door het aanbrengen van spreiding in de beleggingsportefeuilles.

Aandelen- en vastgoedrisico

	2022	2021
■ Gezondheidszorg	16%	16%
■ Financiële diensten en verzekeringen	18%	16%
■ Industrie	16%	15%
■ Consumenten cyclisch	11%	13%
■ Consumenten essentieel	11%	11%
■ Informatie technologie	9%	11%
■ Overige sectoren	19%	18%

Renterisico

Het renterisico is het risico dat het eigen vermogen daalt als gevolg van een wijziging van de marktrente. De daling van het eigen vermogen wordt veroorzaakt door waardeveranderingen van rentegevoelige balansposten, met name vastrentende beleggingen en technische voorzieningen. Het renterisico wordt beheerst door de looptijd van de beleggingen zoveel mogelijk af te stemmen op de looptijd van de verplichtingen.

Concentratierisico

Onze beleggingsportefeuille bestaat hoofdzakelijk uit Europese aandelen, staatsobligaties alsmede een in euro genoteerd bedrijfsobligatiefonds met een solide kredietwaardigheid. De externe vermogensbeheerder handelt binnen het door ons vastgestelde mandaat, dat periodiek door ons wordt gemonitord.

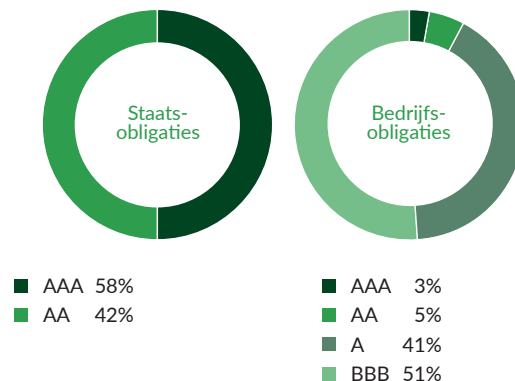
In onderstaande tabel is de concentratie van de beleggingsportefeuille per land en instrument weergegeven.

	Staats- obligaties	Aandelen	Bedrijfs- obligatie- fonds
Duitsland	28%	17%	13%
Frankrijk	23%	22%	18%
Nederland	25%	10%	8%
Verenigd Koninkrijk	-	-	11%
België	6%	2%	2%
Oostenrijk	7%	1%	1%
Zwitserland	-	21%	-
Verenigde Staten	-	-	24%
Zweden	-	6%	1%
Italië	-	4%	6%
Spanje	-	5%	6%
Overige	11%	12%	10%
	100%	100%	100%

Creditrating

De onderstaande figuur laat de verdeling van de staatsobligatie- en bedrijfsobligatieportefeuille naar creditrating zien.

Creditrating

Valutarisico

Het valutarisico is het risico dat de waarde van beleggingen verandert als gevolg van wijzigende valutakoersen. Wij beleggen een deel van de effectenportefeuille in vreemde valuta. Het betreft hier aandelen van Europese ondernemingen van niet-EUR-landen in belangrijke economieën met liquide effectenmarkten met een waarde van € 79,9 miljoen. Alle overige beleggingen bevatten geen direct valutarisico.

Tegenpartijrisico

Het tegenpartijrisico is het risico dat de tegenpartij niet aan haar financiële verplichtingen kan voldoen. Dit risico heeft betrekking op met name hypotheekfondsen, andere leningen en vorderingen op herverzekeraars en in beperkte mate op vorderingen op verzekeringsadviseurs en verzekeringnemers.

Het tegenpartijrisico op de hypotheekportefeuille is afgedekt door hypothecaire zekerheden op courante onroerende zaken in Nederland. De gestelde zekerheden zijn in waarde significant hoger dan de verstrekte leningen. Het tegenpartijrisico op vorderingen op andere leningen is afge-

dekt door garantstelling van het Waarborgfonds Sociale Woningbouw. Het tegenpartijrisico op herverzekeraars wordt beheerst door het aanbrengen van spreiding in het herverzekeringscontract en jaarlijkse beoordeling en selectie van de herverzekeringsmaatschappijen.

Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is het risico dat wij door gebrek aan liquide middelen niet in staat zijn om op korte termijn aan onze financiële verplichtingen te voldoen. Wij beheersen dit risico door het nauwlettend volgen van inkomende en uitgaande kasstromen en door het opstellen van korte en lange termijn liquiditeitsplanningen. Daarnaast beschikken wij over liquide en hoogwaardige obligaties.

Kapitaalmanagement

Wij streven naar een solide kapitaalbasis die bijdraagt aan de doelstellingen van de organisatie. Het kapitaalmanagement omvat alle activiteiten die zich richten op het sturen van, beheersen van en toezicht houden op de aanwezige en vereiste solvabiliteit. Klaverblad Verzekeringen wil te allen tijde voldoen aan de eisen met betrekking tot kapitaal die door de wet worden gesteld. Daarbij geldt dat Klaverblad Verzekeringen een rijke historie heeft en deze ook graag wil voortzetten.

De doelstelling van het kapitaalbeleid is tweezijdig. Enerzijds moet kapitaalbeleid ervoor zorgen dat te allen tijde een solide kapitaalbasis per entiteit wordt behouden of hersteld kan worden, ook als bepaalde stress scenario's zich voordoen. Anderzijds draagt het kapitaalbeleid bij aan het bereiken van de strategische doelstellingen, in overeenstemming met de gedefinieerde risicobereidheid.

Klaverblad gebruikt de SCR-ratio, gebaseerd op de standaardformule van het Solvency II-raamwerk, om de toereikendheid van het kapitaal te beoordelen en hierin zo nodig bij te sturen. Zowel het eigen vermogen als het vereiste vermogen fluctueren met de risico's van de beleggingsportefeuille en de soort en volume van verzekeringsverplichtingen. Om mogelijke schokken en volatiliteit op te vangen hebben wij beheersmaatregelen geformuleerd wanneer bepaalde limieten geraakt worden volgens het interventieschema. De meting, rapportage en mogelijke bijsturing van de solvabiliteit is door ons geïntegreerd in de bedrijfsvoering. Afhankelijk van het niveau van de (verwachte) solvabiliteit worden (verscherpde) maatregelen getroffen. De beheersmaatregelen die bijdragen aan de noodzakelijk geachte solvabiliteit zijn toegelicht onder het hoofdstuk risicobeheersing.

De solvabiliteitslimieten voor de Groep en Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V. zijn weergegeven in navolgende tabel:

	Wettelijk minimum	2e interventie-niveau	1e interventie-niveau	Interne norm	Boven doelstelling voor kapitaal
Groep	100%	≤ 125%	≤ 200%	≤ 250%	> 250%
Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V.	100%	≤ 125%	≤ 140%	≤ 220%	> 220%

Solvabiliteit

Belangrijkste ontwikkelingen in 2022

- > In 2022 is de omvang van het aanwezige kapitaal vooral afgenomen door een negatief resultaat door koersdalingen van de aandelen- en vastrentende portefeuille.
- > Het marktrisico is afgenomen ten opzichte van 2021 hoofdzakelijk door koersdalingen van de aandelenportefeuille.
- > Het verzekeringstechnische medische risico is afgenomen ten opzichte van 2021 door de gestegen rente en wordt deels teniet gedaan door een nadere uitwerking van de Future Management Actie (FMA).
- > Het verzekeringstechnische schaderisico is toegenomen ten opzichte van 2021 met name door aanpassing van het eigen behoud in het herverzekeringscontract.
- > De fiscale compensatie is afgenomen en het vastgestelde LAC-DT-percentages is ultimo 2022 17,6% (2021: 20,0%). De daling komt door een fiscaal verlies in 2022 waardoor er naar de toekomst een beperktere verliescompensatie is in het LAC-DT-model.

Aanwezig kapitaal

Het aanwezig vermogen bestaat uitsluitend uit Tier 1-vermogen.

	2022	2021
Own Funds	536.814	573.175

Vereist eigen vermogen

Het basis vereist vermogen (BSCR) en het vereist vermogen (SCR) worden vastgesteld met de standaardformule van de Solvency II-richtlijnen.

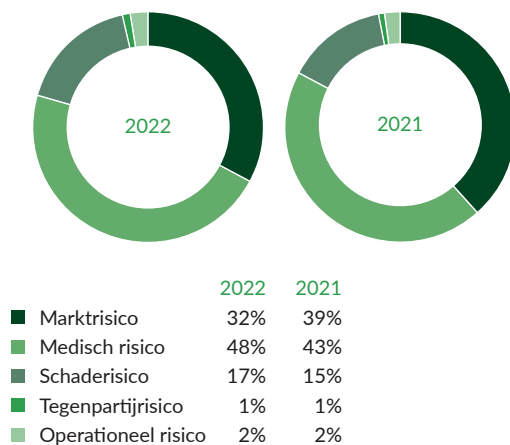
SCR Groep	2022	2021
Marktrisico	106.915	143.277
Medisch risico	160.886	163.953
Schaderisico	56.894	54.085
Tegenpartijrisico	2.923	5.263
Diversificatie SCR	-97.922	-107.590

Basis SCR (BSCR)	229.696	258.989
Fiscale compensatie	-35.525	-45.655
Operationeel risico	7.985	6.738

Vereiste solvabiliteit (SCR)	202.156	220.072
-------------------------------------	----------------	----------------

Verdeling naar SCR risicocategorie Klaverblad Verzekeringen

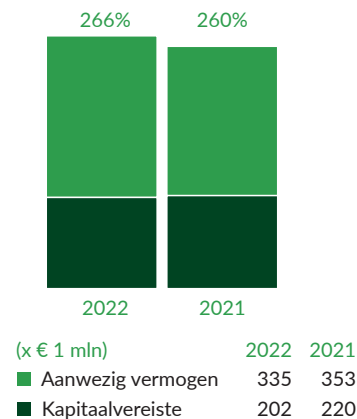
Solvabiliteit - SCR Groep

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio van de groep is ten opzichte van 2021 gestegen.

Solvabiliteit - Solvabiliteitsratio

Verlies absorberend vermogen belastingen (LAC-DT)

Bij de vaststelling van de solvabiliteit mag rekening gehouden worden met fiscale compensatie (LAC-DT) voor zover dit in voldoende mate kan worden onderbouwd. Vanwege de complexiteit, de omvang van de werkzaamheden die hiermee gemoeid zijn en de onzekerheid met betrekking tot de regelgeving, hebben we er voor gekozen om bij de fiscale compensatie alleen de zekere elementen in ogenschouw te nemen. Onzekere elementen zoals toekomstige fiscale winsten worden buiten beschouwing gelaten. De onderbouwing wordt gemaakt op basis van de marktwaardecijfers ultimo boekjaar. Het vastgestelde LAC-DT percentage ultimo 2022 voor de groep is 17,6% (2021: 22,0%). De daling komt door een fiscaalverlies in 2022 waardoor er naar de toekomst een beperktere verliescompensatie is in het LAC-DT model.

Verzekeringstechnisch risico

Medische verzekeringen

Het vereiste kapitaal voor medische verzekeringen is gedaald. Dit komt met name door de daling van het invaliditeitsrisico vanwege de gestegen markttrente en wordt deels teniet gedaan door een nadere uitwerking van de FMA.

SCR Medisch	2022	2021
Lang leven risico (SLT)	649	786
Invaliditeit (SLT)	80.820	89.992
Royementsrisico (SLT)	121.107	115.264
Kostenrisico (SLT)	15.480	18.208
Herzieningsrisico (SLT)	14.771	16.977
Catastroferisico	1.901	1.702
Premierisico (NSLT)	4.099	3.790
Royementrisico (NSLT)	34	62
Diversificatie medisch	-77.975	-82.828
	160.886	163.953

Schadeverzekeringen

Het vereiste kapitaal voor schadeverzekeringen is gestegen. Dit komt voornamelijk door de stijging van het catastrofe risico als gevolg van het vergroten van het eigen behoud in het herverzekeringscontract voor het kalenderjaar 2023.

SCR Schade	2022	2021
Premierisico	42.722	42.639
Royementsrisico	2.324	1.840
Catastroferisico	28.312	24.230
Diversificatie schaderisico	-16.464	-14.624
	56.894	54.085

Marktrisico

SCR Marktrisico	2022	2021
Renterisico	27.547	18.000
Aandelenrisico	81.851	118.411
Vastgoedrisico	11.555	11.403
Spreadrisico	7.683	10.566
Valutarisico	16.425	19.431
Concentratierisico	1.705	1.554
Diversificatie marktrisico	-39.851	-36.088
Marktrisico	106.915	143.277

Renterisico

Door toepassing van de contractgrens vanaf ultimo 2021, is de verhouding tussen de verschillende SCR componenten aanzienlijk gewijzigd. Doordat de kasstromen met een lange looptijd waren toegenomen, zijn begin 2022 obligaties met een langere looptijd aangeschaft, zodat het renterisico voor deze lange termijn gematcht is. De toename van de looptijd van de obligaties maar vooral de gestegen rente hebben gezorgd voor een toename van het renterisico.

Aandelenrisico

Het aandelenrisico is ten opzichte van 2021 afge-

nomen door waardedaling als gevolg van gedaalde beurskoersen. Tevens is hierdoor het valutarisico gedaald. Daarnaast is de symmetric adjustment gedaald van 6,88% naar -3,02%.

Spreadrisico

De daling van de waarde van de bedrijfsobligaties als gevolg van de sterk gestegen rente heeft geleid tot een lager spreadrisico.

Tegenpartij risico

Het tegenpartij risico is ten opzichte van 2021 bijna gehalveerd door de daling van de waarde in de participatie in het hypotheekfonds.

Operationeel risico

De hoogte van het vereiste kapitaal voor het operationeel risico, is in 2022 gestegen ten opzichte 2021 als gevolg van verwachte groei van de verzekeringstechnische portefeuille.

Tot slot

Alles overziend kunnen wij niet anders dan constateren dat er in het afgelopen jaar veel is bereikt. Ook voor 2023 hebben we veel ambitieuze doelen gesteld. We zijn dankbaar voor de betrokkenheid en het enthousiasme waarmee de hele organisatie werkt aan de geformuleerde doelen en hebben er vertrouwen in dat we opnieuw grote stappen zullen zetten richting ons Toekomstbeeld. •

Zoetermeer, 6 april 2023

mr. J.P.P. Barth
Algemeen directeur

J.H.M. van Irsen MSc MBA AAG
Directeur Financiën en risicomanagement

Geconsolideerde jaarrekening 2022

Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A.

Activa

Bedragen in duizenden euro's

	31-12-2022	31-12-2021
Immateriële vaste activa ¹		
Software	2.215	596
Beleggingen ²		
Terreinen en gebouwen		
> voor eigen gebruik	9.368	9.117
> overige terreinen en gebouwen	36.850	36.495
Overige financiële beleggingen		
> aandelen	413.177	475.552
> obligaties	178.700	223.039
> vorderingen uit hypothecaire leningen	1.566	1.910
> vorderingen uit andere leningen	8.855	14.992
	<u>648.516</u>	<u>761.105</u>
Vorderingen ³		
Vorderingen uit directe verzekering		
> verzekeringnemers	1.196	1.231
> verzekeringsadviseurs	3.216	3.504
Vorderingen uit herverzekering	-	46
Overige vorderingen	5.549	5.574
	<u>9.961</u>	<u>10.355</u>
Overige activa ⁴		
Materiële vaste activa	479	922
Liquide middelen	9.800	8.110
	<u>10.279</u>	<u>9.032</u>
Totaal activa	670.971	781.088

* de vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting.

Passiva

Bedragen in duizenden euro's

	31-12-2022	31-12-2021
Groepsvermogen ⁵		
Wettelijke reserve	2.215	596
Herwaarderingsreserve	6.954	8.723
Overige reserves	521.279	564.337
	<u>530.448</u>	<u>573.656</u>
Technische voorzieningen ⁶		
Voor niet-verdiende premies en lopende risico's	-203.681	-167.261
Voor te betalen schaden/uitkeringen		
> bruto	266.049	272.933
> herverzekeringsdeel	3.590	2.156
	<u>262.459</u>	<u>270.777</u>
	58.778	103.516
Overige voorzieningen ⁷		
> voor belastingen	56.289	69.895
> voor vitaliteitsverlofregeling	217	199
> voor regeling vervroegde uittreding (RVU)	525	612
	<u>57.031</u>	<u>70.706</u>
Schulden ⁸		
Schulden uit directe verzekering	14.430	14.138
Schulden uit herverzekering	528	425
Overige schulden	9.756	18.647
	<u>24.714</u>	<u>33.210</u>
Totaal passiva	670.971	781.088

Technische rekening schadeverzekering

Bedragen in duizenden euro's

	31-12-2022	31-12-2021
Verdiende premies eigen rekening ^{9.1}		
Brutopremies	229.143	215.908
Uitgaande herverzekeringspremies	3.558	3.041
	225.585	212.867
Wijzigingen technische voorzieningen niet-verdiende premies en lopende risico's	36.420	150.945
	262.005	363.812
Toegerekende opbrengst uit beleggingen ^{19.2 en 19}	-43.501	-6.999
Schaden eigen rekening		
Schaden		
> bruto ^{9.3}	140.625	121.237
> aandeel herverzekeraars ^{9.4}	1.888	2
	138.737	121.235
Wijziging voorziening voor te betalen schaden		
> bruto ^{9.5}	-6.884	36.076
> aandeel herverzekeraars ^{9.6}	1.434	-8
	130.419	157.319
Bedrijfskosten ^{9.7 en 14}	71.346	65.467
Resultaat technische rekening schadeverzekering	16.739	134.027

* de vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting.

Niet-technische rekening

Bedragen in duizenden euro's

	31-12-2022	31-12-2021
Resultaat technische rekening schadeverzekering	16.739	134.027
Opbrengst uit beleggingen ¹¹	13.075	14.678
Niet-gerealiseerde winst op beleggingen ¹²	607	49.138
	30.420	197.843
Beleggingslasten ¹³	9.087	3.064
Niet-gerealiseerd verlies op beleggingen ¹⁴	113.461	8.538
Toegerekende opbrengst uit beleggingen overgeboekt naar technische rekening schadeverzekering ¹⁵	-43.501	-6.999
Andere lasten ¹⁶	9.173	14.527
Resultaat voor belastingen	-57.799	178.713
Belastingen ¹⁷	-14.591	46.845
Resultaat na belastingen	-43.208	131.868

* de vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting.

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

Bedragen in duizenden euro's

	31-12-2022	31-12-2021
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Resultaat na belastingen	-43.208	131.868
> afschrijving materiële vaste activa	499	533
> amortisatie en aangroei obligaties	131	243
> niet-gerealiseerde resultaten op beleggingen	113.250	-40.182
	<u>113.880</u>	<u>-39.406</u>
	70.672	92.462
Mutatie technische voorzieningen	-44.738	-114.861
Mutatie voorziening voor belastingen	-13.606	42.848
Mutatie overige voorzieningen	-69	811
Mutatie voorzieningen	<u>-58.413</u>	<u>-71.202</u>
Afname vorderingen	394	5.102
Toename lopende rente	-14	816
Mutatie schulden	-8.496	10.770
Mutatie werkkapitaal	<u>-8.116</u>	<u>16.688</u>
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten	4.143	37.948
Kasstroom uit investerings- en beleggingsactiviteiten		
Investerings in immateriële en materiële vaste activa	-1.675	-1.089
Aankopen in beleggingen	-209.647	-337.595
Desinvesterings in immateriële en materiële vaste activa	-	19
Aflossingen en verkopen in beleggingen	208.869	299.511
Totaal kasstroom uit investerings- en beleggingsactiviteiten	<u>-2.453</u>	<u>-39.154</u>
Mutatie liquide middelen	1.690	-1.206
Liquide middelen		
Stand per 31 december	9.800	8.110
Stand per 1 januari	8.110	9.316
Mutatie liquide middelen	<u>1.690</u>	<u>-1.206</u>

* de vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening 2022

Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

Algemene toelichting

Algemeen

Deze jaarrekening is op 6 april 2023 vastgesteld door de algemene vergadering en door de directie vervolgens vrijgegeven voor publicatie.

De in de jaarrekening genoemde bedragen luiden in duizenden euro's, tenzij anders vermeld. Bij een aantal posten in de balans en resultatenrekening staat een genummerde verwijzing naar de overeenkomstig genummerde toelichtingen elders in de jaarrekening. De in de teksten opgenomen bedragen luiden in afgeronde hele euro's.

Grondslagen voor de consolidatie

In de consolidatie zijn betrokken de jaarrekeningen van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. (KvK-nummer 27016035) als houdstermaatschappij en haar 100% deelnemingen te weten:

- > Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V. (KvK-nummer 27026608)
- > Klaverblad Exploitatie Bedrijf B.V. (KvK-nummer 27257708)
- > Klaverblad Assurantiën B.V. (KvK-nummer 27257951)

Alle ondernemingen zijn gevestigd aan de Afrika-weg 2, 2713 AW Zoetermeer.

De financiële gegevens van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. zijn opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening zodat, gebruikmakend van artikel 2:402 BW, is volstaan met een verkorte winst- en verliesrekening in de enkelvoudige jaar-

rekening. De financiële gegevens van de groepsmaatschappijen zijn volledig in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen onder eliminatie van de onderlinge verhoudingen en transacties.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de geconsolideerde jaarrekening

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW.

Continuïteitsbeginsel

De jaarrekening is opgesteld in de veronderstelling dat de continuïteit van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. gewaarborgd is en Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. haar bedrijf in de afzienbare toekomst zal voortzetten.

Toelichting op het geconsolideerde kasstroomoverzicht

Het geconsolideerde kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit operationele activiteiten en kasstromen uit investerings- en beleggingsactiviteiten. Ontvangen dividend, rente en huren zijn opgenomen onder kasstroom uit operationele activiteiten.

Kasstromen luidend in vreemde valuta worden omgerekend naar de functionele valuta door middel van de valutakoers op de dag dat de kasstroom plaatsvindt.

Gebruik van schattingen en veronderstellingen

Voor de opstelling van de jaarrekening is het nodig dat Klaverblad oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen

worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in de toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. De belangrijkste schattingen hebben betrekking op:

- > waardering van verplichtingen in verband met verzekeringscontracten;
- > schattingen bij de opname van de overige voorzieningen;
- > actuele waarde van minder liquide en niet-beursgenoteerde beleggingen.

Belangrijkste schattingen en veronderstellingen zijn toegelicht in het hoofdstuk grondslagen voor waardering van activa en passiva bij de betreffende post.

Schattingwijziging

Klaverblad past per 31 december 2021 voor de bepaling van de beste schatting van de premievoorziening en lopende risico's voor arbeidsongeschiktheidsverzekeringen een contractgrens toe tot eindleeftijd. Bij de berekeningen is gebruik gemaakt van een toekomstige beheersmaatregel, welke is vastgelegd in het interventiemodel uit het beleidsdocument beleid portefeuilleherziening arbeidsongeschiktheid. In 2022 heeft Klaverblad het premieherzieningsbeleid (dat als onderdeel van de toekomstige beheersmaatregel in aanmerking wordt genomen bij de berekening van de SCR) aangepast. Wij hebben geconcludeerd dat de sterk stijgende rente een versturende werking heeft gehad op de toepassing van dit beleid. Het effect van deze aanpassing is een € 18 miljoen lagere voorziening en een stijging van 22%-punt van de Solvency II ratio. Het effect van de aanpassing is voor toekomstige jaren niet precies in te schatten.

Grondslagen voor waardering balansposten en resultaatbepaling

Algemeen

De waardering van de activa en passiva geschiedt, voor zover niet afzonderlijk toegelicht, tegen actuele waarde. Waar dit afwijkt, zal dit specifiek worden toegelicht. In de balans en winst- en verliesrekening zijn referenties opgenomen waarmee wordt verwezen naar de toelichting. Ook de in dit hoofdstuk tussen haakjes vermelde nummers verwijzen naar de corresponderende onderdelen in de toelichting.

Vreemde valuta

Omrekening van activa in vreemde valuta vindt plaats tegen de koersen per balansdatum. Valutakoersverschillen worden verantwoord in de resultatenrekening. Overige valutakoersverschillen komen in de resultatenrekening tot uitdrukking door transacties te verwerken tegen de koers op transactiedatum.

Saldering van activa en passiva

Financiële activa en verplichtingen worden in de balans gesaldeerd indien Klaverblad Verzekeringen een wettelijk afdwingbaar recht daartoe heeft en tevens de intentie heeft om vordering en verplichting op een netto basis of na verrekening op hetzelfde moment af te wikkelen.

Immateriële vaste activa¹

Software

Uitgaven in verband met de ontwikkeling van software die intern wordt gebruikt of toekomstige economische voordelen genereert worden opgenomen als immateriële vaste activa en afgeschreven over de geschatte gebruiksduur.

Onder de software is opgenomen de personeelskosten voor ontwikkelen en implementatie van een nieuwe verzekeringsadministratie. De immateriële activa wordt gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met gecumuleerde afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. Afschrijving van software wordt op lineaire basis berekend, afhankelijk van de geschatte gebruiksduur, vanaf de datum waarop ze in gebruik zijn genomen. De geschatte gebruiksduur voor software is tien jaar. Met restwaarde is geen rekening gehouden.

Beleggingen²

Terreinen en gebouwen^{2.1}

De terreinen en gebouwen zijn gewaardeerd tegen actuele waarde. De landerijen zijn gewaardeerd op de getaxeerde verkoopwaarde bij onderhandse verkoop in verpachte staat. De gebouwen voor eigen gebruik en de overige gebouwen zijn gewaardeerd op de getaxeerde onderhandse verkoopwaarde onder voortzetting van de lopende huurovereenkomst. Investerings- en verbouwingen worden geactiveerd.

Als gebouwen deels voor eigen gebruik en deels als belegging worden aangehouden, dan vindt splitsing van de waarde plaats op basis van de verhouding van het werkelijke gebruik ten opzichte van de totaal verhuurbare vloeroppervlakte.

De waarde van de onroerende zaken wordt bepaald door kapitalisatie van de huurwaarde. De

huurwaarden worden bepaald door vergelijking van aanbod en/of gerealiseerde transacties met soortgelijke objecten, onder meer rekening houdend met marktomstandigheden, economische omstandigheden, locatie en kwaliteit van het object. Hierbij is rekening gehouden met leegstand, verhuurkosten, kosten van instandhouding, aanpassing of renovatie, overdrachtsbelasting en notariskosten.

Gerealiseerde en niet-gerealiseerde waardeverschillen komen volledig ten gunste of ten laste van het resultaat van het boekjaar. De gerealiseerde waardeverschillen worden bepaald door de verkoopopbrengst te verminderen met de marktwaarde bij aanvang van het boekjaar.

Aandelen en obligaties^{2.2.1, 2.2.2}

De aandelen en obligaties zijn gewaardeerd op marktwaarde inclusief eventueel lopende interest. Voor beursgenoteerde aandelen en obligaties is de marktwaarde gebaseerd op de beurswaarde per balansdatum. De in het verslagjaar gerealiseerde en ongerealiseerde resultaten (inclusief resultaten op vreemde valuta) zijn in de resultatenrekening verwerkt.

Het bedrijfsobligatiefonds wordt gewaardeerd op marktwaarde. De marktwaarde van het fonds geschiedt op de Net Asset Value. Dit is een optelsom van de beurswaarde van alle beleggingen in de beleggingsportfolio van het beleggingsfonds. De in het verslagjaar gerealiseerde en ongerealiseerde resultaten zijn in de resultatenrekening verwerkt.

De waardering van het hypotheekfonds geschiedt op marktwaarde, welke wordt bepaald op basis van de Net Asset Value in het fonds. De waarde van de hypotheeklen in het fonds wordt bepaald door de toekomstige contractuele kasstromen contant te maken, waarbij rekening wordt gehouden met vervroegde aflossingen. In de waardering wordt apart betrokken de waarde

van de offerte, de boetevrije aflossing en de verhuisoptionaliteit.

Gerealiseerde en niet-gerealiseerde waardeverschillen komen volledig ten gunste of ten laste van het resultaat van het boekjaar. De gerealiseerde waardeverschillen worden bepaald door de verkoopopbrengst te verminderen met de marktwaarde bij aanvang van het boekjaar.

Vorderingen uit hypothecaire leningen ^{2.2.3}

Vorderingen uit hypothecaire leningen worden gewaardeerd tegen actuele waarde. De actuele waarde wordt vastgesteld door te ontvangen rente en aflossingen contant te maken tegen de actuele rentevoet en rekening te houden met een kans op vervroegde aflossing. De in het verslagjaar gerealiseerde en ongerealiseerde resultaten zijn in de resultatenrekening verwerkt.

Vorderingen uit andere leningen ^{2.2.4}

Vorderingen uit andere leningen worden gewaardeerd tegen actuele waarde. De actuele waarde wordt vastgesteld door te ontvangen rente en aflossingen contant te maken tegen de actuele rentevoet en rekening te houden met een kans op vervroegde aflossing. De marktwaarde van onderhandse leningen is gebaseerd op discontering van kasstromen tegen een overheidsgerelateerde rentecurve. De in het verslagjaar gerealiseerde en ongerealiseerde resultaten zijn in de resultatenrekening verwerkt.

Vorderingen ³

De vorderingen worden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, waar nodig onder aftrek van een voorziening voor mogelijke oninbaarheid. De inschatting voor oninbaarheid wordt bepaald op basis van de ingeschatte kredietwaardigheid per individuele vordering.

Overige activa ⁴

Materiële vaste activa ^{4.1}

Onder de materiële vaste activa zijn opgenomen de aanschaffingen van informatie verwerkende apparatuur, kantoormachines, -inventaris en -interieur en telecommunicatieapparatuur. De waardering geschiedt tegen aanschaffingskosten onder aftrek van afschrijving. De afschrijving geschiedt lineair in vijf jaar. Met restwaarde is geen rekening gehouden.

Liquide middelen ^{4.2}

De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Groepsvermogen ⁵

Wettelijke reserve

Voor het nog niet afgeschreven deel van de ontwikkelde software wordt een wettelijke reserve gevormd ten laste van de overige reserves.

Herwaarderingsreserve

Voor ongerealiseerde positieve waardeveranderingen van op marktwaarde gewaardeerde beleggingen, waarvan de ongerealiseerde resultaten in de winst- en verliesrekening worden verwerkt wordt een herwaarderingsreserve gevormd. De herwaarderingsreserve wordt gevormd uit de overige reserves. In dat geval worden balans en winst- en verliesrekening volledig opgesteld op basis van actuele waarden.

Voor een nadere toelichting op het groepsvermogen wordt verwezen naar het eigen vermogen in de enkelvoudige balans van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A.

Technische voorzieningen ⁶

Algemeen

De technische voorzieningen bestaan uit de beste schatting en de risicomarge. De beste schatting wordt berekend door de verwachte toekomstige baten en lasten contant te maken op basis van een rentetermijnstructuur met toepassing van de UFR en volatiliteitsaanpassing (2022: Solvency II curve - UFR (3,45%), 2021: Solvency II curve - UFR (3,60%)). De toekomstige baten en lasten worden bepaald naar de aard van de technische voorziening en zijn hierna per technische voorziening beschreven.

De risicomarge zorgt ervoor dat de waarde van de technische voorziening gelijk is aan de marktwaarde. De risicomarge is berekend volgens methode 1 van de Richtsnoer 62 zoals vastgelegd in Richtsnoeren voor de waardering van technische voorzieningen. De risicomarge wordt op totaal-niveau vastgesteld en vervolgens gealloceerd naar de verschillende homogene risicogroepen.

Bij de berekening van de risicomarge wordt rekening gehouden met de verzekeringstechnische schokscenario's zoals deze onder de Solvency II regelgeving worden onderkend. Deze schokscenario's resulteren in risicokapitalen die vervolgens worden geprojecteerd met behulp van risicodrijvers. Voor deze toekomstige risicokapitalen worden de kapitaalkosten bepaald met een kapitaalkostenpercentage van 6% (CoC). Om te komen tot de waarde van de risicomarge worden deze daarna contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur (Solvency II curve) met toepassing van de ultimate forward rate (UFR) zonder volatiliteitsaanpassing.

Voor niet-verdiende premies en lopende risico's ^{6.1}

Schadeverzekeringen

De voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's voor schadeverzekeringen heeft een kortlopend karakter en betreft de in het boekjaar in rekening gebrachte premies inzake risico's die op het daarop volgende boekjaar betrekking hebben. De beste schatting per branche wordt berekend door het niet-verdiende deel van de premie te vermenigvuldigen met de schaderatio plus de verwachte te ontvangen premies verminderd met de verwachte kosten.

Arbeidsongeschiktheidsverzekeringen

De voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's voor arbeidsongeschiktheidsverzekeringen heeft een overwegend langlopend karakter en is de beste schatting van de waarde van de uitgaande en inkomende kasstromen van het polisbestand. Deze kasstromen worden geschat op basis van actuele parameters en contractgrensindelingen en worden contant gemaakt met de rentetermijnstructuur met toepassing van UFR en volatiliteitsaanpassing. De gebruikte parameters betreffen de in- en revalideringskansen, de sterfttekansen, kosten en vervalkansen. De revalidering- en vervalkansen zijn gebaseerd op de waarnemingen in de AOV-portefeuille (2021: idem). Voor de schatting van de invalidering- en revalideringskansen wordt daarnaast gebruik gemaakt van de ervaringscijfers uit studies van de verzekeringsbedrijfstak. Klaverblad Verzekeringen hanteert ultimo 2022 hiervoor de kansen van het kansenstelsel AOV2009 (2021: idem). Voor de kosten wordt gebruikt gemaakt van het kostenniveau uit de (meerjaren)begroting (2021: idem). Voor de sterfttekansen is gebruik gemaakt van op basis van ervaringscijfers gecorrigeerde AG 2020 sterfttekansen (2021: idem), met uitzondering van de eerste twee ziektejaren omdat deze impliciet al meegenomen worden in de revaliderings- en vervalkansen.

Voor te betalen schaden/uitkeringen ^{6.2}

Schadeverzekeringen

De voorziening voor te betalen schaden voor schadeverzekeringen is vastgesteld voor schadegebeurtenissen die hebben plaatsgevonden, ongeacht of deze zijn gemeld. De kasstroomprognoses voor de berekening van de voorziening voor te betalen schaden omvatten uitkeringen en kosten die met deze gebeurtenissen samenhangen.

Voor de bepaling van de beste schatting voor te betalen schaden wordt een berekening op basis van schadedriehoeken gebruikt. Grote schades en de duur en omvang van schades (staartfactor) kunnen een versturende invloed hebben op de projectie van de kasstromen. Grote schades worden daarom niet meegenomen in de kasstroomprojectie. De grensbedragen van grote schades per productgroep worden bepaald op basis van “expert judgement” en zijn dit verslagjaar gelijk aan vorig jaar. De grensbedragen van de grootste verzekeringsproducten zijn: brand: € 450.000 en motorrijtuigen: € 1.400.000. De verwachte betalingen voor grote schades worden ingeschat op basis van het behandelplan. Door middel van de staartfactor wordt een weging toegepast voor de schades uit voorgaande jaren. De staartfactor is dit verslagjaar geactualiseerd.

Voor de beste schatting van de te verwachten kosten voor behandeling van schaden wordt gebruik gemaakt van het verwachte kostenniveau volgens de (meerjaren)begroting (2021: idem). De voorziening voor lopende schadegevallen met een lange uitloop is bepaald met behulp van uitlooptriehoeken. Voor lopende schadegevallen met een korte uitloop is de voorziening berekend als een percentage van de schadevoorziening.

Voor toekomstige bedrijfskosten wordt uitgegaan van de verwachte bedrijfskosten volgens de (meer-

jaren)begroting (2021: idem). De toerekening van de bedrijfskosten naar schadejaren geschiedt op basis van het verwachte aantal schadehandelingen per schadejaar, waarbij per schadejaar een wegingsfactor is toegekend.

Arbeidsongeschiktheidsverzekeringen

De beste schatting voor te betalen uitkeringen van arbeidsongeschiktheidsverzekeringen bevat de waarde van de kasstromen van schades op basis van actuele parameters en uitkeringen tot eindleeftijd. Deze kasstromen worden geschat op basis van actuele parameters en worden contant gemaakt met de rentetermijnstructuur met toepassing van UFR en volatiliteitsaanpassing. De belangrijkste parameters betreffen de revalideringskansen, de sterftekansen en kosten. Nadere duiding van de parameters is eerder benoemd onder voorziening voor niet-verdiende premie en lopende risico's.

Aandeel herverzekeraar in technische voorzieningen

De technische voorzieningen herverzekering voor schaden is een beste schatting aan de hand van normen die worden afgeleid van de herverzekeringscontracten die voor de betreffende branches gelden.

Overige voorzieningen ⁷

Voorziening voor vitaliteitsverlofregeling ^{7.2}

Volgens de cao voor de verzekeringsbranche heeft elke werknemer die zeven jaar of langer in dienst is onder bepaalde voorwaarden recht op twee maanden vitaliteitsverlof. Gedurende deze twee maanden ontvangt de werknemer respectievelijk 70% en 40% van zijn brutosalaris inclusief sociale premies. Klaverblad heeft een voorziening opgenomen waarbij rekening is gehouden met de kans dat werknemers gebruik maken van de regeling. De voorziening betreft de nominale waarde van de in de toekomst uit te keren bedragen. Het percenta-

ge van de werknemers dat gebruik maakt van de regeling is ingeschat op 12,5%.

Voorziening regeling vervroegde uittreding (RVU) ^{7.3}

Werknemers mogen drie jaar voor hun AOW-ge-rechtigde leeftijd onder voorwaarden, op grond van een tijdelijke aanpassing in de Wet op de loon-belasting, met ingang van 1 januari 2021 eerder stoppen met werken, zonder dat dit fiscaal als een RVU belast wordt. De regeling is een uitvloeisel van het pensioenakkoord van 2019. Klaverblad heeft een voorziening opgenomen waarbij rekening is gehouden met de voorwaarden om gebruik te mogen maken van de regeling en de kans dat werknemers gebruik maken van de regeling. De voorziening betreft de nominale waarde van de in de toekomst uit te keren bedragen. Het percentage van de werknemers dat gebruik maakt van de regeling is ingeschat op 33% op basis van huidige ervaringscijfers.

van het verslagjaar geldende belastingtarieven of tegen de in komende jaren geldende tarieven, voor zover reeds bij wet vastgesteld.

Latente belastingvorderingen worden opgenomen voor zover het waarschijnlijk is dat in de toekomst belastbare winsten beschikbaar zullen zijn waartegen de tijdelijke verschillen kunnen worden afgezet. De latente belastingvorderingen en -verplichtingen worden gesaldeerd wanneer een wettelijk afdwingbaar recht tot verrekening van directe belastingvorderingen met directe belastingsschulden bestaat en de latente belastingposten betrekking hebben op dezelfde fiscale autoriteit.

Schulden ⁸

De schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vennootschapsbelasting ^{3, 7, 17}

De over het boekjaar verschuldigde of terug te vorderen vennootschapsbelasting is gebaseerd op de belastbare winst over het boekjaar, na eventuele correcties voor voorgaande jaren.

Latente belastingvorderingen en -verplichtingen zijn opgenomen voor tijdelijke verschillen tussen de waardering van de activa en passiva volgens fiscale voorschriften enerzijds en in deze jaarrekeningen gevolgde waarderingsgrondslagen anderzijds. De berekening van de latente belastingvorderingen en -verplichtingen geschiedt tegen de op het einde

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de in rekening gebrachte premies en overige baten en de betaalde schaden en uitkeringen en andere lasten over het jaar, rekening houdend met lopende herverzekeringsovereenkomsten. De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben. Verliezen worden verantwoord zodra zij voorzienbaar zijn.

Verdiende premies eigen rekening ^{9.1}

Brutopremies

Het bruto premie-inkomen bestaat uit de premies die door de polishouders zijn verschuldigd aan Klaverblad Verzekeringen voor afgesloten verzekeringscontracten onder aftrek van verleende kortingen.

Herverzekeringspremies

De herverzekeringspremies omvatten de premies van herverzekeringscontracten. Deze worden naar evenredigheid van de looptijd van het contract als last opgenomen in de winst- en verliesrekening.

Wijziging technische voorzieningen niet-verdiende premies en lopende risico's

De premie voor schadeverzekeringen wordt als opbrengst opgenomen gedurende de looptijd van het contract naar evenredigheid van de verstrekten verzekeringstermijn rekening houdend met de schadejaarratio. De wijziging in de technische

voorzieningen voor niet-verdiende premies en lopende risico's wordt tevens onder het premie-inkomen verantwoord.

Schaden eigen rekening ^{9.3, 9.4, 9.5, 9.6}

De schaden eigen rekening betreft de in het boekjaar gemelde en uitgekeerde schade. Voor de wijziging van de technische voorziening verwijzen wij naar de grondslagen voor waardering van balansposten en resultaatbepaling.

Toegerekend resultaat op beleggingen ^{11, 12, 13, 14, 15}

Onder opbrengsten uit beleggingen worden begrepen:

- > huuropbrengsten uit beleggingen in terreinen en gebouwen;
- > interest op beleggingen in vastrentende waarden;
- > dividenden uit beleggingen in aandelen;
- > amortisatie van agio/disagio op vastrentende beleggingen;
- > gerealiseerde resultaten bij verkoop van beleggingen.

Resultaten behaald bij de verkoop van terreinen en gebouwen, aandelen en vastrentende waarden worden direct in de winst- en verliesrekening verantwoord.

Het resultaat uit beleggingen wordt gealloceerd aan de technische voorzieningen en aan het eigen vermogen. Het deel dat is gealloceerd aan het eigen vermogen wordt toegerekend aan de niet-technische rekening. De allocatie van het beleggingsresultaat aan de niet-technische rekening vindt plaats via directe toerekening vanuit de tegenover het eigen vermogen aangehouden beleg-

gingsportefeuille. De beleggingsresultaten worden toegerekend aan de technische en niet-technische rekening naar rato van de omvang van de technische voorzieningen en het eigen vermogen en naar de aard van de belegging.

Bedrijfskosten ¹⁰

De bedrijfskosten betreffen kosten van personeel, diensten van derden, automatisering, marketing, huisvesting, acquisitie en dergelijke. De kosten zijn toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Door middel van de Activity Based Costing-methodiek zijn bedrijfskosten toegerekend aan de technische rekening. De sleutels voor verdeling van de bedrijfskosten zijn in het boekjaar geactualiseerd en passen bij de bijbehorende activiteiten.

De kosten voor het behandelen van claims en uitkeringen zijn gepresenteerd onder de schaden eigen rekening. De bedrijfskosten van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. en Klaverblad Assurantiën B.V. zijn niet in de technische rekening opgenomen maar zijn onder de 'andere lasten' in de geconsolideerde winst- en verliesrekening verantwoord.

Beleggingslasten ¹³

De beleggingslasten omvatten lasten met betrekking tot vermogensadvies, beleggingsadministratie alsmede gerealiseerd verlies uit beleggingstransacties. De beleggingslasten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Andere lasten ¹⁶

De andere lasten bestaan uit de bedrijfskosten van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. en van Klaverblad Assurantiën B.V., incidentele kosten die niet aan het technisch resultaat zijn toegewezen alsmede de pensioencompensatie en de vorming van de voorzieningen voortvloeiende uit de cao voor het verzekeringsbedrijf.

1 Immateriële vaste activa

Onder de immateriële vaste activa zijn opgenomen de investeringen voor het ontwikkelen en implementatie van een verzekeringsadministratie (software). Het immaterieel vast actief is nog niet in gebruik genomen. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname.

Het verloop is als volgt:	2022	2021
Aanschaffingswaarde per 1 januari	596	-
Investeringen	1.619	596
Aanschaffingswaarde per 31 december	2.215	596
Cumulatieve afschrijving per 1 januari	-	-
Afschrijving verslagjaar	-	-
Afschrijving desinvesteringen	-	-
Cumulatieve afschrijving per 31 december	-	-
Boekwaarde per 31 december	2.215	596

2 Beleggingen

2.1. Terreinen en gebouwen

De samenstelling is als volgt:	2022	2021
Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik	9.368	9.117
Overige terreinen en gebouwen		
> gebouwen	21.822	21.763
> landerijen	15.028	14.732
	46.218	45.612

Alle terreinen en gebouwen zijn getaxeerd door externe taxateurs per 31 december 2022. De aanschaffingswaarde van de terreinen en gebouwen per einde boekjaar bedraagt 74.090.000 (2021: € 75.340.000). De aanschaffingswaarde is gedaald door sloop van een bedrijfsgebouw.

	Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik	Overige terreinen en gebouwen		Totaal
		Gebouwen	Landerijen	
Het verloop is als volgt:				
Stand per 1 januari 2022	9.117	21.763	14.732	45.612
Verkopen	-	-	1	1
Herwaarderingen	251	59	297	607
Stand per 31 december 2022	9.368	21.822	15.028	46.218

	Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik	Overige terreinen en gebouwen		Totaal
		Gebouwen	Landerijen	
Het verloop is als volgt:				
Stand per 1 januari 2021	9.394	21.956	13.639	44.989
Verkopen	-	-	-	-
Herwaarderingen	-277	-193	1.093	623
Stand per 31 december 2021	9.117	21.763	14.732	45.612

2.2. Overige financiële beleggingen

2.2.1. Aandelen

De samenstelling is als volgt:	2022	2021
Aandelen	227.461	258.093
Bedrijfsobligatiefonds	101.641	117.805
Hypotheekfonds	84.075	99.654
	413.177	475.552

2.2.1.1. Aandelen

Het verloop is als volgt:	2022	2021
Stand per 1 januari	258.093	215.764
Aankopen	61.465	15.784
Verkopen	60.626	19.668
Herwaarderingen	-31.471	46.213
Stand per 31 december	227.461	258.093

De kostprijs van de aandelen per einde boekjaar bedraagt € 192.522.000 (2021: € 180.034.000).

2.2.1.2. Bedrijfsobligatiefonds

Het verloop is als volgt:	2022	2021
Stand per 1 januari	117.805	-
Aankopen	-	118.800
Herwaarderingen	-16.164	-995
Stand per 31 december	101.641	117.805

Klaverblad participeert in een Europees bedrijfsobligatiefonds met een portefeuille van uitsluitend bedrijfsobligaties. Het fonds heeft de structuur van een fonds voor gemene rekening met een open-end karakter.

2.2.1.3. Hypotheekfonds

Het verloop is als volgt:	2022	2021
Stand per 1 januari	99.654	93.159
Aankopen	6.106	4.627
Herwaarderingen	-21.685	1.868
Stand per 31 december	84.075	99.654

De herwaarderingen zijn onder aftrek van beleggingskosten in het fonds van € 291.000 (2021: € 435.000). Klaverblad participeert in een Nederlands hypotheekbeleggingsfonds met een portefeuille van uitsluitend Nederlandse non-NHG hypotheeklen. De particuliere Nederlandse woonhuizen dienen als onderpand. Het hypotheekbeleggingsfonds heeft de structuur van een fonds voor gemene rekening met een open-end karakter, met dien verstande dat de mate waarin participanten in en uit kunnen treden te allen tijde afhankelijk is van de hypotheekproductie respectievelijk de beschikbare liquide middelen.

2.2.2. Obligaties

Het verloop is als volgt:	2022	2021
Stand per 1 januari	223.039	313.353
Aankopen	141.896	195.204
Verkopen	147.875	278.530
Amortisatie en aangroei	-131	-243
Herwaarderingen	-38.243	-5.912
Mutatie lopende rente	14	-833
Stand per 31 december	178.700	223.039

De kostprijs van de obligaties per einde boekjaar bedraagt € 209.320.000 (2021: € 214.432.000). De nominale waarde van de obligaties per einde boekjaar bedraagt € 208.746.000 (2021: € 214.355.000). De obligaties hebben een gewogen gemiddelde resterende looptijd van 7,4 jaar (2021: 4,6 jaar). De gemiddelde rentevoet bedraagt 1,0% (2021: 1,4%).

2.2.3. Vorderingen uit hypothecaire leningen

De vorderingen uit hypothecaire leningen betreffen aan (ex-)personeel, verzekeringsadviseurs en derden verstrekte leningen waarvoor als zekerheid het zakelijk recht van hypotheek is gevestigd op in Nederland gelegen onderpanden.

In het boekjaar vonden er geen executoriale verkopen plaats. Er zijn geen indicaties dat contractueel overeengekomen kasstromen niet zullen worden ontvangen.

Het verloop is als volgt:	2022	2021
Stand per 1 januari	1.910	3.053
Verstrekingen	180	180
Aflossingen	367	1.308
Waardeverandering	-157	-15
Stand per 31 december	1.566	1.910

De nominale waarde bedraagt einde boekjaar € 1.643.000 (2021: € 1.830.000). De gemiddelde looptijd tot contractuele herziening van de hypothecaire leningen bedraagt 3,2 jaar (2021: 3,6 jaar) en de gemiddelde rentevoet 3,5% (2021: 3,8%).

2.2.4. Vorderingen uit andere leningen

Het verloop is als volgt:	2022	2021
Stand per 1 januari	14.992	13.580
Verstrekingen	-	3.000
Aflossingen	-	5
Mutatie lopende rente	-	16
Waardeverandering	-6.137	-1.599
Stand per 31 december	8.855	14.992

De nominale waarde bedraagt einde boekjaar € 16.500.000 (2021: € 16.500.000). De vorderingen hebben een gewogen gemiddelde resterende looptijd van 25,5 jaar (2021: 26,5 jaar). De gemiddelde rentevoet bedraagt 0,4% (2021: 0,4%). De verstrekingen zijn onder garantie van het Waarborgfonds Sociale Woningbouw.

2.2.5. Overzicht waarderingmethoden beleggingen

De waarderingmethoden van de beleggingen zijn hieronder samengevat:

Per 31 december 2022	Genoteerde markt- prijzen	Onafhan- kelijke taxatie	NCW berekening	Andere methode	Totaal
Terreinen en gebouwen	-	46.218	-	-	46.218
Aandelen	227.461	-	-	185.716	413.177
Obligaties	178.700	-	-	-	178.700
Vorderingen uit hypothecaire leningen	-	-	1.566	-	1.566
Vorderingen uit andere leningen	-	-	8.855	-	8.855
	406.161	46.218	10.421	185.716	648.516
Per 31 december 2021	Genoteerde markt- prijzen	Onafhan- kelijke taxatie	NCW berekening	Andere methode	Totaal
Terreinen en gebouwen	-	45.612	-	-	45.612
Aandelen	258.093	-	-	217.459	475.552
Obligaties	223.039	-	-	-	223.039
Vorderingen uit hypothecaire leningen	-	-	1.910	-	1.910
Vorderingen uit andere leningen	-	-	14.992	-	14.992
	481.132	45.612	16.902	217.459	761.105

3 Vorderingen

3.1. Vorderingen uit directe verzekeringen

Op de vorderingen uit directe verzekering is een voorziening voor dubieuze vorderingen op verzekeringsadviseurs van € 90.000 (2021: € 90.000) in mindering gebracht. Verliezen wegens oninbaarheid zijn ten laste van de voorziening gebracht.

3.2. Overige vorderingen

Het verloop is als volgt:	2022	2021
Vennootschapsbelasting	3.714	3.589
Betaalde waarborgsommen	55	55
Overige vooruitbetaalde kosten en vorderingen	1.780	1.930
	5.549	5.574

De looptijd van de overige vorderingen is korter dan een jaar.

4 Overige activa

4.1. Materiele vaste activa

Onder de materiële vaste activa zijn opgenomen de aanschaffingen van informatie verwerkende apparatuur, kantoor machines, -inventaris en -interieur en telecommunicatieapparatuur.

Het verloop is als volgt:	2022	2021
Aanschaffingswaarde per 1 januari	5.854	5.854
Investerings	56	493
Desinvesteringen	141	762
Aanschaffingswaarde per 31 december	5.500	5.585
Cumulatieve afschrijving per 1 januari	4.663	4.873
Afschrijving verslagjaar	499	533
Afschrijving desinvesteringen	141	743
Cumulatieve afschrijving per 31 december	5.021	4.663
Boekwaarde per 31 december	479	922

4.2. Liquide middelen

De liquide middelen staan ter vrije beschikking.

5 Groepsvermogen

Voor een nadere specificatie van het groepsvermogen wordt verwezen naar de enkelvoudige jaarrekening van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A.

Solvabiliteit

De SCR is het eigen vermogen dat Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. (groep) en Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V. op basis van wettelijke eisen moet aanhouden.

De jaarrekening is opgesteld in lijn met de bepalingen van BW2 Titel 9. Volgens deze bepalingen is discontering van kortlopende schadevoorzieningen niet toegestaan. Voor Solvency II berekeningen is discontering verplicht. Daarnaast zijn in de jaarrekening uitgaven geactiveerd onder de immateriële vaste activa welke in de Solvency II balans in mindering wordt gebracht op het eigen vermogen. Dit leidt tot een verschil tussen het eigen vermogen volgens de balans in de jaarrekening en de Solvency II balans. Door de gestegen rente is dit verschil toegenomen.

Voor de berekening van de SCR wordt gebruik gemaakt van het standaard model. Voor de gevoeligheidsanalyse van de solvabiliteitsratio wordt verwezen naar het hoofdstuk 5.1.

	<u>2022</u>	<u>2021</u>
Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. (groep)		
Eigen vermogen volgens de jaarrekening	530.448	573.656
Waarderingsverschil immateriële vaste activa	-2.215	-596
Waarderingsverschil schadevoorzieningen	10.795	-52
Belastingeffect	-2.214	167
Solvency II vermogen	536.814	573.175
SCR	202.156	220.072
SCR ratio	266%	260%
Interne norm	200%	140%

	<u>2022</u>	<u>2021</u>
Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V.		
Eigen vermogen volgens de jaarrekening	258.550	276.089
Waarderingsverschil schadevoorziening	10.795	-53
Belastingeffect	<u>-2.785</u>	<u>14</u>
Solvency II vermogen	266.560	276.050
SCR	166.381	165.909
SCR ratio	160%	166%
Interne norm	140%	140%

In het monitoren van de solvabiliteit wordt de SCR ratio afgezet tegen de normering vanuit de toezichthouder (externe norm, 100%) en tegen een interne normering. Deze interne normering is strenger dan de externe normering. Het onderschrijden van de interne norm leidt tot mitigerende maatregelen. De mate waarin de interne norm onderschreden wordt, bepaalt de urgentie en reikwijdte van de maatregelen. Per balansdatum voldoen de SCR ratio's van Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V. en Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. ruimschoots aan de interne norm die beschreven is in het kapitaalbeleid.

In de jaarrekening 2021 is op basis van Q&A van De Nederlandsche Bank (DNB) een aanpassing doorgevoerd in de verwerking van de AOV-portefeuille. De contractgrens is verlengd van één jaar naar eindleeftijd. Daarnaast is in de berekening van de solvabiliteitseis rekening gehouden met de mogelijkheid tot premieaanpassingen (via een zogenoemde 'future management action' of 'FMA'). In 2022 zijn de effecten van deze aanpassingen nader uitgewerkt. In 2023 verwachten we nadere guidance van DNB op basis van benchmarking FMA's van AOV-verzekeraars. Mede op basis daarvan zullen wij in 2023 de FMA en de AOV-portefeuille nader evalueren. Er bestaat een onzekerheid dat hier aanvullende verwachtingen ten aanzien van de toepassing van de FMA uit naar voren komen, die in de jaarcijfers 2023 moet worden geïmplementeerd.

De solvabiliteitscijfers zijn op het moment van het vaststellen van de jaarrekening ingediend bij de Nederlandsche Bank. Er kunnen echter nog wijzigingen plaatsvinden op basis van eventuele aanwijzingen van de toezichthouder.

5.1. Gevoeligheidsanalyse

De gevoeligheidsanalyse laat zien wat de effecten op het eigen vermogen zijn van wijzigingen in financiële parameters en voor diverse verzekeringstechnische risico's. Voor het effect van elke gevoeligheidsfactor worden alle overige aannames gelijk verondersteld. In de praktijk zal dit waarschijnlijk niet het geval zijn. In de tabel hierna zijn de gevoeligheden weergegeven per balansdatum.

	Eigen vermogen (Solvency II)	SCR	SCR-ratio
Gerapporteerd	536.814	202.156	266%
SII rentecurve - 1,0%-punt (100bp)	534.811	210.788	254%
SII rentecurve + 1,0%-punt (100bp)	535.767	195.515	274%
Aandelen -20%	503.059	192.323	262%
Vastgoed -10%	533.385	201.542	265%
Kosten -/-10%	542.256	201.988	268%
Kosten +/-10%	531.354	202.394	263%
CPI-Inflatie -/-1,0%-punt, kosteninflatie verandert mee	529.488	195.068	271%
Inflatie +/-1,0%-punt, kosteninflatie verandert mee	546.841	211.621	258%
Invalideringskansen -/-10%	559.364	204.373	274%
Invalideringskansen +/-10%	513.373	201.261	255%
Revalideringskansen -/-10%	498.715	200.966	248%
Revalideringskansen +/-10%	570.448	204.605	279%
FMA 100% (waarbij 60% SR, 75% FMA triggerwaarde, rente 2021)	541.880	195.424	277%
FMA 100% (60% SR, 75% FMA triggerwaarde, rente 2022)	523.392	214.886	244%
FMA 100% (55% SR, 70% FMA triggerwaarde, rente 2022)	536.664	202.228	265%
Geen FMA	497.427	244.004	204%

Voor de FMA (Future Management Action) is een aantal gevoeligheden bepaald. Bij de gevoeligheden met FMA wordt rekening gehouden met een toekomstige beheersmaatregel in combinatie met een norm schaderatio, een FMA triggerwaarde en rente. In de gerapporteerde solvabiliteit is een correctiefactor toegepast vanwege de onzekerheid op de effectiviteit van de FMA. Bij de FMA-gevoeligheden is de effectiviteit van de FMA gesteld op 100%.

6 Technische voorzieningen

6.1. Voor niet-verdiende premies en lopende risico's

Het verloop is als volgt:	2022	2021
Stand per 1 januari	-167.261	-16.316
Mutatie	-36.420	-150.945
Stand per 31 december	-203.681	-167.261
De samenstelling is als volgt:	2022	2021
Motorrijtuigen WA	2.240	3.361
Motorrijtuigen overig	872	1.777
Brand	7.471	6.261
Aansprakelijkheid	1.613	1.828
Rechtsbijstand	-254	-247
Overige	111	-15
	12.053	12.965
Medisch	-215.734	-180.227
	-203.681	-167.261

De verandering van de voorziening voor medisch is het gevolg van de gestegen marktrente doordat de beste schatting van de premievoorziening en lopende risico's voor arbeidsongeschiktheidsverzekeringen een contractgrens tot eindleeftijd heeft. Bij deze looptijd heeft de rente een grote impact op deze voorziening.

De beste schatting van rechtsbijstand en medisch is negatief omdat de toekomstige baten hoger zijn dan de toekomstige lasten.

De risicomarge bedraagt € 82.267.000 (2021: € 103.826.000). De daling van de risicomarge is het gevolg van de gestegen rente.

6.2. Voor te betalen schaden en uitkeringen

De samenstelling is als volgt:	2022	2021
Stand per 1 januari	270.777	234.693
Mutatie	-8.318	36.084
Stand per 31 december	262.459	270.777

De samenstelling is als volgt:	Bruto	Herverze- kering	Eigen rekening 2022	Eigen rekening 2021
Medisch	154.054	-	154.054	167.936
Motorrijtuigen WA	69.776	2.000	67.776	63.877
Motorrijtuigen overig	1.109	34	1.075	832
Brand	11.743	1.556	10.187	11.067
Aansprakelijkheid	20.579	-	20.579	18.823
Rechtsbijstand	8.721	-	8.721	8.131
Overige	67	-	67	111
	266.049	3.590	262.459	270.777

De risicomarge bedraagt € 14.016.000 (2021: € 16.729.000).

Mutaties afgelopen jaar kunnen als volgt worden verklaard:

- > De afname van de technische voorziening voor medische verzekeringen kan worden toegewezen aan de gestegen rente. Het effect van de gestegen rente wordt deels opgeheven door het saldo van toename van de voorziening door in- en revalideren.
- > De toename van de technische voorziening bij motorrijtuigen WA en aansprakelijkheid komt door verhoging van de voorziening voor letselschades.

De voorziening heeft een overwegend langlopend karakter.

7 Overige voorzieningen

7.1. Voor belastingen

Het verloop is als volgt:	2022	2021
Stand per 1 januari	69.895	27.047
Mutatie	-13.606	42.848
Stand per 31 december	56.289	69.895
De samenstelling is als volgt:	2022	2021
Fiscaal lagere waardering beleggingen	13.485	24.255
Voorwaartse verliesverrekening vennootschapsbelasting	-15.065	-
Fiscaal hogere waardering overige activa	-43	-39
Fiscaal hogere waardering technische voorzieningen	57.741	38.286
Fiscaal hogere waardering egalisatiereserve	-	7.236
Fiscaal hogere waardering calamiteitenreserve	171	157
	56.289	69.895

Voor fiscale verliesverrekening is een latente belastingvordering opgenomen. De voorziening voor belastingen heeft een overwegend langlopend karakter.

7.2. Voor vitaliteitsverlofregeling

Het verloop is als volgt:	2022	2021
Stand per 1 januari	199	-
Dotatie	88	263
Ottrekking	70	64
Stand per 31 december	217	199

In de cao voor het verzekeringsbedrijf is een afspraak opgenomen inzake vitaliteitsverlof en duurzame inzetbaarheid. De werknemer kan in overleg met de werkgever vakantiedagen inzetten om het salaris in de periode van vitaliteitsverlof aan te vullen en/of om de verlofperiode uit te breiden tot maximaal drie maanden. De aanvulling kan tot maximaal het huidige salaris van de werknemer. De voorziening voor de vitaliteitsverlofregeling is gebaseerd op de beste schatting van de in de toekomst uit te keren bedragen voor vitaliteitsverlof.

7.3. Voor regeling vervroegde uittreding (RVU)

Het verloop is als volgt:	2022	2021
Stand per 1 januari	612	-
Mutatie	-36	636
Onttrekking	51	24
Stand per 31 december	525	612

In de cao voor het verzekeringsbedrijf is een afspraak opgenomen inzake regeling vervroegde uittreding (RVU) welke voortvloeit uit het pensioenakkoord van 2019. De werknemer kan mits die voldoet aan de voorwaarden eerder stoppen met werken.

8 Schulden

8.1. Overige schulden

De samenstelling is als volgt:	2022	2021
Loonheffing en premies sociale verzekeringen	1.642	1.394
Pensioenpremie	-	7.634
Assurantiebelasting	3.002	2.867
Omzetbelasting	-	768
Crediteuren	460	1.343
Transitorische posten en diverse schulden	4.652	4.641
	9.756	18.647

In de post pensioenpremie 2021 is een bedrag van € 7,2 miljoen opgenomen voor compensatie van negatieve effecten aan de medewerkers voor de overgang van de middelloonregeling naar het nieuwe iDC-pensioenregeling. Om verschillen in negatieve zin te compenseren heeft Klaverblad een compensatie beschikbaar gesteld. De compensatie is in 2022 uitgekeerd.

Het totale bedrag aan schulden is binnen een jaar verschuldigd.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Beleggingen

Het in depot gehouden bedrag inzake reeds gepasseerde hypotheekaktes op nieuwbouwwoningen en verbouwingen bedraagt € 24.000 (2021: € 24.000).

Herverzekering

Uit hoofde van het deelnemen in de Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorismeschaden N.V. bestaat er voor Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V. een voorwaardelijke verplichting tot het uitkeren van terreurschaden voor een totaal bedrag van maximaal € 722.000 (2021: € 721.000). Er heeft zich in dit verslagjaar geen terreurschade voorgedaan.

Operationele leasing

De verplichtingen uit hoofde van autoleasing bedragen in totaal € 746.000 (2021: € 559.000). Hiervan vervalt binnen een jaar € 295.000 (2021: € 297.000) en tussen de twee en vijf jaar € 451.000 (2021: € 262.000). De in verslagjaar ten laste van het resultaat verwerkte leasekosten bedragen € 557.000 (2021: € 484.000).

De verplichtingen uit hoofde van leasing van printers bedraagt in totaal € 30.000 (2021: € 45.000). Hiervan vervalt binnen een jaar € 14.000 (2021: € 14.000) en tussen de twee en vijf jaar € 16.000 (2021: € 31.000).

Fiscale eenheid

Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. vormt met haar 100% deelnemingen een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting en - met uitzondering van Klaverblad Exploitatie Bedrijf B.V. - voor de omzetbelasting. Op grond daarvan is Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. hoofdelijk aansprakelijk voor de belastingschulden van de fiscale eenheid.

Klaverblad Verzekeringen hanteert de fiscale regels voor alle van toepassing zijnde belastingen waar Klaverblad Verzekeringen onder valt en zij heeft geen specifieke afspraken gemaakt met de Belastingdienst welke afwijken van de geldende wet- en regelgeving.

De wettelijke borg Waarborgfonds Motorverkeer

Door de werking van artikel 24a lid 1 van de Wet Aansprakelijkheidsverzekering Motorrijtuigen staan verzekeraars en de Staat in beginsel ongelimiteerd borg voor de verplichtingen van het Waarborgfonds Motorverkeer (WBF). Het WBF kan daarmee ten allen tijde en per direct verhoogde bijdragen opleggen aan verzekeraars en de Staat wanneer het kunnen voldoen aan wettelijke verplichtingen dat vereist.

Verbonden partijen

Intercompany transacties

Tussen de groepsmaatschappijen van Klaverblad Verzekeringen vinden reguliere intercompany transacties plaats op het gebied van huur en kosten.

Verbonden partijen

Tussen Klaverblad Verzekeringen en haar directie en commissarissen vinden marktconforme transacties plaats. Hiervoor wordt verwezen naar de bezoldiging bestuurders en commissarissen in de toelichting op de bedrijfskosten.

Toelichting op de geconsolideerde resultatenrekening

9 Specificatie brancheresultaten schadebedrijf

	Medisch		Brand		Aansprakelijkheid	
	2022	2021	2022	2021	2022	2021
Brutopremies	59.709	55.486	79.596	72.111	16.622	15.554
Uitgaande herverzekeringspremies	11	11	2.650	2.217	3	3
Wijzigingen technische voorzieningen niet-verdiende premies en lopende risico's	35.507	158.293	-1.210	-3.393	215	-1.077
Verdiende premie eigen rekening	9.1 92.205	213.768	75.736	66.501	16.834	14.475
Toegerekende opbrengst uit beleggingen	9.2 -31.896	-4.162	-2.085	-538	-2.011	-452
Bruto schaden	9.3 29.178	24.223	50.961	41.207	9.874	7.588
Aandeel herverzekeraars	9.4 -	-	1.856	2	-	-
Wijziging voorziening voor te betalen schaden bruto	9.5 -13.882	16.549	520	-1.186	1.756	5.383
Aandeel herverzekeraars	9.6 -	-	1.400	-8	-	-
Schaden eigen rekening	15.296	40.772	48.225	40.027	11.630	12.971
Bedrijfskosten	9.7 9.710	8.449	31.100	27.476	6.711	6.611
Resultaat technische rekening schadeverzekering	38.303	160.385	-5.674	-1.540	-3.518	-5.560

		Rechtsbijstand		Motorrijtuigen WA		Motorrijtuigen overig	
		2022	2021	2022	2021	2022	2021
Brutopremies		15.203	14.058	35.741	36.432	20.006	20.338
Uitgaande herverzekeringspremies		3	3	284	294	592	513
Wijzigingen technische voorzieningen niet-verdiende premies en lopende risico's		7	-219	1.121	-1.840	905	-836
Verdiende premie eigen rekening	9.1	15.203	13.836	36.578	34.298	20.319	18.989
Toegerekende opbrengst uit beleggingen	9.2	-717	-162	-6.414	-1.627	-370	-56
Bruto schaden	9.3	9.835	10.335	29.151	27.610	10.719	9.966
Aandeel herverzekeraars	9.4	-	-	-	-	32	-
Wijziging voorziening voor te betalen schaden bruto	9.5	590	3.051	3.899	12.142	277	50
Aandeel herverzekeraars	9.6	-	-	-	-	34	-
Schaden eigen rekening		10.425	13.386	33.050	39.752	10.930	10.016
Bedrijfskosten	9.7	5.039	3.984	11.814	12.055	6.089	6.070
Resultaat technische rekening schadeverzekering		-974	-3.696	-14.700	-19.136	2.930	2.847

Uitloopresultaten

De uitloopresultaten betreffen de in het boekjaar betaalde schaden over voorgaande jaren en de mutaties in de voorzieningen over deze voorgaande jaren onder aftrek van herverzekeringen.

	2021	2020	2019	2018 en ouder	Totaal
Medisch (ongevallen)	-366	-575	-625	-611	-2.177
Motorrijtuigen WA	-270	-413	-384	-3.296	-4.363
Motorrijtuigen overig	141	-30	-5	-14	92
Brand	-403	-97	100	98	-302
Aansprakelijkheid	96	-210	-1.047	-1.390	-2.551
Rechtsbijstand	244	141	3	48	436
Overige	2	1	-	-	3
	-556	-1.183	-1.958	-5.165	-8.862

Het uitloopresultaat medisch bevat enkel het uitloopresultaat van ongevallen verzekeringen. Arbeidsongeschiktheidsverzekeringen is vanwege de 'similar to life'-methodiek uitgesloten van het uitloopresultaat omdat het resultaat afhankelijk is van de renteontwikkeling. Het negatieve uitloopresultaat motorrijtuigen WA en aansprakelijkheid is het gevolg van stijging van de reservering voor letselschades.

10 Bedrijfskosten

De samenstelling is als volgt:

	2022	2021
Acquisitiekosten		
> betaalde provisie	39.811	37.923
> overige acquisitiekosten	19.247	16.830
Beheerskosten en afschrijvingen op bedrijfsmiddelen	15.807	14.803
Schadebehandelingskosten	20.234	18.512
	95.099	88.068
Overgeheveld naar schaden en uitkeringen eigen rekening	-20.234	-18.512
Overgeheveld naar andere lasten	-3.519	-4.089
	71.346	65.467

In verband met de verkoop van Klaverblad Levensverzekering N.V. ontving Klaverblad een maandelijkse vergoeding voor diensten die zij namens de koper uitvoerde tot het moment dat de migratie van de verzekeringsadministratie was afgerond. De transitievergoeding is in mindering gebracht op de beheerskosten.

De toerekening van de bedrijfskosten aan de technische rekening is als volgt:

	<u>2022</u>	<u>2021</u>
Acquisitiekosten	59.058	54.753
Beheerskosten en afschrijvingen op bedrijfsmiddelen	12.288	10.714
Stand per 31 december	71.346	65.467

De bedrijfskosten zijn door middel van een kostenallocatiemethodiek toegerekend aan schadeverzekeringen en vervolgens aan de activiteiten acquisitie, beheer en schadebehandeling.

10.1. Personeelskosten

De samenstelling is als volgt:	<u>2022</u>	<u>2021</u>
Salarissen	26.421	23.789
Premies sociale verzekering	2.551	2.115
Pensioenlasten	4.310	3.862
Overige personeelskosten	21.582	11.858
Doorberekende schadelasten	-9.577	-5.825
	45.286	35.799

Het gemiddeld aantal medewerkers, herrekend op fulltime basis, bedraagt 378 (2021: 373).

De eigen bijdrage is in mindering gebracht op de pensioenpremie. De pensioenlasten hebben betrekking op het pensioencontract van de medewerkers van Klaverblad Verzekeringen waarvan de regeling is ondergebracht bij Lifetri en Allianz. De hoogte van de premie is bepaald op basis van de in de uitvoeringsovereenkomst tussen beide partijen afgesproken uitgangspunten.

De overige personeelskosten bestaat voor het grootste deel uit inhuur van tijdelijk personeel, die zijn ingehuurd voor de strategische projecten.

10.2. Bezoldiging statutaire directie

	<u>2022</u>	<u>2021</u>
Periodiek betaalde beloningen	840	821
Het maandsalaris per 31 december		
Algemeen directeur	27	26
Directeur Financiën en risicomanagement	22	22

De salarissen van de statutaire directie zijn in het boekjaar aangepast met de reguliere CAO-verhoging.

10.3. Bezoldiging commissarissen

De beloning op jaarbasis is als volgt:	2022	2021
Voorzitter	40	40
Leden	30	30
Onkostenvergoeding	1	1

10.4. Honoraria accountant

De samenstelling is als volgt:	2022	2021
Onderzoek van de jaarrekening	523	400
Andere controleopdrachten	19	19
	542	419

Het honorarium heeft betrekking op de geschatte kosten van de controle van het boekjaar. Naast de wettelijke controle van de jaarrekening heeft Ernst & Young Accountants LLP de volgende diensten geleverd:

- > Controle van de 'Quantitative Reporting Templates' ten behoeve van De Nederlandsche Bank
- > Assurance rapport bij het kostprijsmodel
- > Assurance rapport bij de opgave aan het Waarborgfonds

11 Opbrengst uit beleggingen

De samenstelling is als volgt:	2022	2021
Opbrengsten uit andere beleggingen		
> terreinen en gebouwen eigen gebruik	519	246
> overige terreinen en gebouwen	781	1.374
> opbrengsten uit aandelen	8.965	7.687
> rente obligaties	2.038	2.596
> amortisatie en aangroei obligaties	-131	-243
> overige beleggingen	883	1.278
Directe opbrengsten uit beleggingen	13.055	12.938
Gerealiseerde winst op beleggingen	20	1.740
	13.075	14.678

De opbrengsten uit terreinen en gebouwen zijn na aftrek van exploitatiekosten. De opbrengst van terreinen en gebouwen voor eigen gebruik bestaan uit huuropbrengst € 1.479.000 (2021: € 1.409.000) en exploitatiekosten € 960.000 (2021: € 1.163.000).

12 Niet-gerealiseerde winst op beleggingen

De samenstelling is als volgt:	2022	2021
Terreinen en gebouwen	607	623
Aandelen	-	46.212
Hypotheekfonds	-	2.303
	607	49.138

13 Beleggingslasten

De samenstelling is als volgt:	2022	2021
Kosten beheer van beleggingen	807	925
Rentelasten	13	58
Gerealiseerd verlies op beleggingen	8.267	2.081
	9.087	3.064

14 Niet-gerealiseerd verlies op beleggingen

De samenstelling is als volgt:	2022	2021
Aandelen	31.471	-
Bedrijfsobligatiefonds	16.164	995
Hypotheekfonds	21.289	-
Obligaties	38.243	5.912
Hypothecaire leningen	157	32
Andere leningen	6.137	1.599
	113.461	8.538

15 Toerekening beleggingsresultaat technische en niet-technische rekening

De beleggingsresultaten zijn als volgt toe te rekenen aan de technische en niet-technische rekening.

	<u>2022</u>	<u>2021</u>
Opbrengst uit beleggingen (11)	13.075	14.678
Niet-gerealiseerde winst op beleggingen (12)	607	49.138
Beleggingslasten (13)	-9.087	-3.064
Niet-gerealiseerd verlies op beleggingen (14)	<u>-113.461</u>	<u>-8.538</u>
Beleggingsresultaat	-108.866	52.214
Beleggingsresultaat technische rekening	-43.501	-6.999
Beleggingsresultaat niet-technische rekening	<u>-65.365</u>	<u>59.213</u>
	-108.866	52.214

16 Andere lasten

De samenstelling is als volgt:	<u>2022</u>	<u>2021</u>
Pensioencompensatie	450	7.210
Bedrijfskosten Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. en Klaverblad Assurantiën B.V.	3.519	4.089
Incidentele kosten niet toe te rekenen aan technisch resultaat	5.204	2.393
Vorming voorziening vitaliteitsverlofregeling	-	199
Vorming voorziening regeling vervroegde uittrekking (RVU)	<u>-</u>	<u>636</u>
	9.173	14.527

De pensioencompensatie betreft een tussen de Ondernemingsraad en Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. overeengekomen eenmalige compensatie vanwege de afloop van de pensioen uitvoeringsovereenkomst per 31 december 2021 en de overgang naar een nieuwe pensioenregeling. De pensioencompensatie is niet doorbelast aan haar dochtermaatschappij omdat dit een vergoeding is van de werkgever voor oudere jaren.

De incidentele kosten niet toe te rekenen aan technisch resultaat betreffen uitgaven voor de implementatie van een nieuwe verzekeringsadministratie.

17 Belastingen resultaat uit gewone bedrijfsvoering

De samenstelling is als volgt:	2022	2021
Vennootschapsbelasting	-985	3.997
Mutatie latente vennootschapsbelasting	-13.606	42.848
	-14.591	46.845

Bij de bepaling van de vennootschapsbelasting is uitgegaan van het geldende belastingregime.

De aansluiting tussen het wettelijke en het effectieve belastingpercentage is als volgt:	2022	2021
Resultaat voor belastingen	-57.799	178.713
Wettelijk belastingpercentage	25,8%	25,0%
Wettelijke belastingbedrag	-14.955	44.654
Vennootschapsbelasting voorgaande jaren	1.803	-
Wijziging belastingtarief	-	2.167
Permanente verschillen	-1.439	24
Effectief belastingbedrag	-14.591	46.845
Effectief belastingpercentage	25,2%	26,2%

Het effectieve belastingpercentage wijkt af van het wettelijk tarief door de wijziging van het toekomstige belastingtarief doordat de vennootschapsbelasting bij de achterwaartse verliesverrekening op basis van het wettelijke belastingpercentage van dat jaar wordt berekend.

18 Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben geen gebeurtenissen na balansdatum plaatsgevonden.

Enkelvoudige jaarrekening 2022

Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A.

Activa

Bedragen in duizenden euro's

	31-12-2022	31-12-2021
Immateriële vaste activa ¹		
Software	2.215	596
Beleggingen ²		
Terreinen en gebouwen	15.028	14.732
Beleggingen in groepsmaatschappijen en deelnemingen	294.379	311.220
Overige financiële beleggingen		
> aandelen	181.087	209.722
> obligaties	37.673	57.941
> vorderingen uit hypothecaire leningen	281	173
	<u>528.448</u>	<u>593.788</u>
Vorderingen ³		
Vorderingen uit directe verzekering		
> verzekeringnemers	28	120
> verzekeringsadviseurs	3.216	3.504
Overige vorderingen	5.817	7.667
	<u>9.061</u>	<u>11.291</u>
Overige activa ⁴	<u>5.220</u>	<u>2.113</u>
Totaal activa	544.944	607.788

* de vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting.

Passiva

Bedragen in duizenden euro's

	31-12-2022	31-12-2021
Eigen vermogen ⁵		
Wettelijke reserve	2.215	596
Herwaarderingsreserve	6.954	8.723
Overige reserves	521.279	566.894
	<u>530.448</u>	<u>573.656</u>
Overige voorzieningen ⁶		
> voor belastingen	4.070	14.372
> voor vitaliteitsverlofregeling	217	199
> voor regeling vervroegde uittreding (RVU)	525	612
	<u>4.812</u>	<u>15.183</u>
Schulden ⁷	<u>9.684</u>	<u>18.949</u>
Totaal passiva	544.944	607.788

Enkelvoudige resultatenrekening

Bedragen in duizenden euro's

	2022	2021
Resultaat uit deelnemingen na belastingen	-16.541	117.036
Overige resultaten na belastingen	-26.667	14.832
Resultaat na belastingen	-43.208	131.868

Grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

Algemeen

Voor de algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening, de grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat en voor de toelichting op de activa en passiva en de resultaten, wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening en de geconsolideerde balans, voor zover hierna niet anders is vermeld.

Beleggingen ²

Beleggingen in groepsmaatschappijen en deelnemingen ^{2,2}

Deelnemingen worden - voor zover er sprake is van overwegende zeggenschap - gewaardeerd op nettovermogenswaarde. Dit is het aandeel in het eigen vermogen van de desbetreffende onderneming, bepaald op basis van de grondslagen zoals vermeld in de toelichting op de geconsolideerde balans.

Toelichting op de enkelvoudige balans

1 Immateriële vaste activa

Voor een toelichting op de immaterieel vaste activa wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans.

2 Beleggingen

2.1. Terreinen en gebouwen

Voor een toelichting op de terreinen en gebouwen wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans.

2.2. Beleggingen in groepsmaatschappijen en deelnemingen

Alle 100% directe deelnemingen, zijnde Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V., Klaverblad Exploitatie Bedrijf B.V. en Klaverblad Assurantiën B.V. zijn statutair gevestigd te Zoetermeer.

Het verloop is als volgt:	Klaverblad Schade- verzekerings- maatschappij N.V.	Klaverblad Exploi- tatie Bedrijf B.V.	Klaverblad Assu- rantiën B.V.	Totaal
Stand per 1 januari	276.089	34.620	511	311.220
Dividenduitkering	-	-	-300	-300
Resultaat deelneming	-17.539	484	514	-16.541
Stand per 31 december	258.550	35.104	725	294.379

2.3. Overige financiële beleggingen

2.3.1. Aandelen

De samenstelling is als volgt:	2022	2021
Aandelen	119.903	137.471
Bedrijfsobligatiefonds	25.655	29.735
Hypotheekfonds	35.529	42.516
	181.087	209.722

2.3.1.1. Aandelen

Het verloop is als volgt:	2022	2021
Stand per 1 januari	137.471	110.055
Aankopen	31.406	7.190
Verkopen	32.100	4.563
Herwaarderingen	-16.874	24.789
Stand per 31 december	119.903	137.471

De kostprijs van de aandelen per einde boekjaar bedraagt € 102.398.000 (2021: € 96.888.000).

2.3.1.2. Bedrijfsobligatiefonds

Het verloop is als volgt:	2022	2021
Stand per 1 januari	29.735	-
Aankopen	-	30.000
Herwaarderingen	-4.080	-265
Stand per 31 december	25.655	29.735

Klaverblad participeert in een gesloten bedrijfsobligatie fonds met een portefeuille van uitsluitend bedrijfsobligaties. Het fonds heeft de structuur van een fonds voor gemene rekening met een open-end karakter.

2.3.1.3. Hypotheekfonds

Het verloop is als volgt:	2022	2021
Stand per 1 januari	42.516	39.529
Aankopen	2.181	2.190
Herwaarderingen	-9.168	797
Stand per 31 december	35.529	42.516

De herwaarderingen zijn onder aftrek van beleggingskosten in het fonds van € 123.000 (2021: € 185.000).

Klaverblad participeert in een Nederlands hypotheekbeleggingsfonds met een portefeuille van uitsluitend Nederlandse non-NHG hypotheekleningen. De particuliere Nederlandse woonhuizen dienen als onderpand. Het hypotheekbeleggingsfonds heeft de structuur van een fonds voor gemene rekening met een open-end karakter, met dien verstande dat de mate waarin participanten in en uit kunnen treden te allen tijde afhankelijk is van de hypotheekleningproductie, respectievelijk de beschikbare liquide middelen.

2.3.2. Obligaties

Het verloop is als volgt:	2022	2021
Stand per 1 januari	57.941	77.534
Aankopen	47.545	116.400
Verkopen	64.208	135.789
Herwaarderingen	-3.802	-220
Mutatie lopende rente	197	16
Stand per 31 december	37.673	57.941

De kostprijs van de obligaties per einde boekjaar bedraagt € 41.252.000 (2021: € 58.080.000). De nominale waarde van de obligaties per einde boekjaar bedraagt € 40.850.000 (2021: € 57.550.000). De obligaties hebben een gewogen gemiddelde resterende looptijd van 3,2 jaar (2021: 1,0 jaar). De gemiddelde rentevoet bedraagt 0,5% (2021: 0,2%).

2.3.3. Vorderingen uit hypothecaire leningen

De vorderingen uit hypothecaire leningen betreffen aan een verzekeringsadviseur verstrekte lening waarvoor als zekerheid het zakelijk recht van hypotheek is gevestigd op in Nederland gelegen onderpand.

In het boekjaar vonden er geen executoriale verkopen plaats. Er zijn geen indicaties dat contractueel overeengekomen kasstromen niet zullen worden ontvangen.

Het verloop is als volgt:	2022	2021
Stand per 1 januari	173	-
Verstrekkingsen	180	180
Aflossingen	59	17
Waardeverandering	-13	10
Stand per 31 december	281	173

De nominale waarde bedraagt einde boekjaar € 284.000 (2021: € 163.000). De gemiddelde looptijd tot contractuele herziening van de hypothecaire lening bedraagt 3,9 jaar (2021: 4,5 jaar) en de gemiddelde rentevoet 3,5% (2021: 3,5%).

3 Vorderingen

3.1. Vorderingen uit directe verzekeringen

Voor een toelichting op de vorderingen uit directe verzekeringen wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans.

3.2. Overige vorderingen

De samenstelling is als volgt:	2022	2021
Rekening courant Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V.	396	1.680
Rekening courant Klaverblad Assurantiën B.V.	110	200
Vennootschapsbelasting	3.714	3.589
Omzetbelasting	24	-
Betaalde waarborgsommen	55	55
Debiteuren	244	479
Overige vooruitbetaalde kosten en vorderingen	1.274	1.664
	5.817	7.667

Over de vorderingen op groepsmaatschappijen is geen interest verschuldigd en er zijn geen zekerheden gesteld. De looptijd van de overige schulden is overwegend korter dan een jaar.

4 Overige activa

De samenstelling is als volgt:	2022	2021
Materiële vaste activa	465	900
Liquide middelen	4.755	1.213
	5.220	2.113

Voor een nadere toelichting van de overige activa wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans.

5 Eigen vermogen

Het verloop en de samenstelling van het eigen vermogen is als volgt:	Wettelijke reserve	Herwaarderings-reserve	Overige reserves	Totaal
Stand per 1 januari 2022	596	8.723	564.337	573.656
Netto resultaat boekjaar	-	-	-43.208	-43.208
Toevoeging / onttrekking	1.619	-1.769	150	-
Stand per 31 december 2022	2.215	6.954	521.279	530.448
	Wettelijke reserve	Herwaarderings-reserve	Overige reserves	Totaal
Stand per 1 januari 2021	-	5.987	435.801	441.788
Netto resultaat boekjaar	-	-	131.868	131.868
Toevoeging / onttrekking	596	2.736	-3.332	-
Stand per 31 december 2021	596	8.723	564.337	573.656

Voor het nog niet afgeschreven deel van de ontwikkelde software is een wettelijke reserve ten laste van de overige reserves gevormd.

De herwaarderingsreserve is gevormd uit hoofde van herwaarderings van gebouwen en terreinen en van het hypotheekfonds. Omdat de herwaardering van het hypotheekfonds negatief is, is het deel van de herwaarderingsreserve vrijgevallen ten gunste van de overige reserves. Voor de herwaarderings is een voorwaardelijke belastingverplichting gevormd tegen het toekomstige belastingtarief van 25,8% (2021: 25,8%).

Voorstel bestemming van het resultaat over het verslagjaar 2022

Na vaststelling van de jaarrekening over 2022 door de algemene vergadering zal het negatief resultaat van € 43.208.000 in mindering worden gebracht op de overige reserves. Daarnaast vindt een dotatie plaats aan de

overige reserves van per saldo € 150.000 door een vrijval van de herwaarderingsreserve van € 1.769.000 en door toevoeging van € 1.619.000 aan de wettelijke reserve. Voorgaande is als zodanig in de jaarrekening verwerkt.

6 Overige voorzieningen

6.1. Voor belastingen

Het verloop is als volgt:	2022	2021
Stand per 1 januari	14.372	7.946
Mutatie	-10.302	6.426
Stand per 31 december	4.070	14.372

De voorziening voor belastingen heeft een overwegend langlopend karakter.

6.2. Voor vitaliteitsverlofregeling

Voor een toelichting op de voorziening voor vitaliteitsverlofregeling wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans.

6.3. Voor regeling vervroegde uittreding (RVU)

Voor een toelichting op de voorziening voor regeling vervroegde uittreding wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans.

7 Schulden

De samenstelling is als volgt:	2022	2021
Schulden uit directe verzekering	3.714	3.837
Overige schulden		
> pensioenpremie	-	7.634
> rekening courant Klaverblad Exploitatie Bedrijf B.V.	154	136
> rekening courant Klaverblad Levensverzekering N.V.	-	250
> loonheffing en premies sociale verzekeringen	997	839
> omzetbelasting	-	777
> crediteuren	350	1.253
> overige	4.469	4.223
	9.684	18.949

In de post pensioenpremie 2021 is een bedrag van € 7,2 miljoen opgenomen voor compensatie van negatieve effecten aan de medewerkers voor de overgang van de middelloonregeling naar het nieuwe iDC-pensioenregeling. Om verschillen in negatieve zin te compenseren heeft Klaverblad een compensatie beschikbaar gesteld. De compensatie is in 2022 uitgekeerd.

Over de schulden aan groepsmaatschappijen is geen interest verschuldigd en er zijn geen zekerheden gesteld. Het totale bedrag aan schulden is binnen een jaar verschuldigd.

Zoetermeer, 6 april 2023

Commissarissen

drs. A.F.J. Bakker

drs. H.J. Dijkers

drs. A.P. Mijer-Nienhuis AAG RBA

drs. J.M. Niessen

Directie

mr. J.P.P. Barth

J.H.M. van Irsen MSc MBA AAG

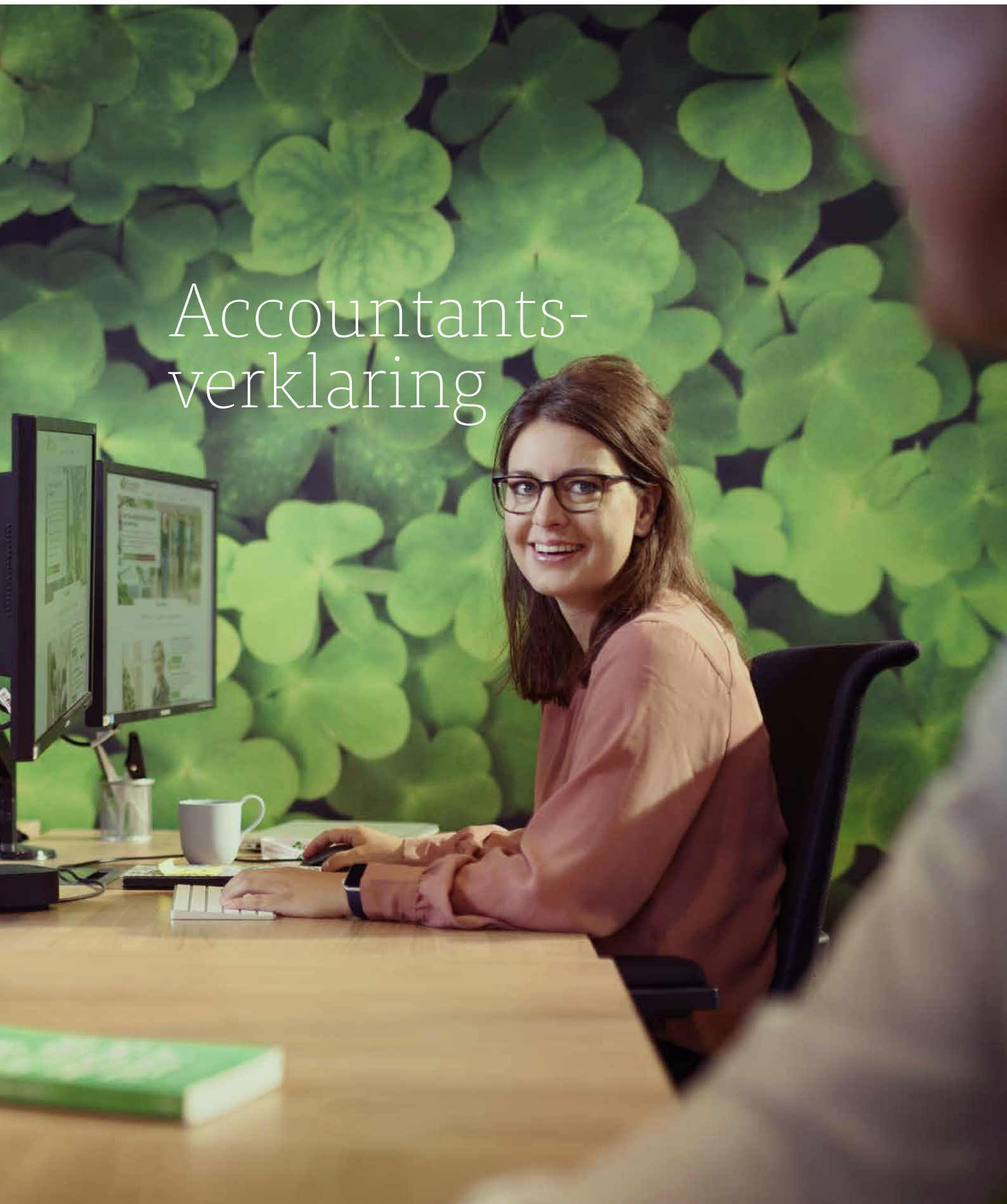
Overige gegevens

Statutaire regeling omtrent de bestemming van het resultaat

Artikel 12 van de statuten van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. bepaalt: “Indien de winst- en verliesrekening een voordelig saldo toont, zal dit saldo aan de algemene reserve toegevoegd worden; een nadelig saldo zal daaraan onttrokken worden.”

Accountants- verklaring

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de leden en raad van commissarissen van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening voor het boekjaar geëindigd op 31 december 2022 van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. te Zoetermeer gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. per 31 december 2022 en van het resultaat over 2022 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 2022;
- de geconsolideerde en enkelvoudige resultatenrekening over 2022;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Ons inzicht in Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A.

Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. staat aan het hoofd van Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V., Klaverblad Exploitatie Bedrijf B.V. en Klaverblad Assurantiën B.V. (gezamenlijk 'Klaverblad Verzekeringen' of 'de coöperatie'). Klaverblad Verzekeringen is hoofdzakelijk actief op het gebied van schade- en inkomensverzekeringen. De activiteiten worden in Nederland uitgevoerd. Wij hebben bijzondere aandacht in onze controle besteed aan een aantal onderwerpen op basis van de activiteiten van de coöperatie en onze risicoanalyse.

Wij hebben de materialiteit bepaald en de risico's geïdentificeerd en ingeschat dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten, om in reactie op deze risico's de controlewerkzaamheden te bepalen ter verkrijging van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Materialiteit	€ 10,7 miljoen (2021: € 11,5 miljoen).
Toegepaste benchmark	2% van het groepsvermogen (2021: 2%).
Nadere toelichting	Wij beschouwen het groepsvermogen en de solvabiliteit van de coöperatie, alsmede het vermogen te kunnen voldoen aan verplichtingen aan polishouders, als de belangrijke indicatoren voor de gebruikers van de jaarrekening. De wijze waarop wij de materialiteit hebben bepaald, is consistent met voorgaand boekjaar.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van commissarissen overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 500.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de groepscontrole

Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. staat aan het hoofd van een groep van entiteiten. De financiële informatie van deze groep is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

De groepscontrole heeft zich met name gericht op de significante onderdelen: Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A., Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V. en Klaverblad Exploitatie Bedrijf B.V. Wij hebben bij deze significante onderdelen zelf als groepsaccountant de controlewerkzaamheden uitgevoerd. Verder hebben wij bij Klaverblad Assurantiën B.V. zelf specifieke controlewerkzaamheden uitgevoerd.

In totaal vertegenwoordigen bovengenoemde werkzaamheden circa 100% van de totale activa, het resultaat voor belastingen en het groepsvermogen van de coöperatie.

Door bovengenoemde werkzaamheden bij (groeps)onderdelen, gecombineerd met aanvullende werkzaamheden op groepsniveau, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de groep verkregen om een oordeel te geven over de geconsolideerde jaarrekening.

Oprachtteam en gebruikmaken van het werk van specialisten

Wij hebben zorggedragen dat het opdrachtteam over de juiste kennis en vaardigheden beschikt die nodig zijn voor de controle van een verzekeringsgroep actief op het gebied van schade- en inkomensverzekeringen. Wij hebben in het opdrachtteam specialisten opgenomen op het gebied van IT audit, forensische accountancy, duurzaamheid en belastingsspecialisten. Wij hebben onze actuariële specialisten ingezet bij de controlewerkzaamheden op de bepaling van de technische voorzieningen en eigen deskundigen ingeschakeld voor de controle van de waardering van vastgoed en niet-beursgenoteerde beleggingen.

Onze focus op fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving

Onze verantwoordelijkheid

Hoewel wij niet verantwoordelijk zijn voor het voorkomen van fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving en van ons niet verwacht kan worden dat wij het niet-naleven van alle wet- en regelgeving ontdekken, is het onze verantwoordelijkheid om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

Onze controle-aanpak met betrekking tot frauderisico's

Wij hebben de risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de coöperatie en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop de directie inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de raad van commissarissen toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan.

Wij verwijzen naar paragraaf Governance en risicomanagement van het Verslag van de directie, waarin de directie haar risicoanalyse heeft opgenomen na overweging van mogelijke frauderisico's.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd waaronder bijvoorbeeld de klokkenluidersregeling en de incidentenregistratie. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van frauderisico's, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie in nauwe samenwerking met onze forensische specialisten. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Zoals in al onze controles houden wij rekening met het risico dat het management interne beheersmaatregelen kan doorbreken. Vanwege dit risico hebben wij onder meer schattingen beoordeeld op tendenties die mogelijk een risico vormen op een afwijking van materieel belang, met name gericht op belangrijke gebieden die oordeelsvorming vereisen en significante schattingsposten, zoals toegelicht in de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening onder 'Gebruik van schattingen en veronderstellingen'. Ook hebben wij data analyse gebruikt om journaalposten met een verhoogd risico te signaleren en te toetsen en de zakelijke beweegredenen (of het ontbreken daarvan) beoordeeld van bijzondere transacties, waaronder die met verbonden partijen.

Zoals beschreven in ons kernpunt van de controle 'Schattingen gehanteerd bij de bepaling van de technische voorzieningen', hebben wij vanwege het risico dat management interne beheersmaatregelen kan doorbreken, onder meer oordeelsvorming en schattingen beoordeeld op tendenties die mogelijk een risico vormen op een afwijking van materieel belang.

Wij hebben geen frauderisico geïdentificeerd ten aanzien van de opbrengstenverantwoording.

Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van de directie, de sleutelfuncties interne audit, compliance, risicomangement en actuarieel en de raad van commissarissen.

Uit de door ons geïdentificeerde frauderisico's, ontvangen inlichtingen en andere beschikbare informatie volgen geen specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude met een mogelijk materieel belang voor het beeld van de jaarrekening.

Onze controle-aanpak met betrekking tot het risico van niet voldoen aan wet- en regelgeving
Wij hebben passende controlewerkzaamheden verricht inzake de naleving van de bepalingen van de relevante wet- en regelgeving die van directe invloed zijn op de verantwoorde bedragen en toelichtingen in de jaarrekening. Daarnaast hebben wij de omstandigheden ingeschat met betrekking tot het risico van niet-naleven van wet- en regelgeving waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze van materiële invloed kunnen zijn op de jaarrekening, op basis van onze ervaring in de sector, door afstemming met de directie, het kennis nemen van de systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA), het lezen van notulen, het kennismaken van rapporten van interne audit, compliance en risicomangement afdelingen en de afdeling veiligheidszaken, communicatie met en lezen van correspondentie van relevante regelgevende en toezichthoudende autoriteiten en het uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden gericht op transactiestromen, jaarrekeningposten en toelichtingen.

We zijn alert gebleven op indicaties voor een (mogelijke) niet-naleving gedurende de controle, in het bijzonder met betrekking tot indicaties voor eventuele tekortkomingen in relatie tot naleving van de Sanctiewet en Algemene Verordening Persoonsgegevens. Ten slotte hebben we schriftelijk de bevestiging ontvangen dat alle bekende gebeurtenissen van niet-naleving van wet- en regelgeving met ons zijn gedeeld.

Onze controle-aanpak met betrekking tot de continuïteitsveronderstelling

Zoals toegelicht in de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening onder 'continuïteitsbeginsel', is de jaarrekening opgemaakt op basis van de continuïteitsveronderstelling. Bij het opmaken van de

jaarrekening heeft de directie een specifieke beoordeling gemaakt van de mogelijkheid van de coöperatie om haar continuïteit te handhaven en de activiteiten voort te zetten voor de voorzienbare toekomst.

Wij hebben de specifieke beoordeling met de directie besproken en professioneel-kritisch geëvalueerd. Wij hebben overwogen of de specifieke beoordeling van de directie op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, alle relevante gebeurtenissen en omstandigheden bevat waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de coöperatie haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten waarbij wij ons ook hebben gericht op de vraag of de coöperatie kan blijven voldoen aan de wettelijke solvabiliteitsvereisten voor een verzekeringsgroep. Hiertoe hebben wij onder andere kennis genomen van de Own Risk & Solvency Assessment (ORSA). Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen materiële onzekerheden ten aanzien van de continuïteit geïdentificeerd. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een coöperatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van commissarissen gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

In vergelijking met voorgaand jaar, hebben wij geen relevante wijzigingen aangebracht in de kernpunten van onze controle.

Waardering en toelichting van beleggingen zonder genoteerde marktprijzen

Risiko	<p>De beleggingen zijn een significante post op de balans van Klaverblad Verzekeringen. Voor een groot deel van de beleggingen is de marktwaarde te verifiëren met transacties die tot stand zijn gekomen op de financiële markten (genoteerde marktprijzen). Er zijn ook beleggingen die worden gewaardeerd op basis van andere methoden waarbij de inherente waarderingsonzekerheid hoger is. Deze hangt samen met de beschikbaarheid en toepasbaarheid van marktgegevens en de mate van subjectiviteit van veronderstellingen gebruikt in de waardering van het actief.</p> <p>Bij Klaverblad Verzekeringen betreft dit terreinen en gebouwen, beleggingsfondsen, vorderingen uit hypothecaire en andere leningen.</p> <p>Klaverblad Verzekeringen heeft de waarderingsgrondslagen voor de beleggingen beschreven onder 'Beleggingen (2)' in de Grondslagen voor waardering balansposten en resultaatbepaling en heeft een nadere toelichting opgenomen in noot 2. Uit deze toelichting blijkt dat per 31 december 2022 voor een bedrag van € 46 miljoen is belegd in terreinen en gebouwen, voor € 84 miljoen is belegd in een</p>
--------	--

Waardering en toelichting van beleggingen zonder genoteerde marktprijzen	
	<p>hypothecfond, voor € 102 miljoen in een bedrijfsobligatiefonds en voor € 10 miljoen in vorderingen uit hypothecaire en andere leningen.</p> <p>Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen niet juist gewaardeerd of toegelicht zijn. Wij hebben de waardering van beleggingen zonder genoteerde marktprijzen derhalve aangemerkt als kernpunt van onze controle.</p>
Onze controleaanpak	<p>Onze controlewerkzaamheden omvatten, onder andere, het evalueren van de geschiktheid van de door Klaverblad Verzekeringen toegepaste waarderingsgrondslagen met betrekking tot de waardering van beleggingen in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW en Richtlijn voor de Jaarverslaggeving (RJ) 290 'Financiële instrumenten'. Tevens hebben wij beoordeeld of de waarderingstechnieken en inputgegevens die zijn gehanteerd in de bepaling van de reële waarde passend zijn en consistent zijn toegepast.</p> <p>Wij hebben verder de volgende controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen per 31 december 2022:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voor de posities in terreinen en gebouwen hebben wij de interne beheersingsmaatregelen rond het taxatieproces onderzocht. Met gebruikmaking van eigen vastgoedspecialisten hebben wij voor een selectie van objecten de onafhankelijke taxaties en daarbij gehanteerde uitgangspunten getoetst op basis van marktgegevens. • Voor de waardering van het hypothecfond hebben wij de opgenomen nettovermogenswaarde getoetst met de gecontroleerde nettovermogenswaarde door de externe accountant van het fonds. Verder hebben wij vastgesteld of de gekozen waarderingsgrondslagen en de belangrijkste uitgangspunten daarbij aansluiten op de grondslagen van Klaverblad Verzekeringen. • Voor de waardering van het bedrijfsobligatiefonds hebben wij de opgenomen nettovermogenswaarde getoetst door kennis te nemen van de opgave van de nettovermogenswaarde van het fonds, door de waardering van de onderliggende beursgenoteerde obligaties te toetsen aan de hand van externe bronnen, en door back-testing uit te voeren aan de hand van de door de externe accountant gecontroleerde jaarrekening van het fonds voor het boekjaar geëindigd per 30 september 2022. • Voor de waardering van de vorderingen uit hypothecaire en andere leningen hebben wij met behulp van actuariële specialisten de waardering getoetst via een onafhankelijke eigen berekening en hierbij de uitgangspunten vergeleken met uitgangspunten gehanteerd in de markt. <p>Ten slotte hebben wij geëvalueerd of de toelichting op de beleggingen voldoet aan de vereisten van Titel 9 Boek 2 BW.</p>
Belangrijke observaties	<p>Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering van de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen per 31 december 2022 en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.</p>

Schattingen gehanteerd bij de bepaling van de technische voorzieningen	
Risico	<p>Klaverblad Verzekeringen heeft een significante post technische voorzieningen van in totaal € 59 miljoen (na aftrek herverzekeringsdeel) per 31 december 2022. Waar mogelijk hanteert Klaverblad Verzekeringen Solvency II grondslagen voor de waardering van technische voorzieningen. Als gevolg hiervan is de waardering van de technische voorzieningen gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en andere schattingselementen. Belangrijke veronderstellingen die door de directie worden gehanteerd zijn onder andere het verwachte verval in de portefeuille, de contractgrens van de polissen, de verwachte maar nog niet gerapporteerde claims, verzuim- en herstelkansen en toekomstige kosten. Wij houden hierbij rekening met het risico dat management interne beheersingsmaatregelen kan doorbreken.</p> <p>In 2022 heeft management een verfijning doorgevoerd van de beheersmaatregel (FMA) inzake arbeidsongeschiktheidsverzekeringen. Als gevolg hiervan is de technische voorziening gedaald met € 18 miljoen. De schattingswijziging heeft een positieve impact gehad van € 13 miljoen op het netto resultaat.</p> <p>Wij hebben de schattingen gehanteerd door de directie bij de bepaling van de technische voorzieningen als kernpunt van onze controle aangemerkt.</p> <p>Klaverblad Verzekeringen heeft de waarderingsgrondslagen voor de technische voorzieningen beschreven in sectie 'Technische voorzieningen' (6) van de Grondslagen voor waardering balansposten en resultaatbepaling en een nadere toelichting is opgenomen in noot 6 van de jaarrekening. De schattingswijziging is nader toegelicht in sectie 'Schattingswijzigingen' in toelichting op de geconsolideerde jaarrekening.</p>
Onze controleaanpak	<p>Onze werkzaamheden bestonden onder andere uit het evalueren of de door Klaverblad Verzekeringen gehanteerde grondslagen voor de waardering van de schadevoorziening in overeenstemming zijn met Titel 9 Boek 2 BW en Richtlijn voor de Jaarverslaggeving (RJ) 605 'Verzekeringsmaatschappijen' en of deze grondslagen en de gehanteerde modellen en veronderstellingen bij de bepaling van de schadevoorziening consistent zijn toegepast of, in het geval van (schatting)wijzigingen, of deze in de gegeven omstandigheden passend zijn.</p> <p>Wij hebben onze actuariële specialisten ingezet bij de controlewerkzaamheden op de bepaling van de technische voorzieningen.</p> <p>Onze belangrijkste controlewerkzaamheden met betrekking tot de technische voorzieningen hadden betrekking op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het evalueren van de opzet en het bestaan van interne beheersingsmaatregelen die door Klaverblad Verzekeringen zijn uitgevoerd op de bepaling van de technische voorzieningen;

Schattingen gehanteerd bij de bepaling van de technische voorzieningen

	<ul style="list-style-type: none"> • het vaststellen van de juistheid en volledigheid van de basisgegevens die door Klaverblad Verzekeringen zijn gebruikt, waaronder uitgekeerde claims aan de hand van schadedossiers; • het evalueren van de aanvaardbaarheid van de gehanteerde methoden en veronderstellingen, inclusief de hierin doorgevoerde wijzigingen in 2022, voor de waardering van de technische voorzieningen. Wij hebben de veronderstellingen getoetst aan de hand van historische informatie, sectorinformatie, professionele oordeelsvorming en het verrichten van backtesting; • het vaststellen van de juistheid en volledigheid van gealloceerde kosten aan Klaverblad Schadeverzekeringsmaatschappij N.V. vanuit de door Coöperatie Klaverblad Verzekeringen U.A. gebruikte kostenallocatiemethodiek (een zogenoemd Activity Based Costing-model); • het beoordelen op redelijkheid van de intern opgestelde analyses van de uitkomsten van de technische voorzieningen en het verloop tussen perioden; • het toetsen van de totstandkoming en het evalueren van de gevoeligheidsanalyses aan hand van de onderliggende berekeningen; • het kennismaken van de werkzaamheden en rapportages van de Actuariële Functie. <p>Ten slotte hebben wij geëvalueerd of de toelichting op de technische voorzieningen voldoet aan de vereisten van Titel 9 Boek 2 BW.</p>
Belangrijke observaties	<p>Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de methoden of de schattingen gehanteerd voor de bepaling van de technische voorzieningen per 31 december 2022 en de gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening.</p>

Betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking

Risico	<p>Klaverblad Verzekeringen is voor de continuïteit van de bedrijfsprocessen en voor het opmaken van de jaarrekening sterk afhankelijk van de betrouwbaarheid en beschikbaarheid van haar geautomatiseerde systemen. Effectieve algemene IT beheersmaatregelen met betrekking tot wijzigingsbeheer, logische toegangsbeveiliging, infrastructuur en bedrijfsvoering, ondersteunen de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking en de effectieve werking van de geautomatiseerde beheersmaatregelen. Klaverblad Verzekeringen is als verzekeringsholding (inherent) onderhevig aan hogere risico's op cyberincidenten.</p> <p>Op basis van het bovenstaande hebben wij de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking aangemerkt als kernpunt in onze controle.</p> <p>Wij verwijzen naar de paragraaf Governance en risicomangement van het Verslag van de directie.</p>
--------	--

Betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking	
Onze controleaanpak	<p>Wij hebben met inzet van IT-audit professionals, die integraal onderdeel uitmaken van het controleteam, de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking onderzocht voor zover dit relevant is in het kader van de jaarrekeningcontrole. Onze controle is niet primair gericht op het geven van een oordeel over de continuïteit en de betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking (of onderdelen daarvan) door Klaverblad Verzekeringen en wij hebben daartoe ook geen opdracht gekregen van de directie. Als onderdeel van onze controlewerkzaamheden hebben wij de impact van wijzigingen in de IT-omgeving gedurende het jaar beoordeeld. Verder hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het evalueren van de opzet van de algemene IT beheersmaatregelen en het toetsen van de effectieve werking van de algemene IT beheersmaatregelen voor de voornaamste IT processen. Deze werkzaamheden zijn uitgevoerd voor de IT applicaties binnen de reikwijdte van onze jaarrekeningcontrole en voor het onderliggende besturingssysteem en omvatten tevens databasemanagement en tooling ter ondersteuning van de IT-processen; • het bepalen en uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden in geval IT-beheersmaatregelen ontbraken of de effectieve werking van de IT-beheersmaatregelen niet kon worden vastgesteld; • het testen van interne beheersmaatregelen op applicatieniveau met betrekking tot het verwerken van data, invoer van gegevens en interfaces voor zover relevant voor de financiële verslaglegging; • het evalueren van belangrijke IT-gerelateerde projecten en migraties van gegevens die relevant zijn in het kader van de jaarrekeningcontrole. <p>Onze controle is niet gericht op het doen van een uitspraak over de procedures, interne beheersmaatregelen en rapportages van Klaverblad Verzekeringen in relatie tot cybersecurity. Wij hebben echter wel werkzaamheden uitgevoerd om inzicht te verkrijgen in de procedures, interne beheersmaatregelen en rapportages die Klaverblad Verzekeringen uitvoert met betrekking tot cybersecurity.</p>
Belangrijke observaties	<p>Op basis van de uitgevoerde testwerkzaamheden inzake algemene IT beheersmaatregelen en aanvullende gegevensgerichte IT werkzaamheden, hebben wij voldoende zekerheid verkregen omtrent de betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking van IT-systemen die relevant zijn in het kader van de jaarrekeningcontrole.</p>

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden voor de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de coöperatie in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de coöperatie te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de coöperatie haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de coöperatie.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. De sectie "Informatie ter ondersteuning van ons oordeel" hierboven, bevat een informatieve samenvatting van onze verantwoordelijkheden en de uitgevoerde werkzaamheden als basis voor ons oordeel.

Onze controle bestond verder onder andere uit:

- het in reactie op de ingeschatte risico's uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de coöperatie;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Communicatie

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van commissarissen dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van commissarissen hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Amsterdam, 6 april 2023

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. J.G. Kolsters RA ACA

Personalia

Commissarissen

drs. A.F.J. Bakker
Mw. drs. A.P. Mijer-Nienhuis AAG RBA
Mw. drs. J.M. Niessen
drs. H.J. Dikkers

Voorzitter

vanaf 7 april 2022

Management Team

mr. J.P.P. Barth
J.H.M. van Irsen MSc MBA AAG
Mw. E.A. Oostrom MSc MCC
M.R. Dee
drs. M.J.B van der Putten
Mw. E.H.L. Bodde

Algemeen directeur
Directeur Financiën en risicomanagement
Divisiemanager Commercie
Divisiemanager IT & Change
Divisiemanager Verzekeren
Divisiemanager HR & Facilities

Sleutelfunctiehouders

Mw. mr. I. van der Sijpt CCP
Mw. drs. B. Lanza RE CFE
Mw. ing. R. Wortman MSc

Compliance
Interne audit
Risicomanagement en actuarieel

Externe accountant

Ernst & Young Accountants LLP

Nevenfuncties raad van commissarissen

Albert Bakker (1961)

Nationaliteit Nederlands
 Hoofdfunctie CEO Benelux elipsLife
 Benoemd tot 2024

Bestuurlijke en toezichhoudende functies

- > Voorzitter raad van commissarissen en lid remuneratie- en benoemingscommissie Klaverblad Verzekeringen

Annemarie Mijer (1970)

Nationaliteit Nederlandse
 Hoofdfunctie Chief Risk Officer Athora
 Benoemd tot 2023

Bestuurlijke en toezichhoudende functies

- > Lid raad van commissarissen en voorzitter auditcommissie Klaverblad Verzekeringen
- > Lid Raad van Advies Financial Assets
- > Lid raad van commissarissen ESC
- > Lid raad van toezicht SPMS

Jacqueline Niessen (1963)

Nationaliteit Nederlandse
 Hoofdfunctie Commissaris/toezichthouder
 Benoemd tot 2024

Bestuurlijke en toezichhoudende functies

- > Lid raad van commissarissen en voorzitter remuneratie- en benoemingscommissie Klaverblad Verzekeringen
- > Lid Raad van Toezicht St Jansdal ziekenhuis
- > Lid Raad van Toezicht Cordaid

Hessel Dijkers (1962)

Nationaliteit Nederlands
 Hoofdfunctie Chief Information Officer Nederlandse Spoorwegen
 Benoemd tot 2026

Bestuurlijke en toezichhoudende functies

- > Lid raad van commissarissen en lid auditcommissie Klaverblad Verzekeringen
- > Lid raad van commissarissen Translink Systems
- > Lid raad van commissarissen Reis Informatie Groep
- > Lid audit advies commissie Nederlandse Zorg Autoriteit

Functie en nevenfuncties directie

Peter Paul Barth (1964)

Nationaliteit Nederlands

Hoofdfunctie Algemeen directeur Klaverblad Verzekeringen

Bestuurlijke en toezichhoudende functies

- > Voorzitter sectorbestuur Arbeidsvoorwaarden Verbond van Verzekeraars
- > Lid onderhandelingsdelegatie van werkgevers en werknemers Verbond van Verzekeraars
- > Lid POV-bestuur Verbond van Verzekeraars
- > Lid Platform Kleine en Middelgrote Maatschappijen Verbond van Verzekeraars
- > Lid Coördinatiecommissie Sociale Zaken Verbond van Verzekeraars

Jordi van Irsen (1977)

Nationaliteit Nederlands

Hoofdfunctie Directeur Financiën en risicomanagement Klaverblad Verzekeringen

Bestuurlijke en toezichhoudende functies

- > Lid Commissie Financieel Economische Zaken (FEZ) Verbond van Verzekeraars
- > Lid sectorbestuur Inkomen Verbond van Verzekeraars

Colofon

Dit jaarverslag is een uitgave van Klaverblad Verzekeringen.

Bezoek- en vestigingsadres

Afrikaweg 2
2713 AW Zoetermeer

Postadres

Postbus 3012
2700 KV Zoetermeer

www.klaverblad.nl

